

”Maailmaa ei pidä jakaa vuohiin ja lampaisiin.”

Kinseyn raporttien vaikutus homoseksuaalisuuden patologisointiin psykiatrian alalla Yhdysvalloissa
1939–1960

Oulun yliopisto
Historiatieteet
Aate- ja Oppihistorian
pro gradu -tutkielma
17.12.2014
Aki Leinonen

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Rappiosta poikkeavuuteen – patologisointi ennen Kinseyn raportteja.....	12
1.1. Amerikkalaisen yhteiskunnan vaikutus patologisointiin.....	12
1.2. Patologisointi psykiatrian sisällä.....	20
1.3. Homoseksuaalisuus psykiatrissa	27
1.4. Vastavirran yrityksiä muuttaa asenteita homoseksuaalisuudesta.....	44
2. Kinseyn raportit ja Yhdysvaltojen ilmapiiri raporttien julkaisun aikoihin	51
2.1. Raporttien teko ja tulokset.....	53
2.2. Raporttien vastaanotto Yhdysvalloissa	60
3. Homoseksuaalisuuden patologisointi Kinsey-raporttien jälkeen	67
3.1. Vastavirran homoseksuaalisuuden patologisointi	69
3.2. Vastavirran yritykset kumota väitteitä homoista	89
Yhteenveto	103
Lähdeluettelo.....	106

Johdanto

Homoseksuaalien oikeudet Yhdysvalloissa ovat edenneet suhteellisen pitkälle 2000-luvun lopulla. Vuoden 2010 lopulla Yhdysvaltojen kongressi kumosi armeijan ”Don’t Ask, Don’t Tell” -lain, joka esti homojen avoimen palvelun armeijassa.¹ Kesäkuussa 2013 Yhdysvaltojen korkein oikeus päätti, että liittovaltio ei pysty määrittelemään termejä ”avioliitto” ja ”puoliso” sillä tavalla, mikä estäisi samaa sukupuolta olevia pariskuntia saamasta samoja hyötyjä ja suojia kuin mitä heteroparit saavat avioliitossa.² Kirjoitushetkellä tasa-arvoinen avioliittolaki on voimassa 35 osavaltiossa ja Kolumbian liittopiirissä.³ Asenteiden muutos on ollut todella nopeaa, kun nykyajan asenteita vertailee 1900-luvun alun asenteisiin. Opinnäytetyössäni tutkin homoseksuaalisuuden patologisointia psykiatrian alalla Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa ja sitä miten Alfred Kinseyn raportit seksuaalisesta käyttäytymisestä mahdollisesti vaikuttivat patologisointiin.

Historiallinen tausta

Homoseksuaalisuuden laillinen paheksunta länsimaisessa kulttuurissa lähti osaltaan juutalais-kristillisestä uskonnollisesta doktriinista, johon pohjautuen sekulaarit lait tuomitsivat sen rikokseksi luonnonlakia vastaan. Uskonto ja laki muodostivat pääasiallisen valtakurssin, jonka kautta homoseksuaalisuus ymmärrettiin. Tämä muuttui 1800-luvulla, kun (lääke)tieteellinen lähestymistapa kasvatti vaikutusvaltaansa. Uskonnollinen ja laillinen homoseksuaalisuuden luonnehtiminen ei koskaan kokonaan korvautunut tällä uudella lähestymistavalla, mutta se muuttui merkittävästi. Tähän liittyi se tapa, miten lääkärit asettivat itsensä tieteelliseksi auktoriteetiksi, jotka olivat erityisesti sopivat ratkaisemaan modernin maailman ongelmia. Julistamalla homoseksuaalisuuden olevan kiireellinen lääketieteellinen ongelma he vakuuttivat omaavansa sen hoitamiseen tarvittavaa erityistä tietoa. Täten 1800-luvun loppupuoleen mennessä heistä tuli homoseksuaalisuuden johtavia asiantuntijoita.⁴

¹ United States Naval Institute <http://www.usni.org/news-and-features/dont-ask-dont-tell/timeline>, luettu 27.11.2014.

² United States Supreme Court <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/570/12-307/>, luettu 27.11.2014.

³ National Conference of State Legislatures <http://www.ncsl.org/research/human-services/same-sex-marriage-laws.aspx>, muokattu 20.11.2014.

⁴ Terry 1999, 40.

Psykiatrian alan kehitys

Omaksi tieteenalaksi psykiatria muotoutui 1700-luvun lopulla. Joissain määrin Amerikan psykiatrian historia vastaa Euroopan kehitystä. Ennen 1700-lukua brittiläisissä siirtokunnissa hulluja kohdeltiin kuten rikollisia: heidät otettiin kiinni, hakattiin ja kahlittiin yleisten pahantekijöiden sekaan. Toisissa yhteisöissä harmittomat hullut lukittiin ihmisten koteihin ja väkivaltaisemmat saatettiin vangita pieniin mökkeihin. 1700-luvun loppupuoli oli ratkaisevaa aikaa mielisairausten historiassa, kun Benjamin Rushin⁵ ja Philippe Pinelin⁶ kaltaiset lääkärit ja reformoijat tutkivat hulluutta ja pyrkivät demedikalisoimaan sairauden.⁷

Euroopan kaupungeissa mielisairaaloita perustettiin jo keskiajalla. Näiden laitosten tarkoituksena oli vain säilyttää mielisairaajat yhdessä paikassa.⁸ Valistuksen myötä oivallettiin, että mielisairaalat voisivat olla terapeutisia ja potilaan oleskelu siellä voisi parantaa heidän oloa pelkän säilyttämisen sijaan. Yhdysvaltoihin mielisairaaloiden uudistusaalto tuli hitaammin, mutta 1840-lukuun mennessä sielläkin hoitoajattelu oli valloittanut mantereen. Yhdysvaltojen psykiatrian isänä pidetään Benjamin Rushia.

1800-luvun alun optimismi kääntyi nopeasti pessimismiksi. Hoitava mielisairaala oli hyvä edistysaskel mutta hoito perustui oletukseen siitä, että henkilökunnalla olisi aikaa potilaiden hoitoon, eikä heitä jätettäisi heitteille. Esteeksi muodostui potilaskannan todella nopea kasvu.⁹ Yhdysvallat oli yleisesti lääketieteellinen takapajula koko 1800-luvun. Vielä vuonna 1900 kaikista lääkäreistä alle 10 % oli valmistunut korkeakouluista. Oppinsa lääkärit saivat käytännön harjoittelussa ja yksityiskouluissa. Psykiatrian opetus ja tutkimus olivat yhtä heikoissa kantimissa. Vasta Adolf Meyerin¹⁰ vaikutuksen myötä psykiatriaa toteutettiin Yhdysvalloissa määrätietoisemmin.¹¹

⁵ Benjamin Rush (1746–1813) oli asesepän poika. Hän valmistui vuonna 1768 tohtoriksi Edinburghin yliopistosta. Rush toimi vuodesta 1769 kuolemaansa asti lääkärinä Philadelphian oppilaitoksessa. Vuonna 1791 hän alkoi ensimmäisenä Amerikassa luennoimaan psykiatriasta. Shorter 2005, 259.

⁶ Philippe Pineliä (1745–1826) pidetään yhtenä modernin psykiatrian perustajista. Hänet tunnetaan moraalista hoitotavastaan, jossa potilaita kohdeltiin oikeudenmukaisesti. Pinel kirjaimellisesti vapautti mielisairaajat kahleista. Shorter 2005, 221.

⁷ Shorter 1997, 1, 4; Smith 1998, 284.

⁸ Shorter 1997, 4–5, 8.

⁹ Shorter 1997, 52–53, 55–56.

¹⁰ Adolf Meyer (1866–1950) syntyi Sveitsissä. Valmistuttuaan vuonna 1892 lääketieteen tohtoriksi Zürichin yliopistosta Meyer muutti Yhdysvaltoihin, missä hän toimi patologina monessa mielisairaalassa. Vuonna 1909 hänestä tuli psykiatrian professori John Hopkinsin Yliopistossa, joka oli tuohon aikaan Yhdysvaltojen arvovaltaisimman lääketieteen oppilaitos. Meyer väitti mielisairauksien olevan reaktioita tai epäonnistuneita

Psykiatriassa on alusta lähtien ollut kaksi toisistaan eroavaa näkemyslinjaa. Biologinen psykiatria painottaa aivojen toimintaa ja neurologiaa. Toinen näkökanta nostaa esille potilaan psykososiaalisen puolen kiinnittämällä huomiota henkilön sosiaalisiin ongelmiin ja stressitekijöihin. Ensin biologinen psykiatrian suuntaus oli vallalla.¹² 1900-luvulla psykoanalyysi hallitsi suvereenisti psykiatria Yhdysvalloissa. Seksuaalisuuksien patologisoinnissa käytettiin ensin biologisia perusteluita.

Homoseksuaalisuuden patologisoinnin juuret

1860-luvun alussa länsieurooppalaiset lääkärit kehittivät ensimmäiset lääketieteelliset tulkinnat homoseksuaalisuudesta. Näistä rungoista amerikkalaiset tohtorit ja tieteilijät kehittivät teorioita edelleen eteenpäin. Eurooppalaiset auktoriteetit voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, joista jokainen vaihtelevin astein kommentoi homoseksuaalisuuden synnynnäistä perustaa.

Ensimmäinen auktoriteettien ryhmä, johon kuuluivat etenkin Karl Heinrich Ulrichs ja Magnus Hirschfeld, tulkitsivat homoseksuaalisuuden naturalistisella tavalla. Naturalistit pitivät sitä harmittomana mutta synnynnäisenä poikkeamana, joka liittyi evoluution tekijöihin. Homoseksuaalisuus oli heille synnynnäinen seksuaalinen inversio. Synnynnäisyys teki homoista sukupuolettomia, mutta heillä oli kummallekin sukupuolelle tyypillisiä piirteitä. Toinen ryhmä, johon kuuluivat varsinkin Richard von Krafft-Ebing¹³ ja Jean-Martin Charcot¹⁴, olivat degeneraatikkoja. He ajattelivat homojen kärsivän synnynnäisestä viasta, joka manifestoitui toisen sukupuolen luontaisina piirteinä ja yleisenä rappiona. Kummatkin ryhmät uskoivat ihmisen konstituution¹⁵ muodostuvan biologisista ja psykologisista ominaisuuksista, mukaan lukien moraalit ja älykkyys. Kaikkien näiden elementtien ajateltiin syvästi peilaavan toisiaan ja iskostuneen ruumiiseen.

sopeutumisen malleja potilaan henkilökohtaisiin ongelmiin. Myöhemmin Meyer innostui psykoanalyysistä ja oli yksi sen pääkannattajista Amerikassa. Shorter 2005, 177–178.

¹¹ Shorter 1997, 105–109.

¹² Shorter 1997, 29–30.

¹³ Richard von Krafft-Ebing (1840–1902). Syntyi Mannheimissa Saksassa. Krafft-Ebing valmistui 1863 lääkäriksi Heidelbergissa ja seuraavana vuonna hän aloitti psykiatrisen koulutuksen Illenaun mielisairaalassa. Krafft-Ebing toimi psykiatrian professorina Strasbourgissa ja Grazin yliopistoissa. Myöhemmin hän työskenteli Viennan mielisairaalan psykiatrian professorina. Shorter 2005, 157–158.

¹⁴ Jean-Martin Charcot (1825–1893) oli neurologi ja sisätautilääkäri. Hänen pääpanoksensa psykiatriassa koski hysterian doktriinin kehittämisessä.

¹⁵ Termi konstituutio viittaa tekijöiden kokonaisuuteen ja vartalon vietteihin, vaikkakin auktoriteetit eivät olleet samaa mieltä siitä, olivatko nämä synnynnäisiä ja perinnöllisiä, vai sosiaalisten olojen ja psykogeenisten prosessien tuote.

1900-luvun alussa Sigmund Freud¹⁶ kyseenalaisti idean, että homoseksuaalisuus oli synnynnäistä ja perittyä. Poiketen naturalisteista ja degeneraatikoista Freud ja hänen kollegat pitivät homoseksuaalisuutta varhaislapsuuden kokemuksista psykogeenisesti aiheutuvana lopputuloksena. He ajattelivat homoseksuaalisuuden olevan seksuaalivietin perversio normaalista viedin objektista, eli vastakkaisesta sukupuolesta, kohti korvaavaa objektia.¹⁷

1920-luvulla psykiatria menestyi erinomaisesti erityisesti mielisairaaloiden ulkopuolella. Psykoanalyysi antoi avaimet tähän menestykseen. 1930-luvulta lähtien Yhdysvallat nousi psykiatrian kantavaksi voimaksi, kun sen painopiste oli ennen ollut Keski-Euroopassa. Syynä tähän oli kansallissosialismin nousu. Yhdysvaltoihin tuli paljon tunnettuja juutalaisia psykoanalytikoita maanpakoon ja se antoi yhdysvaltalaiselle psykoanalyysille paljon arvovaltaa.¹⁸ Tällaiseen tilanteeseen tulee Alfred Kinsey tiputtamaan sellaisen pommin seksuaalisesta käyttäytymisestä, että sen jälkijäritykset tuntuvat vielä tänäkin päivänä.

Alfred Kinsey ja Kinsey'n raportit

Alfred Kinsey syntyi 23.6.1894 New Jersey'n Hobokenissa. Ensimmäiset kymmenen vuotta Kinsey sairasteli hyvin paljon, eikä hän pystynyt olemaan fyysisesti aktiivinen. Tämän takia hänelle kehittyi hyvät verbaaliset taidot. Teiniässä Kinsey oli terveempi ja hän kiinnostui luonnosta, mikä vaikutti myöhemmin hänen ammatinvalintaansa.¹⁹ Kinsey valmistui vuonna 1916 sekä biologiassa että psykologiassa. Kinsey lähti jatko-opiskelemaan Harvardiin pääaineenaan taksonomia. Harvardissa Kinsey kiinnostui äkämäpistiäisten tutkimuksesta. Hän keräili intohimoisesti näytteitä näistä hyönteisistä, mikä vei hänet pitkille tutkimusmatkoille ympäri Yhdysvaltoja ja jopa sen rajojen ulkopuolelle. Kinsey valmistui tohtoriksi vuonna 1920 ja samana vuonna hän sai töitä Indianan Yliopistosta.²⁰

Kesällä 1938 Indianan yliopisto aloitti eräänlaisen avioliittokurssin, mikä oli ajanjaksoon nähden rohkea askel. Jostain syystä Kinsey valittiin kurssin vetäjäksi, mikä muutti hänen elämänsä lopullisesti. Nopeasti Kinseyle paljastui, että asiasta löytyi hyvin vähän

¹⁶ Sigmund Freud (1856–1939) loi psykoanalyysin. Freud valmistui Viennan lääketieteellisestä tiedekunnasta 1881. Vuonna 1886 Freud perusti yksityispraktiikan Viennaan psykiatri-neurologina, vaikka hänellä ei ollut psykiatrista koulutusta. Vuonna 1895 julkaisi kirjan *Studies in Hysteria*, missä Freud etsi syitä potilaiden oireille kaukaisista tapahtumista. Psykoanalyysi doktriinina alkaa Freudin kirjasta *The Interpretation of Dreams*. 1902 Freud perusti Psykologisen Keskiviikon yhteisön, josta psykoanalyysi liikkeenä sai alkunsa. Shorter 2005, 109–110.

¹⁷ Terry 1999, 42–43.

¹⁸ Shorter 1997, 187–188, 195.

¹⁹ Pomeroy 1972, 24–25.

²⁰ Pomeroy 1972, 32–36, 38.

tutkimusmateriaalia, joten hän alkoi kerätä sitä itse seksuaalihistorioiden muodossa. Kinseyn maine historioiden haalijana levisi nopeasti ja pian hänellä oli vaikeuksia kerätä kaikki tarjolla olevat tarinat. Hän tarvitsi rahoitusta ja henkilökuntaa. Rahoituksen tutkimukselle hän sai Rockefeller-säätiöltä. Tutkimusta varten perustettiin 1947 Kinsey-instituutti Indianan yliopiston oheen.²¹

Kinsey -raporttien ensimmäinen osa, *Sexual Behavior in the Human Male*, ilmestyi 5. tammikuuta 1948. Toinen osa, *Sexual Behavior in the Human Female*, ilmestyi elokuussa 1953. Kummastakin kirjasta tuli yllättäen myyntimenestys. Vielä yllättävämpää oli kirjojen esittelemät tutkimustulokset. Esimerkiksi 5300 haastatellusta miehestä 5100 oli masturboinut ainakin kerran elämässään, 46 prosenttia reagoi seksuaalisesti kumpaakin sukupuoleen, ja 37 prosentilla oli ainakin yksi homoseksuaalinen kokemus elämässään.²² Esittelen tarkemmin tutkimusta ja sen sisältöä gradun toisessa luvussa.

Tutkimustehtävä

Gradussani tutkin Kinseyn raporttien vaikutusta homoseksuaalisuuden patologisointiin Yhdysvalloissa vuosina 1939–1960. Tämä tarkoittaa kyseisen ajankohdan amerikkalaisen psykiatrian ajattelun ja tutkimuksen tilanteen selvittämistä. Tämän lisäksi avaan Kinseyn raporttien tuloksia ja pyrin selvittämään niiden vaikutuksen amerikkalaiseen psykiatriaan. Raporttien tulokset olivat hyvin radikaaleja ja ne kumosivat hyvin paljon homoseksuaaleista tehtyjä oletuksia. Perversion ja psykopatian kaltaisten käsitteiden alle jääneiden aktien ajateltiin olevan suhteellisen pienen joukon toimintaa ja raportit osoittavat nämä oletukset vääriksi. Selvitän psykiatrian näkökantaa homoseksuaalisuuteen *American Journal of Psychiatry* aikakausjulkaisusta, mistä kerron lisää lähteet ja metodit osiossa. Epänormaali seksuaalisuus tarkoittaa tässä kontekstissa niitä seksuaalisia akteja, mitä psykiatria piti normaalista poikkeavina.

Rajaan tutkiskelun homoseksuaalisuuteen, koska Kinseyn raportit osoittivat juuri näiden toimintojen olevan yleistä niin sanotun terveinkin väestön parissa. Pääkysymykseni ovat: miten raportit vaikuttivat asenteisiin, joita yhdysvaltalaisilla psykiatreilla oli homoseksuaaleja kohtaan? Ajattelivatko he edelleen, että homoseksuaalisuus oli pelkästään mielisairaiden

²¹ Pomeroy 1972, 51–57, 72, 80, 239.

²² Pomeroy 1972, 265–268, 272, 327; Kinsey, et al. 1948, 651, 656.

oireilua? Tuliko mukaan muita diskursseja? Millaista seksuaalisuuksien patologisointi oikein oli?

Tutkimukseni on siis eräänlaista mentaalihistorian tutkimusta ja tutkimusta rajanvedosta normaalin ja epänormaalin välillä psykiatrian ja seksuaalisuuden tutkimuksen historian ohella. Markku Hyrkkäsen mukaan mentaliteetti ”rakentuu suhtautumisesta tai asennoitumisesta inhimillisen olemisen eri ulottuvuuksiin.”²³ Seksuaalisuus on juuri yksi iso ja tärkeä osa inhimillisen olemisen kokonaisuutta. Asenteiden kehitys ei kuitenkaan tapahtunut mitenkään muusta yhteiskunnasta erillisenä osana, joten tutkimuksessani pitää ottaa huomioon myös muu yhteiskunnallinen kehitys. Mentaliteettien, eli mielenlaatuojen ja asenteiden tarkasteleminen lähtee ryhmistä, eikä yksilöistä. Lisäksi Hyrkkäsen mukaan selkeästi rajatulla näkökulmalla päästään hyvää tulokseen mentaliteettien tutkimuksessa.²⁴

Gradun ensimmäisessä luvussa selvitän, millaisia asenteita homoseksuaalisuudesta ja masturbaatiosta psykiatriasta löytyi ennen Kinseyn tutkimusta. Tämä on perusteltua, koska tutkin juuri asenteiden muutoksia psykiatrian kentän sisällä. Toisessa luvussa esittelen Kinseyn raporttien tuloksia ja niiden saamaa vastaanottoa. Pysin käsittelemään raporttien tarjoamia tietoja sen ajan yhdysvaltalaisen yhteiskunnan morali- ja seksuaalikäsityksien näkökulmasta. Kolmannessa luvussa vertailen Kinseyn tutkimustuloksia *American Journal of Psychiatry*stä löytyvään materiaaliin selvittäen, oliko raporteilla mitään vaikutuksia asenteisiin.

Tutkimustilanne

Kinseyn raporttien vaikutusta homoseksuaalisuuden käsittelyyn on tutkittu jonkin verran. *Journal of the History of the Behavioral Sciences* -lehdessä julkaistussa Howard Chiangin artikkelissa *Effecting Science, Affecting Medicine: Homosexuality, The Kinsey Reports, And The Contested Boundaries Of Psychopathology In The United States, 1948-1965* Chiang tutkii Kinseyn roolia miesten homoseksuaalisuuden käsittelyn muutokseen psykiatriassa. Chiang keskittyy esittelemään Kinseyn raporttien jälkeistä aikaa psykiatriassa ja kertoo raporttien vaikutuksesta muutaman amerikkalaisen psykiatrian avainhenkilön asenteisiin. Chiangin

²³ Hyrkkänen 2002, 99.

²⁴ Hyrkkänen 2002, 93.

näkökanta on se, että Kinseyn raporteilla oli vaikutusta asenteiden muutokseen näiden henkilöiden kautta amerikkalaisessa psykiatriassa.²⁵

Olli Stålströmin väitöskirja *Homoseksuaalisuuden sairausleiman loppu* on lääketieteen sosiologian tutkimus vuodelta 1997. Stålströmin tutkimuksen keskeisenä aiheena on homoseksuaalisuuden sairausleiman kehittyminen ja muuttuminen länsimaissa, erityisesti Suomessa ja Amerikassa. Tutkimus esittelee leimaamisen historiallisia taustoja lähtien siitä miten homoseksuaalisuus on ensin määritelty synniksi ja lääketieteen noustua moraaliseksi auktoriteetiksi se vähitellen muuttui sairaudeksi. Tutkimuksessa käsitellään Kinseyn raportteja lyhyesti osana Yhdysvalloissa tapahtunutta patologisointia. Stålström jatkaa psykiatrian ja psykoanalyysin käsittelyllä keskittyen lähinnä amerikkalaiseen traditioon ja miten siellä sairausleima kehittyi leviten lopulta myös Suomeen. Vaikka väitöskirja käsittelee amerikkalaistakin psykiatriaa, painopiste on Suomen sairausleiman kehityksessä.

Miriam G. Reumannin kirja *American Sexual Character: Sex, Gender, and National Identity in the Kinsey Reports* tutkii niitä prosesseja, miten Kinseyn raportit vaikuttivat amerikkalaisen kulttuurin narratiiviin ja miten raporteista tuli osa sitä. Reumannin kirja kartoittaa amerikkalaisen seksuaalisuuden luonnetta sosiaalitieteilijöiden ja kulttuurikriitikoiden kirjoituksista löytyvien teemojen ja jännitteiden kautta. Hän tutkii, miten normatiivisia kategorioita, kuten heteroseksuaalisuutta, maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä rakennettiin ja kyseenalaistettiin.²⁶ Kirja siis käsittelee yleisemmin Kinseyn raporttien vaikutusta amerikkalaisten asenteisiin seksuaalisuudesta ja sen käsittelyn muutoksista.

Muuten Kinseyn raportteihin liittyviä tutkimuksia löytyy paljon. John Bancroft on kirjoittanut artikkelin Kinseyn tutkimusten vaikutuksesta poliittiseen prosessiin ja poliitikoiden asenteisiin seksologiasta. Hän dokumentoi poliittisen vastustuksen episodeja ja anti-Kinsey kampanjoita ja niiden vaikutusta poliittiseen prosessiin. Lisäksi Bancroft miettii, miksi ihmiset niin kovasti vielä tänäkin päivänä ovat seksitutkimusta vastaan.²⁷ *Journal of Bisexualityn* yksi lehti vuodelta 2008 käsittelee kaikissa artikkeleissaan Kinseyn raporttien vaikutusta biseksuaalisuuden tutkimukseen. Lehden artikkelit käsittelevät biseksuaalisia näkökulmia Kinseyn raportteihin. Artikkeleissa tutkittiin esimerkiksi Kinseyn raporttien

²⁵ Howard Chiang ”Effecting Science, Affecting Medicine: Homosexuality, The Kinsey Reports, And The Contested Boundaries Of Psychopathology In The United States, 1948-1965” (art.). *Journal of the History of the Behavioral Sciences* volume 44, 303.

²⁶ Reumann 2005, 2–3.

²⁷ John Bancroft ”Alfred C. Kinsey and the Politics of Sex Research” (art.) *Annual Review of Sex Research*, November 2012, 37.

asennetta biseksuaalisuuteen, Kinseyn omaa biseksuaalisuutta ja sen vaikutusta raportteihin ja Kinsey-skaalan käyttämistä muissa kuin länsimaalaisissa kulttuureissa.²⁸

Kinseyn raporttien vastaanottoa muissa maissa kuin Yhdysvalloissa on myös tutkittu. Penelope Morris on tutkinut raporttien vastaanottoa Italiassa. Morrisin löydöt Italian vastaanotosta vastaavat hyvin paljon amerikkalaista vastaanottoa ainakin kriitikoiden osalta, jotka epäilivät suuren yleisön kykyä ottaa vastaan raporttien tuloksia ja he kyseenalaistivat Kinseyn käyttämät tutkimusmenetelmät. Italian vastaanotolle erityistä oli kritiikki siitä, että raportit jättivät täysin huomioimatta rakkauden kaltaiset tunnesiteet ihmisten välillä.²⁹ Dagmar Herzogin artikkeli koko Euroopan reaktiosta Kinseyn raporttien on samoilla linjoilla Morrisin artikkelin kanssa. Manner-Euroopassa kritisoitiin raporttien antamaa kuvaa amerikkalaisten seksuaalikulttuurista rakkaudettomana ja kylmänä paikkana, missä naiset olivat seksuaalisesti kylmiä ja miehet seksuaalisesti taitamattomia.³⁰

Lähteet ja menetelmät

Tutkimuksessani on kaksi päälähdettä. Ensimmäisen päälähteen muodostavat Kinseyn raportit. Kummatkin raportit ovat noin 800 sivua pitkiä tilastollisia tutkimuksia, joiden aiheena on ihmisten seksuaalinen käyttäytyminen. Raporttien data kerättiin subjektiivisilla haastatteluilla vuosina 1938 - 1946. Raportteihin päätyneitä haastatteluja kertyi yhteensä 11240 kappaletta. Tilastollisena menetelmänä ei käytetty pelkästään satunnaisotantaa, vaan tuloksia verrattiin sadan prosentin ositettuun otantaan. Tällä tutkijat halusivat varmistaa sen, ettei sattuman kaltaisilla ilmiöillä ollut liikaa vaikutusta tutkimukseen. Raportit sisällöllisesti ovat hyvin pitkälle tilastojen esittelyä ja tulosten tulkintaa.

Toisena päälähteenä toimii *American Journal of Psychiatry* (AJoP) vuosikerrat 1939 - 1960, joista selvitan psykiatrien asenteita ennen ja jälkeen Kinseyn raporttien. *American Journal of Psychiatry* on kuukausittain ilmestyvä ja ainakin nykyään eniten luettu psykiatrinen aikakausjulkaisu maailmassa. Lehdessä julkaistaan viimeisimpiä tuloksia mielisairauksien diagnosoinnista ja hoidosta.³¹ Lehti on toiminut psykiatrien ajatustenvaihtokanavana jo vuodesta 1844 lähtien, joten se on mainio lähde amerikkalaisten psykiatrien asenteiden

²⁸ Journal of Bisexuality, December 2008.

²⁹ Penelope Morris "Let's not talk about Italian sex?: the reception of the Kinsey reports in Italy". (art.) Journal of Modern Italian Studies. January 2013, 17–23.

³⁰ Dagmar Herzog "The reception of the Kinsey reports in Europe". (art.) Science & Culture. March 2006, 39–40.

³¹ <http://ajp.psychiatryonline.org/about>, luettu 18.11.2014.

selvittämiseen. Rajaan julkaisun tarkastelun vuosikertoihin 1939 - 1960. Julkaisun käsittely vuodesta 1939 alkaen on perusteltua siksi, että Sigmund Freudin kuoleman jälkeen juuri tuona vuonna erityisesti psykoanalyysin asenneilmasto kääntyi homoseksuaalisuutta kohtaan kriittisemmäksi.³² Lopetan tarkastelun vuoteen 1960, koska 1960-luvun mullistukset sekä yhteiskunnallisesti ja seksuaalisesti olivat niin suuret, että ne vaativat oman tutkimuksensa.

Tutkimukseni näkökulma on aatehistoriallinen, joten metodeissa lähden Markku Hyrkkäsen aatehistorian näkemyksestä käsittämisen käsittämisenä ja asioille annettujen merkitysten ymmärtämisenä.³³ Lähteitä tarpeeksi tarkasti analysoimalla pyrin ymmärtämään sen, mitkä psykiatrien asenteet epänormaaleja seksuaalisuuksia kohtaan olivat ja miten se näkyi heidän toiminnassa. Tuon esille psykiatrien ja Kinseyn eriävät näkemykset ja miten psykiatrien asenteet muuttuivat, kun käsitys homoseksuaalisuuden patologisuudesta kyseenalaistettiin.

³² Rosario 2002, 53.

³³ Hyrkkänen 2002, 13.

1. Rappiosta poikkeavuuteen – patologisointi ennen Kinseyn raportteja

Historiallisessa taustassa kävin läpi miten uskonnon ja lain auktoriteettiin homoseksuaalisuudesta tuli vähitellen mukaan rinnalle (lääke)tieteen auktoriteetti. Tässä luvussa tarkastelen, miten amerikkalaisen yhteiskunnan muutokset muuttivat asenteita homoseksuaalisuudesta 1800-luvun lopulta toiseen maailmansotaan asti. Sen jälkeen selvitän amerikkalaisen psykiatrian sisällä tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutuksia asenteisiin homoseksuaalisuutta kohtaan. Lopuksi selvitän, miten nämä asenteet näkyvät päälähteessäni *American Journal of Psychiatry*ssa ennen Kinseyn raporttien julkaisua.

1.1. Amerikkalaisen yhteiskunnan vaikutus patologisointiin

Aloitan yhteiskunnallisen tarkastelun 1800-luvun loppupuolelta. Teollinen vallankumous ja urbanisaatio aiheuttivat suuren murroksen amerikkalaiseen yhteisuntaan, mikä herätti seksuaalivähemmistöt toimintaan ja muutti heitä vastustavien argumentteja. Näinä vuosikymmeninä syntyneet kasvoivat tässä ympäristössä ja heitä odottivat uudet suuret mullistukset, mitkä vaikuttivat suuresti heidän asenteisiin. Tämä ajattelu heijastui psykiatrien asenteisiin ja se oli näkyvillä vielä toisen maailmansodan jälkeenkin.

Sisällissodan jälkeen urbanisaatio ja teollistuminen kiihtyivät todella nopeasti. Amerikkalaiset olivat maalaiselämän hyveiden ja kaupunkielämän mahdollisuuksien vaiheilla. Urbaanielämä tarjosi parhaimpia ja huonoimpia kuviteltavissa olevia elinolosuhteita. Populaation kasvu on yksi päätekijöistä näiden olosuhteiden ymmärtämiseen. Amerikkalaiset muuttivat kasvavissa määrin maaseudulta kaupunkiin, mikä vaikutti urbaaniin elämään. Teollisella kapitalismilla oli paradoksaalinen vaikutus homoseksuaalisuuden historiaan. Se vahvisti mallia kahdesta sukupuolesta ja seksuaalisuudesta, mutta toisaalta muutokset paransivat joidenkin miesten ja naisten mahdollisuuksia ottaa ei-heteroseksuaalinen identiteetti ja rakentaa elämä sen ympärille. Samankaltaiset ihmiset löysivät toisensa teollistumisen ja urbanisoitumisen seuraamuksena.³⁴

1800-luvun loppupuolella amerikkalaiset kaupungit, ja varsinkin sen työväenluokkaiset kaupunginosat olivat saaneet kyseenalaisen maineen irstailun tyyssijoina. Teollisen vallankumouksen ja urbanisoitumisen muutoksen mukana arvojärjestelmät muuttuivat, kun

³⁴ Eaklor 2008, 45–47; John D’Emilio 1993: “Capitalism and gay identity”, 468-469.

liikkuvuus ja anonyymiys lisääntyivät ja demografiat sekoittuivat. Yksilöt näkivät, etteivät heidän omaksumansa arvot ja asenteet olleetkaan kaikkien jakamia. Tämän vuoksi monet kokivat paljon monimutkaisemman ja sallivamman elämän. Uusia vaihtoehtoja oli tarjolla, mutta niiden mukana tuli massiivisten ekonomisten ja demografisten muutosten tuomia ongelmia. Amerikkalaisten lääkärien ja konservatiivisten ajattelijoiden mielestä tiivis kaupunkielämä tuotti ja ylläpiti seksuaalista perversiota, kuten homoseksuaalisuutta. Näitä irstauden voimia vastaan konservatiivit kamppailivat erilaisilla sosiaalisen puhtauden kampanjoilla. 1800-luvun lääkärit olivat retoriikassaan ja asenteissaan läheisesti liittoutuneet sosiaalisen puhtauden puolestapuhujien kanssa. Myöhempien sukupolvien lääkärit olivat ”rationaalisemman” ja ”edistyksellisemmän” lähestymistavan puolella.

Sosiaalisen puhtauden liike heijasti evankelisen kristinuskon kantoja. Jumala rankaisi synnintekijöitä, synti oli tarttuvaa ja viattomia pitäisi suojella. Vaikka he uskoivat sosiaaliseen liikkuvuuteen, monet ajattelivat joidenkin yksilöiden ja ryhmien olevan synnynnäisesti rappiolla. Rappiolliset olivat parantumisen ulottumattomissa. Sosiaalisen puhtauden liikkeen ideat vaikuttivat amerikkalaisten lääkärien kirjoituksiin homoseksuaalisuudesta. Yleisesti liike idealisoi seksuaalisen pidättyväisyyden.

Homoseksuaalisuus oli yksi irstauden muoto, ja sitä tuottivat hedonismi, luokka- ja rotusekoittuminen ja heteroseksuaalisuuden rappio. Sitä vastaan kampanjointi tarkoitti suoraa ja valpasta julkista puuttumista asiaan, jotta sen leviäminen pysäytettäisiin. Liikkeet halusivat kieltää homoseksuaalien ja homoseksuaalisia teemoja sisältävät kirjat, tehdä ratsioita, sulkea homojen kokoontumistiloja ja kieltää ristiin pukeutumista sisältävän huvittelun. Suurin osa lääkäreistä tuomitsi homojen olemassaolon ja kehottivat kaupunkien virkamiehiä tekemään jotain ongelman pysäyttämiseksi.³⁵

Seksuaalisen perversion pelkoon liittyi paljon myös rotusyrjintää ja pelkoja rotujen sekoittumisesta moraalireformistien, lääkäreiden ja tiedemiesten retoriikassa. He pelkäsivät sekarotuisen ihmisen tulemistä ja uskoivat kasvavan määrän mustia ja ruskeita ihmisiä liikkuvan roturajan yli kohti valkoisuutta ja täten turmelevan valkoisen rodun puhtauden. Kasvava pelko rotujen sekoittumisesta vastasi paniikkia siitä, että inverttikot ja perverttikot olivat kaikkialla mutta heitä oli koko ajan vaikeampi erottaa fyysisten tunnuksien avulla. Sen

³⁵ Terry 1999, 87–92.

lisäksi tämä paniikki keskittyi paljon kuviteltuun pelkoon valkoisten ja mustien perverssien kokoontumisesta outoihin seksiakteihin.³⁶

Alempien luokkien ja ulkomaalaisten syyttämiseen tuli mutkia matkaan vuosisatojen taitteessa uuden keskiluokkaisen naisen hahmossa. Tämä uusi nainen symbolisoi vuosisadan taitteen naisten halua itsenäisyyteen ja tasa-arvoon miesten kanssa. Uutta naista ei pystytty leimaamaan rappeutuneeksi niin helposti. Feminismin vastustajat pyrkivät mustamaalaamaan uuden naisen pyrkimyksiä patologisoimalla hänet. Naisten tahto tasa-arvoisuuteen voitiin diagnosoida miehisyyden ilmaisuksi ja täten piilevän häiriön oireiluksi. Sen lisäksi feminismiä pyrittiin saattamaan huonoon valoon yhdistämällä se lesbouteen, joka sensaatiolehdistön ansiosta oli assosioitu hulluuteen ja tuhovimmaan. Uuden naisen vanavedessä miehinen lesbokin sai julkisuutta.³⁷

Samaan aikaan seksuaalivähemmistöt loivat eloisia urbaaneja alakulttuureja, joissa monenlaiset seksuaalisuuden konseptit elivät sovussa. Myöhään 1800-luvulla lukuisat silminnäkijät todistivat homoseksuaalisten alakulttuurien olemassaolon Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Sukupuoliroolien ansiosta homoseksuaalit miehet olivat julkisesti näkyvämpiä kuin naiset. Vastaavaa lesbojen toimintaa näkyi vain joskus sensaatiolehdistön raporteissa. Homoseksuaalista alakulttuuria oli siis jo olemassa 1800-luvun lopulla. Homoseksuaalisuuteen kielteisesti suhtautuneet ovat pyrkineet häivyttämään tätä kehitystä Yhdysvaltojen kansallisesta tarinasta, missä he onnistuivatkin pitkään.³⁸

1800-luvun loppupuolen reformointiponnistelut jatkuivat progressiivisen aikakauden (1895–1920) reformeissa. Progressivismin kannattajia yhdisti keskiluokkaisen taustan lisäksi usko perheen, kapitalismin ja demokratian instituutioihin. Kaikista eniten heitä yhdisti usko, että oikeanlaiset lait ja niiden toimeenpano ratkaisisi köyhyyden ja korruption ongelmat. Yleinen hyökkäys seksuaalisia aktiviteetteja kohtaan liittyy homoseksuaalien historiaan monin tavoin. Kaikista ilmeisin oli ylenkatse kaikenlaista seksuaalista toimintaa kohtaan ja halu kontrolloida sitä. Tämä impulssi tapahtui samaan aikaan seksologian nousun ja hetero- ja homoseksuaalien kategorioiden käyttöönoton kanssa.³⁹

Reformistien ponnisteluja tukivat psykoanalyysin uudet teoriat homoseksuaalisuudesta. Vaikuttuneena eurooppalaisten psykoanalyttikkojen psykogeenisistä teorioista, psykiatrit

³⁶ Terry 1999, 93–94.

³⁷ Terry 1999, 97–98.

³⁸ Eaklor 2008, 51–53.

³⁹ Eaklor 2008, 48–49.

ehdottivat uusia metodeja homoseksuaalisuuden juurtumisen estämiseen lapsuudessa ja sen kontrolloimiseen aikuisiässä. Yleinen homoille annettu suositus oli yksinkertaisesti pidättäytyä seksistä ja poistua perversioon yllyttävistä ympäristöistä. Näitä hoitokeinoja tarjottiin yleensä keskiluokalle. Alempien luokkien homot yhdistettiin edelleen syvälle juurtuneeseen tautiin.⁴⁰

Homoseksuaalien sopeutumisterapiaan nousi kaksi eriävää koulukuntaa. Adolf Meyerin mentaalihygieninen suuntaus ajatteli homoseksuaalisuuden olevan jotain, minkä yli pitäisi päästä. Magnus Hirschfeldin ystävällisempi lähestymistapa rohkaisi potilasta hyväksymään homoseksuaalisuutensa luonnollisena seksuaalisena orientaationa. Tohtorin rooli oli tyynnyttää potilaan mieltä selittämällä, että homous oli synnynnäinen vietti, eikä pelkästään vastoinkäyminen. Hirschfeld painotti, että homoseksuaalisuutta ei kannattanut eliminoida psykiatristen ongelmien takia.⁴¹

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen suuren yleisön sosiaaliset asenteet alkoivat kääntyä liberaalimpaan suuntaan. 1920-luvun kieltolaista huolimatta nuoret valkoiset miehet ja naiset tanssahtelivat ravintoloissa, yöklubeissa ja salakapakoissa. Nuorison kapinointi haastoi vanhan järjestyksen. Urbaanien mustien äänet olivat keskeistä ensimmäisen maailmansodan jälkeiselle ajalle, kun he ilmaisivat omia ajatuksiaan kirjallisuuden, musiikin ja korkeataiteen kautta. Usein rodulliset ja seksuaaliset rajat ylittyivät niillä urbaaneilla alueilla, missä tapahtui myös seksuaalivähemmistöjen toimintaa.⁴²

Yksi amerikkalaisen seksuaalivähemmistöjen historian tärkeimmistä hetkistä tapahtui tällä aikakaudella, kun amerikkalainen sotilas yritti perustaa homojen oikeuksia ajavan organisaation Chicagoon vuonna 1924. Henry Gerber oli palvellut armeijassa ensimmäisen maailmansodan aikana, ja hän oli ollut vuoteen 1923 saakka Saksassa. Berliini oli tuolloin kukoistava seksuaalivähemmistöjen kulttuurialue, seksuaalisuuden tieteellisen tutkimuksen keskus ja maailman ensimmäisen homoseksuaalien oikeuksia ajavan liikkeen perustamispaikka. Gerber oli tietoinen tästä liikkeestä ja hän halusi perustaa samanlaisen Yhdysvaltoihin. Liike ei kuitenkaan saanut paljon kannattajia, ja se kesti vain vuoden 1925

⁴⁰ Terry 1999, 103–104.

⁴¹ Terry 1999, 108.

⁴² Eaklor 2008, 54–55.

puoliväliin, kun lehdistön käynnistämän skandaalin keskellä osa järjestön jäsenistä pidätettiin. Syynä pidätykseen oli osallistuminen homoseksuaaliseen aktiin.⁴³

1920-luvulla liberaalimpi asennoituminen seksuaalisuuteen saavutti keskiluokan. Kun psykiatrien hyperseksuaalisuudeksi⁴⁴ leimattu käyttäytyminen levisi ja sitä saattoi yhä vähemmän pitää vain työluokkaisen vähemmistön toimintana, heidän kiinnostuksensa sitä kohtaan väheni. Psykiatrien piti sopeuttaa teoriansa uusiin seksuaalisiin tapoihin. Nyt heteroille olikin normaalia intohimoinen seksi avioliitossa. Poikkeavuutta oli kylmyys ja miehen torjuminen. Vuosikymmenen lopulta eteenpäin seksuaalipsykopaatiksi muodostui usein homoseksuaali mies. Raiskaajat, lasten hyväksikäyttäjät ja toiset seksuaalirikolliset syrjäyttivät työväenluokan naiset psykiatrisen kiinnostuksen kohteena.⁴⁵

Psykiatrien psykopaattisten persoonallisuuksien diagnooseissa näkyi sekä psykiatrin huoli maskuliinisuuden tilasta Yhdysvalloissa että potilaiden huoli omasta maskuliinisuudesta. Tyypillinen psykopaatti psykiatrisessa kirjallisuudessa oli käytännössä kykenemätön ”sivistyneeseen” elämään. Todellisuus ei kuitenkaan vastannut kirjallisuuden antamaa kuvaa. Käytännössä psykopaateiksi diagnosoidut henkilöt olivat varsin harmiton joukko omalatauisia ihmisiä. Saavuttamaton miehuus kummitteli monien vastaanotolle menneiden miesten mielessä. He tunsivat olevansa erillään miesten helposta toveruudesta, mikä oli aikuisen miehen korvike lapsuuden klubeille ja jengeille.

Riittämättömän aggressiivinen ja emaskuloitunut mies oli hyperaggressiivisen ja maskuliinisen naisen psykopaattinen vastapari. Kun uuden naisen työlliset ja seksuaaliset halut olivat selvät ja kovan keskustelun kohde, naisellisen miehen halut pysyivät piilossa. Seksologisessa kirjallisuudessa mieshomoseksuaali oli määritelty hyvin tarkasti. Käytännössä psykiatrit huomasivat sen tunnistamisen olevan vaikeaa. Psykiatrit diagnosoivat psykopaateiksi miehiä, joilla oli naisellisiksi taipumuksiksi ajateltuja piirteitä. Näitä olivat esimerkiksi ”epänormaali liian ja pölyn pelko”, nirsoilu vaatteista ja ulkonäöstä, tai viehtymys kauniisiin esineisiin. Käytännössä yhteydet naisellisuuden, homoseksuaalisuuden, maskuliinisuuden vähyden ja psykopaattian välillä eivät olleet vakuuttavia. Vaikka psykiatrit

⁴³ Eaklor 2008, 55.

⁴⁴ Hyperseksuaalisuus viittasi itsepäisen intohimoiseen naiseen, joka ei pystynyt kontrolloimaan omaa haluaan seksuaaliseen nautintoon. Hyperseksuaaleiksi leimattiin muuten normaalilta vaikuttavia naisia, mutta he olivat seksuaalisesti itsevarmoja ja usein naimattomia. Lunbeck 1994, 185.

⁴⁵ Lunbeck 1994, 207.

olivat herkkiä hakemaan todisteita homoseksuaalisesta toiminnasta, he olivat enemmän huolissaan naisellisestä passiivisuudesta kuin oletetusta perverssistä luonteesta.⁴⁶

Koko maailma koki uuden järkytyksen, kun vuonna 1929 pörssimarkkinat romahtivat ja maailmanlaajuinen lama alkoi. Erityisesti amerikkalaisille suuri lama oli kansalliselle myytille keskeisten totuuksien torjunta.⁴⁷ Kriisin alussa ilmassa oli tunnetta lykkääntyneestä ja ansaitusta rangaistuksesta. Jopa presidentin ministeriössä oli mielialaa, että lama palauttaisi arvoja takaisin konservatiivisempaan ja traditionaalisempaan suuntaan.⁴⁸ Tämän tuloksena aloitettiin kampanja seksuaalisten lainsuojattomien poistamiseksi julkisista tiloista. Kieltolain loppuminen vuonna 1933 pahensi homojen tilannetta ainakin New Yorkissa. Myydäkseen alkoholia laillisesti baarien piti valvoa asiakaskuntaansa tiukemmin. Homojen julkista läsnäoloa ei enää siedetty baareissa, koska se saattoi johtaa lisenssin menetykseen. Tämä johti vielä voimakkaampaan homoseksuaalisuuden samaistamiseen sukupuoli-inversioon, koska ainoat ulkonäöltä tunnistettavat homot olivat käytökseltään naisellisia. Kieltolain loppumisen jälkeen ajoittaisista poliisiratsioista tuli yleisiä, etenkin kun virkamiehet aloittivat usein poliittisesti motivoitun ”puhdistuskampanjan”. Ratsiat jatkuivat ympäri Yhdysvaltoja pitkälle 1960-luvulle asti.⁴⁹

Paluu konservatiivisiin arvoihin laman jälkeen vaikutti myös teatteriin ja elokuvaan. Seksuaalisesti poikkeavien palkkaamisesta ja heihin viittaamisesta tuli koko ajan ongelmallisempaa. Tämä myös vaikutti myyntiin, että näkyvää homoseksuaalien alakulttuuria ei ollut olemassa ennen 1960-lukua, mitä teki sen sivuuttamisesta helpompaa, kun se nousi uudelleen esille. Esimerkiksi drag-esitykset olivat suosittu viihdemuoto 1920-luvulla. Se ei koskaan kadonnut ja usein nousi pinnalle uudelleen viihteenä, mutta sen presentaation sävy – pilkanteosta juhlistamiseen - on vaihdellut riippuen aikakaudesta, tapahtumapaikasta ja yleisöstä.

Vuonna 1930 Hollywoodissa haistettiin ilmapiirin muutos. Siellä alettiin itsesensuurin kautta valvoa elokuvien sisältöä niin kutsutulla Haysin koodistolla. Koodistolla Hollywood halusi itse säännellä elokuvien sisältöä, jotta ulkoiset tahot eivät ehtineet tehdä rajumpia rajoituksia. Seuraavat 30 vuotta sisältöä valvottiin monissa eri kategorioissa. Merkittävä osa

⁴⁶ Lunbeck 1994, 236–237.

⁴⁷ Yhdysvaltojen kansallisen myytin mukaan ne, jotka työskentelivät kovasti ja elivät ”oikein”, olivat rakentaneet maan, ja heidän palkintonsa oli taattu materiaallinen turva ja parempi elämä seuraavalle sukupolvelle. Köyhät ja kodittomat olivat yksin vastuussa kohtalostaan, koska heillä ei ollut mitään tekosyytä olla menestymättä tässä ainakin näennäisesti rajattomien mahdollisuuksien maassa. Eaklor 2008, 61.

⁴⁸ Hoover 1952, 30.

⁴⁹ Eaklor 2008, 62–63.

koodistosta oli pyhitetty seksin valvonnalle. Homoseksuaalisuudella oli oma ”seksuaalisen perversion” kategoriansa.

1930-luvun puolivälistä lähtien homoseksuaalisen kulttuurin ja yhteisön olemassaolo jatkui paljon enemmän piilossa ”normaalilta” kansalta. Heterot ja homot amerikkalaiset – erityisesti kaupunkien ulkopuolella – tulivat näin kasvavassa määrin tietämättömäksi homojen omasta kulttuurista ja negatiiviset stereotyypit saivat enemmän tilaa. Ei olekaan mikään ihme, että seksuaalivähemmistöissä tunnettiin tuona aikana yksinäisyyden ja itseinhon tunteita.⁵⁰

Kaiken kaikkiaan Yhdysvaltojen yhteiskunnan kehityksessä näkyy muutamia trendejä, jotka vaikuttivat homoseksuaalisuuden patologisoitumiseen. Ensinnäkin teollistuminen ja urbanisoituminen tekivät homoseksuaalisuudesta näkyvämpää. Osalle väestöstä homoseksuaalisuus oli ongelma, mihin piti etsiä ratkaisu. Homot nähtiin sekä osana urbaanin kaupungin ongelmaa, että sen aiheuttajana. 1800-luvun lopulla ratkaisua haettiin sosiaalisen puhtauden kampanjoista, jotka tukeutuivat vielä silloin perinteiseen kristilliseen moraalikäsitkseen ja konservatiiviseen mentaliteettiin. Kampanjoita ei vielä tuettu tieteellisellä ajattelulla, vaikka mukana olikin paljon lääkäreitä. Homoseksuaalisuus yhdistyi kampanjoissa alaluokkien rappiollisuuteen ja pelkoon epäluonnollisten ihmisten sekoittumisesta valtaväestöön. Uuden naisen nousu vuosisadan taitteessa teki luokkakohteisesta ajattelusta vaikeampaa, koska heidän maskuliiniseksi luokiteltuja pyrkimyksiä alettiin patologisoida. Feminismi yhdistyi myös lesbouteen ja sitä kautta miesvihaan ja maskuliinisuuden torjumiseen eroottisessa elämässä.

1900-luvun alun progressivismi lähti hakemaan ratkaisuja homoseksuaalisuuteen tieteen ja lakien kautta. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen sallivammat asenteet seksuaalisuudessa saivat jalansijaa ja seksuaalivähemmistöjä näkyi yhä enemmän katukuvassa. Psykiatrit pitivät ensin naisen intohimoa poikkeavuuden merkinä, mutta he nopeasti muuttivat sen normaalin merkiksi, koska se sentään johti heteroseksuaaliin toimintaan. Kylmästä naisesta ja emaskuloidusta miehestä tulivat poikkeavuuden merkit. Psykiatrit ja heidän potilaansa olivat huolestuneita miesten maskuliinisuudesta. Miesten naisellisuus ja naiselliseksi ajateltu homoseksuaalisuus yhdistyivät psykopatiaan. 1920-luvun lopun lama ja kieltolain päättyminen tekivät seksuaalivähemmistöjen asemasta uudestaan tukalia. Tapahtui paluu

⁵⁰ Eaklor 2008, 63–65.

konservatiivisempiin arvoihin ja seksuaalivähemmistöt siivottiin niin katukuvasta kuin kulttuuristakin.

1.2. Patologisointi psykiatrian sisällä

Seksuaalisuuden patologisointi psykiatriassa liittyy osaltaan seksologian tieteenalan syntymiseen. Teollistumisen ja urbanisaation tuottamat sosiaaliset muutokset tekivät ihmisen seksuaalisuudesta ongelman. 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun pioneeriseksologit pyrkivät analysoimaan seksuaalisuutta kuvailemalla sen normaaleja ilmentymiä ja sairaalloisia variaatioita. Seksuaalisen patologian luokittelu täten nähtiin ensimmäisenä askeleena seksuaalitieteen rakentamisessa. Homoseksuaalisuudesta, joka oli kaikista näkyvin poikkeama, tuli pääesimerkki ”epänormaaliudesta”.

Valistuksen valon täyttämänä seksologit uskoivat, että tiede oli läheisesti yhteydessä sosiaaliseen reformiin. Sosiaalisen muutoksen kasvavasta nopeudesta huolimatta vanhanaikaiset seksilait pysyivät voimassa. Täten osa seksologeista kannatti homoseksuaalisuutta kriminalisoivien lakien poistamista. Ensimmäinen homoseksuaalisuutta käsittelevä seksologi oli Karl Heinrich Ulrichs (1825 - 1895). Hän ehdotti, että rakkaus samaan sukupuoleen oli biologiaan perustuvaa. Hän uskoi homojen saavan tasa-arvoisen kohtelun lain edessä, jos homous ymmärrettiin biologisesti determinoiduksi.

Ulrichsin kirjoitukset stimuloivat lääketieteellistä kirjoittelua homoseksuaalisuudesta biologiaan perustuvana seksuaalipatologiana. Alkaen Karl Westphalin (1833 - 1890) vuoden 1869 ”vastakkaisten seksuaalisten tunteiden” raportista ja kulminoituen Richard von Krafft-Ebingin ensyklopediseen käsikirjaan seksuaalipatologioista *Psychopathia sexualikseen* (1886) lääketieteilijät kannattivat biologiaan pohjautuvia teorioita homoseksuaalisuudesta. Näihin kirjoituksiin sisältyi Magnus Hirschfeldin teoria homoseksuaalisuudesta synnynnäisenä välivaiheena ja Havelock Ellisin käsitys synnynnäisestä seksuaali-inversiosta. Tämän lisäksi Ellis kannatti ”sopeutumisterapiaa” ja suositteli lääkäreitä kannustamaan homoja itsensä hyväksymiseen. Havelock Ellis oli myös johtava lakireformin ja sosiaalisen hyväksynnän puolestapuhuja. Toisaalta Ellisin näkemys lesboudesta oli negatiivisempi. Hänen mukaansa itsevarmat lesbot saattoivat viettelä heteronaisia.⁵¹

Historian tutkijan Jennifer Terryn mukaan Yhdysvaltojen lääketieteen diskurssi seksuaalisuudesta 1800-luvun loppupuolella heijasteli vallalla olleita asenteita. Lääkäreiden rivien välistä luettava normaaliuden määritelmä vastasi keskiluokan viktoriaanista ideaalia, minkä mukaan naisen piti olla pidättyväisiä moraalisuuden esimerkkejä perheilleen ja

⁵¹ Minton 2002, 11–12.

miehen piti olla perheen elättäjä ja suojelija. Alempien luokkien suuret ja ahtaissa tiloissa elävät perheet olivat merkki heidän itsekurinsa ja moraalisen selkärankansa vähyydestä. Auktoriteetit pitivät näitä perheitä syyllisinä moraalisesti ja geneettisesti alempiarvoisiin jälkeläisiin. Kun ylä- ja keskiluokan ihmiset seurustelivat alempien luokkien ihmisten kanssa, heidän toimintansa merkitsi murenevaa sosiaalista järjestystä ja kiihtyvää moraalista kaaosta.

Degenerationistinen oletus perversion liittyisestä primitiiviseen himoon vahvisti amerikkalaisten lääkärien ajatusta homoseksuaalisuudesta työluokan ja köyhien ihmisten ilmiönä. Lääkäreiden mielestä alemmat luokat eivät pystyneet hallitsemaan seksuaalista viettiään. Joissain määrin lääkärit sisälsivät halveksuntaansa alempia luokkia kohtaan diagnooseihin, joissa patologisoitiin seksuaalinen käytös, mikä ei keskittynyt lisääntymiseen avioliiton sisällä.

Toisin kuin homoseksuaalisuutta tutkineet eurooppalaiset lääkärit, amerikkalaiset eivät olleet motivoituneita dekriminalisoimaan sitä. He luokittelivat sen nopeasti synnynnäiseksi hulluudeksi ja osoittivat vähän samaa sääliä ja myötätuntoa, mitä eurooppalaiset lääkärit osoittivat homoja kohtaan. Amerikkalaiset lääkärit uskoivat, että homoseksuaalit osoittivat tahdonvoiman vähyyttä käytöksellään. Se ei ollut anteeksiannettavaa. Monet ensimmäiset lääketieteen raportit Yhdysvalloissa keskittyivät tutkimaan homoseksuaalisuutta erityisesti ekonomisesti ja sosiaalisesti marginaalisissa ryhmissä. Tämä voi selittää, miksi amerikkalaiset tohtorit eivät olleet taipuvaisia tukemaan rangaistusten höllentämistä homoseksuaalisuudesta. Homot assosioituivat alempaan luokkaan ja täten yleiseen laittomuuteen ja epäjärjestykseen.⁵²

Sigmund Freudin kehittämä psykoanalyysi nousi psykiatrian johtavaksi teoriaksi Yhdysvalloissa 1940-luvulta alkaen. Psykoanalyysi tarjosi useita ideoita, jotka erosivat radikaalisti edeltävistä homoseksuaalisuutta patologisoivista teorioista. Psykoanalyysissä yksilöt olivat syntyjään biseksuaaleja. Sen takia homoseksuaalisuus on yksi vaihe normaalissa lapsuuden psykoseksuaalisessa kehityksessä, jonka läpi kaikki yksilöt kulkevat Oidipus-kompleksin aikana. Tämä idea heikensi vallalla ollutta ajatusta, että homoseksuaalisuus liittyi vain tietynlaisiin ihmisiin.

⁵² Terry 1999, 78–80.

Toiseksi psykoanalyysissä esiteltiin ajatus latentista homoseksuaalisuudesta. Siinä homoseksuaalinen taipumus ei ilmennä itseään näkyvänä homoseksuaalisena suhteena, vaan se voi johtaa moniin psykologisiin konflikteihin ja olla monien psykologisten konfliktien alla. Myös heterot saattavat olla latenteja homoseksuaaleja. Latentti homoseksuaalisuus nousee lapsen vaikeuksista sopeutua aikuistumisen psykoseksuaalisiin vaatimuksiin. Psykoanalytikot uskoivat, että oli tärkeää tarkastella homoseksuaalisen komponentin toimintaa heterojenkin neuroottisessa käyttäytymisessä.

Kolmanneksi psykoanalytikot huomasivat, että psykopatologisia oireita esiintyi lähes jokaisella joskus päivittäisissä tilanteissa. Toisin sanoen psykopatologia oli luontainen osa psykoseksuaalista kehitystä, koska aikuistuminen itsessään sinänsä sisälsi tukahduttamisen traumaattisia prosesseja. Koko kansa oli ainakin vähän patologinen. Täten Freud ja kollegat ehdottivat, että homoseksuaalisuus aikuisiässä ei olisikaan yhtään patologisempaa kuin muut perversiot, aggressiot ja neuroottiset halut, mitä yleisesti oli näkyvillä heterosuhteissa. Neljänneksi analytikot näkivät homouden ja muiden seksivietin perversioiden olevan modernin elämän stressin tuloksia. Nämä teoriat heijastelivat käsitystä siitä, että yksilön terveellinen sopeutuminen normatiivisiin sukupuolirooleihin ja reproduktiiviseen heteroseksuaalisuuteen oli suositeltavaa. He eivät kuitenkaan olettaneet näiden olevan ”luonnollisen” prosessin vääjäämätön päämäärä, vaan ne olivat voitto suurista vaikeuksista.

Viimeiseksi analytikot lietsoivat kasvavaa kulttuurista huolestumista siitä, että seksuaaliset perversiot eivät olisikaan lähtöisin alempien luokkien elämänpööristä, vaan itse asiassa olivat itäneet keskiluokkaisessa perheessä. Homoseksuaalisuus olikin paljon laajemmalle levinnyttä kuin edeltävät teoriat olivat väittäneet. Tämä puolestaan laajensi psykoanalyttikkojen auktoriteettia puhua uhkaavista sosiaalisista huolenaiheista. Vaikka he denaturalisoivat heteroseksuaalisuuden ja selittivät neuroosien olevan yleisiä, samaan aikaan tarjosivat uuden kielen ja metodin lujittaa rinnastuksen homoseksuaalisuuden ja patologian välillä.⁵³

Vaikka Freud näytti ajattelevan, että ”luonnollinen” päätös psykoseksuaalisessa kehityksessä oli heteroseksuaalisuus, hän selvästi ei pitänyt homoutta pelkästään mielen häiriönä. Freud vastusti homoseksuaalisuuden pitämistä rikollisena toimintana. Vuonna 1930 hän allekirjoitti julkisen vetoomuksen dekriminoida homoseksuaalisuus Itävallassa ja Saksassa. Vuonna 1951 julkaistussa kirjeessä poikansa homoseksuaalisuudesta huolestunut äiti oli kysynyt apua Freudilta. Freud vastasi huolestuneen äidin kysymykseen näin:

⁵³ Terry 1999, 56–57.

”Homoseksuaalisuus ei varmasti ole mikään etu, mutta se ei ole mitään hävettävää, eikä se ole pahe, rappio tai sairaus. Ajattelempa sen olevan seksuaalisen toiminnan muunnos, mitä tietty seksuaalisen kehityksen pysähtyminen aiheuttaa.”⁵⁴ Freudin töistä löytyy kuitenkin sen verran monitulkintaisuutta, että myöhemmät analyytikot pystyivät vetämään vastakkaisia johtopäätöksiä.⁵⁵

Psykoanalytikko Kenneth Lewesin mukaan 1900-luvun alun psykoanalyttisessä kirjoittelussa näkyy vilpittömän humaani ja sympaattinen tyyli. Näkemys homoseksuaaleista valehtelevina ja hyväksikäyttävinä psykopaatteina tuli psykiatriaankin myöhemmin. Vuosisadan alun teksteissä homot olivat ihmisiä, jotka saivat eri tavalla nautintoa ja heidät olisi pitänyt jättää rauhaan. On epäselvää, että pitivätkö he homoseksuaalisuutta itsessään patologisena. Nämä suvaitsevaiset ja näennäisesti modernit asenteet eivät olleet yksittäisiä mielipiteitä, vaan syntyivät yleisestä kosmopoliittisesta ja valistuneesta maailmankatsannosta. Useat psykoanalytikot viittasivat teksteissään muihin kulttuureihin, missä homoseksuaalisuutta suvaittiin. Tällä he halusivat asettaa länsimaisen kulttuurin asenteet laajempaan kontekstiin.⁵⁶

Lewesin mukaan ensimmäisten psykoanalyttikkojen teoriat paranoiasta vaikuttivat eniten myöhempään psykoanalyysin diskurssiin homoseksuaalisuudesta. Ainakin kolmasosa 1900–1930 -luvun psykoanalyttisistä teksteistä koski sietämättömien passiivisten homoseksuaalisten ajatuksien muutosta vainoharhaiseksi paranoiaksi. Nämä kaikki perustuivat yhteen Freudin käsittelemään passiivisen homoseksuaalisuuden tapaukseen. Analytikot nopeasti vahvistivat saman löydön lukuisissa muissa harhaisen paranoian tapauksissa. He käyttivät sitä esimerkkinä psykoanalyysin oivaltavasta voimasta. Löydöt paranoiasta olivat arvokkaita psykoanalyysille, koska ne olivat empiirisesti todistettavissa. Tämä antoi arvovaltaa uudelle tietelle, mutta se vaikutti haitallisesti homoseksuaalin kuvaan, koska se yhdistyi useasti vainoharhaisiin tiloihin ja vakaviin mielen häiriöihin. Näin paranoiateoria vääristi tätä seuranneen diskurssin homoseksuaalisuudesta.⁵⁷

Toinen homoseksuaalisuutta vääristänyt asia oli psykoanalyttikkojen epäjärjestelmällinen tapa kerätä todisteita. Suurin osa käytti anekdootteja tukemaan väitöksiään. Jotkut tekivät yleistäviä väitteitä ilman mitään kliinisiä todisteita. Epäsystemaattisella lähestymistavalla oli

⁵⁴ “A letter from Freud”. *American Journal of Psychiatry (AJoP)* April 1951, 786–787.

⁵⁵ Lewes 2009, 18–21.

⁵⁶ Lewes 2009, 38–40.

⁵⁷ Lewes 2009, 47–48.

kaksi vaihtoehtoista metodia ja kummassakin oli vakavia ongelmia. Ensimmäisessä kerättiin suuresta otosmäärästä aineistoa ja tehtiin siitä johtopäätöksiä, mutta vuosisadan alussa tutkijoiden oli vaikea löytää suurta otosmäärää homoseksuaaleja. Suuret otosmäärät löytyivät yleensä jo valmiiksi sairaiksi diagnosoitujen joukosta, joten tutkimukset vain lujittivat väärinkäsitystä homoseksuaaleista vakavasti patologisina yksilöinä.

Toinen tapa oli yksityiskohtainen tapauksien esittely. Tämä lähestymistapa oli näkyvillä kaikista tärkeimmissä artikkeleissa. Lewesin mukaan oli hämmäntävää, kuinka analytiikot väittivät saaneen hyvinkin pitkälle johtavaa tietoa muutaman kuukauden analyysin jälkeen. Nykyään analysointi saattaa kestää yli kymmenen vuotta. Tämän vuoksi näiden analyysien tuloksia pitäisi arvioida hyvin kriittisesti. Esimerkiksi Isidor Sadger väitti homoseksuaalin takaa löytyvän heteroseksuaalin tarjoamalla 21-vuotiaan potilaan tapauksen, missä puhtaasti ”invertoitunut” potilas alkoi kymmenen terapiapäivän jälkeen ajatella heteroseksuaalisia masturbaatiofantasioita.⁵⁸

Homoseksuaalisuus psykopatiana

Homoseksuaali 1910-luvulla oli liian harmiton hahmo, jotta sen ympärille olisi pystynyt organisoimaan onnistuneen vastakampanjan. Vasta 1920-luvun loppupuolella, kun psykiatrit maanlaajuisesti ryhtyivät luomaan yhteyksiä homouden, lapsen hyväksikäytön ja raiskauksen välillä, homoseksuaali muuttui perverssistä mutta muuten harmittomasta hahmosta vaaralliseksi seksuaalipsykopaatiksi. Vaikka psykiatrit usein käyttivät psykopatian kirjallisuuden esimerkkejä, kuten kiertolaisia, huijareita ja perverssejä alleviivaamaan kuinka vaarallinen ja antisosiaalinen psykopaatti oli, psykiatrit käytännössä diagnosoivat psykopaateiksi suhteellisen normaalin taustan omaavia miehiä. Heitä ei pystytty halveksumaan niin helposti. Pikemminkin miehestä, joka ei täyttänyt miehuuden vaatimuksia, tuli tavanomainen miespsykopaatti.⁵⁹

Homoseksuaalisen miehen muuttuminen vaaralliseksi psykopaatiksi sitoutuu siihen, millaiseksi psykopaatin hahmo muodostui 1920-luvun psykiatriassa. Psykopaatiksi oli muodostumassa mies, joka ei täyttänyt miehuuden vaatimuksia. Tämän diagnoosin hahmottelu oli yhtä epäselvää kuin miehuuden itsensä määrittely. Vastaanotoille tulevat miehet usein valittivat, että he eivät ylittäneet niihin kuviteltuihin miehuuden standardeihin, joita heidän oli pitänyt tavoitella. Osa tätä kuviteltua miehuutta oli kunnianhimo.

⁵⁸ Lewes 2009, 48–51.

⁵⁹ Lunbeck 1994, 237–238.

Psykiatreille kunnianhimoa ei saanut olla liikaa, eikä liian vähän. Kunnianhimo tarkoitti halua tehdä töitä. Jos kunnianhimoa oli liian vähän, potilas oli liian laiska elämän vastuita kohtaan ja siten psykopaatti. Toisaalta liiallinen kunnianhimo väärin suunnattuna teki miehestä viekkaan hyväksikäyttäjän, joka vaani normaaleja hyväuskoisia ihmisiä.

Normaalius oli toinen terveeseen miehuuteen liitetty määre. Tämä tarkoitti jotain keskinkertaista, eikä liian älykstä ihmistä. Normaalin käsite toimi vastakohtana psykopaatin käsitteelle, mutta se paljastui nopeasti vastaamaan elotonta ja persoonatonta ihmistä. Psykiatrit silti väittivät normaaliuden olevan parempaa älykkyyden sijaan, koska normaalit persoonallisuudet *sopentuivat* hyvin kaikkiin tilanteisiin, toisin kuin psykopaatit. He selittivät, että normaalit miehet olivat halukkaita upottamaan oman yksilöllisyytensä siihen käyttäytymisen muotoon, mikä parhaiten sopi yhteisöön. Psykiatrien mieltymys keskinkertaisuuteen merkitsi heidän sitoutumistaan nousevaan sopeutumisen psykologiaan, mikä painotti yhdenmukautumista ja yhteiskunnan tarpeiden laittamista yksilön tarpeiden edelle. Se oli myös psykiatrien versio amerikkalaisesta epäluottamuksesta älykkyyttä kohtaan, jolle sopeutumisen teorit 1900-luvun aikana antoivat kasvavasti lisää painoarvoa.⁶⁰

Miehuuden yhdistäminen psykopatiaan oli vaikeaa. Tutkimuksen aikana psykopaattien puutteet saattoivat näyttää musertavilta, mutta myöhemmin tarkasteltuna ne saattoivatkin näyttää ”normaalin” ihmisen toiminnalta. Psykiatrit olivat vastahakoisia asettumaan kirjallisuuden tekosiveän normaalin määreen taakse ja he jopa tarjosivat psykopaattisille miehille mahdollisuuksia aloittaa puhtaalta pöydältä. Ainoastaan homoseksuaalien rikkomukset olivat peruuttamattomia. Homoihin keskittyen 1920-luvun lopun psykiatrit tarjosivat seksuaalipsykopaatin epäonnistuneen miehuuden ikonina, koska homojen oikeuksia pystyttiin turvallisesti rajoittamaan ilman kajoamista psykiatrien omiin oikeuksiin.⁶¹

1940-luvulle tultaessa psykoanalyysi muutti ja laajensi ajattelua homoseksuaalisuudesta. Se alkoi vaikuttaa joihinkin sosiaalisen hygienian liikkeisiin kuuluneihin psykiatreihin Yhdysvalloissa. Suurin osa amerikkalaisista lääketieteen auktoriteeteista, jotka kirjoittivat homoseksuaalisuudesta, olivat vähemmän toiveikkaita analyytikoiden puhtaasti psykogeenisestä lähestymistavasta, koska he olivat sitoutuneet vahvasti

⁶⁰ Lunbeck 1994, 238–241.

⁶¹ Lunbeck 1994, 243–244.

perinnöllisyysteoriaan selittävänä tekijänä. Kuitenkin psykoanalyysin teorian vaikutuksen ansiosta osa tunnetuimmista psykiatreista Yhdysvalloissa alkoi tarkastella homoseksuaalisuutta psykobiologisen lähestymistavan kautta. Aikaisemmat konstitutionaaliset mallit 1800-luvulta oletivat yksilön ruumiin, mielen, moraalisen selkärangan ja sosiaalisen statuksen olevan yksi ja sama asia. Psykobiologia puolestaan erotti psykoanalyysin tavoin psykologian ja biologian kahdeksi eri osa-alueeksi keskittyen enemmän psykologiaan, koska sen oletettiin olevan ratkaisevampi tekijä homoseksuaalisuuden muodostumisessa.

Psykobiologinen rakenne otti mukaan psykoanalyttikoiden torjuman idean homoseksuaalisuuden synnynnäisyydestä. Samalla se painotti yksilön toimintaa ja vapaata tahtoa päästä yli ongelmista. Nämä ominaisuudet tekivät siitä hyvin houkuttelevan lähestymistavan Yhdysvalloissa, missä sitä kehitettiin selittämään keskinäisesti merkittäviä suhteita biologisten, psykologisten ja sosiaalisten ilmiöiden kesken, jotka pystyivät selittämään modernia perversiota ja auttamaan hallitsemaan sitä.⁶²

Seksuaalisuuden patologisointi psykiatriassa alkoi seksologian nousun yhteydessä. Ensin vallalla olivat viktoriaaniset ideaalit seksistä. Näin poikkeava seksuaalinen käytös johtui ihmisen rappiosta ja se liittyi yhteiskunta-asemaan. Jotkut seksologit huomasivat, ettei ihmisten käytös vastannutkaan ideaaliarvoja. Tästä syystä Euroopassa seksologit kannattivat homoseksuaalisuuden dekriminalisointia. Psykiatriassa tätä vastustettiin etenkin Yhdysvalloissa.

1900-luvun puolella etenkin psykoanalyysi vaikutti homoseksuaalisuuden patologisointiin. Ensin psykoanalyysi oli suopea homoseksuaaleja kohtaan mutta psykoanalyysin valtavirta Yhdysvalloissa hylkäsi nopeasti tämän asenteen. Psykoanalyysin mukaan ihmiset olivat syntyjään biseksuaaleja ja jokainen ihminen oli jossain määrin patologinen. Tämän takia normaalin ja epänormaalin rajoja piti määritellä uudestaan tarkemmin. Homoseksuaalisuus alkoi kyseenalaisilla metodeilla yhdistyä patologiseen ei-maskuliiniseen toimintaan. Psykopatia oli normaaliuden vastakohta ja maskuliinisuus oli normaalia miehelle. Homosta tuli psykopaatti, kun psykopaatti alkoi näyttää liikaa normaalilta henkilöltä. Määreet muuttuivat ajan kanssa. Jotkut psykiatrit olivat valmiita hyväksymään homon, jos hän sopeutuisi yhteiskuntaan pitäytymällä seksistä.

⁶² Terry 1999, 106–107.

1.3. Homoseksuaalisuus psykiatrissa

1940-luvulla psykiatrian kuva homoseksuaalisuudesta oli hyvin hajanainen. Käsitys homoseksuaalisuuden syistä, seurauksista ja yhteyksistä mielisairauksiin vaihteli hyvinkin paljon psykiatrien välillä. Psykiatrian alalla ei ollut tässä vaiheessa tehty virallista tautien määrittelyä, mikä näkyy tässä luvussa homoseksuaalisuuden käsittelyssä. Vuonna 1952 American Psychiatric Association julkaisi *Diagnostic and statistical manual* -käsikirjan psykiatreille, jossa ensimmäisen kerran mielisairaudet kerättiin yksiin kansiin ja ne määriteltiin virallisesti. Käsittelen tätä kirjaa tarkemmin kolmannessa luvussa. Homoseksuaalisuuden käsittelyssä nousee silti esille muutamia edellisiltä vuosikymmeniltä alkaneita kehityslinjoja.

Itse olen jakanut käsittelyn valtavirtaan ja vastavirtaan. Valtavirta pitää homoseksuaalisuutta yksiselitteisesti ongelmallisena asiana. Homoseksuaalisuus on tässä kategoriassa joko itse sairaus, sairauden osa, sen laukaisija, rikos tai patologinen persoonallisuus. Jos homoseksuaalisuutta ei pystytä hoitamaan, niin se pitäisi vähintään tunnistaa ja heidät eristää ”normaalista” väestöstä. Vastavirta puolestaan on vielä tässä vaiheessa suhteellisen pieni ja hajanainen ryhmä psykiatreja, jotka pyrkivät muuttamaan valtavirran kuvaa homoseksuaalisuudesta. Heidän kannanotot osoittavat sen, että jo ennen Kinseyn raportteja psykiatrian alaltakin löytyi homoseksuaalisuuden patologisointia vastustavia ääniä.

Vuosina 1939 – 1948 homoseksuaalisuuden mainitsevia artikkeleita löytyi yhteensä 102, joista 69 luokittelin valtavirtaan ja 12 vastavirtaan. Artikkelien kirjoittajat ovat psykiatreja, ellei toisin ole mainittu. Muutaman artikkelin kirjoittaja oli merkitty pelkästään nimikirjaimilla. Suurimmassa osassa näissä tapauksissa kirjoittajan henkilöllisyyden pystyi johtamaan sisällysluettelosta tai artikkelin kontekstista mutta muutama kirjoittaja jäi mysteeriksi.

Psykoanalyysin raju retoriikka ja epämääräinen sisältö

Lewesin mukaan 1930-luvulta alkaen homoseksuaalisuuden psykoanalyttisessä teoriassa näkyi suuria ja odottamattomia muutoksia, mitkä heijastivat laajempia kehityksiä psykoanalyysissä. Teoriassa mielenkiinto siirtyi universaalina pidetyn Oidipus-kompleksin etiologiasta sitä edeltäviin vaiheisiin, kuten oraaliseen vaiheeseen. Tähän liittyen homoseksuaalisuutta alettiin pitää neuroosin sijasta perversiona. Toinen kehityssuunta koski muutosta keskustelun sävyssä ja retoriikassa. Se muuttui joidenkin analyttikoiden osalta vapaudeksi ryhtyä sadistisesti pilkkaamaan ja herjaamaan heidän homoseksuaalisia

potilaitaan. Lewesin mukaan pilkkaus näytti lähteneen ”tyypillisen homon” luonteenpiirteiden kuvailusta.⁶³

1940-luvulla uuden sävyn eräänlaisena airuena toimi Edmund Berglerin kokonaisvaltainen psykoanalyttinen teoria homoseksuaalisuudesta. Vaikeatajuisten artikkeleiden lisäksi hän kirjoitti maallikkoyleisölle, minkä kautta hänen äänensävyensä levisi psykiatrian ulkopuolelle. Tavatonta Berglerin artikkeleissa oli hänen käyttämä herjaava ja harkitsematon sävy potilaiden kuvailuissa. Hän oli usein ärsyyntynyt ja suuttunut potilaiden käytöksestä, heidän ”ainutlaatuisesta megalomaanisesta koppavuudesta” ja ”uskomattomasta vastuuttomuudesta.” Bergler toisti näitä retorisia muotoja sanasta sanaan useassa paperissa. Hän tietoisesti argumentoi tällaisten stereotyyppien vakiinnuttamisen puolesta.⁶⁴

Lewesin mukaan samanlaista kehitystä oli näkyvillä useissa muidenkin psykiatrien artikkeleissa. Näitä artikkeleita leimasi ärsyyntynyt ja halveksiva äänensävy. Huomattavaa oli se, miten artikkelit viittasivat tavalla tai toisella homoseksuaaleihin kategoriana (*the homosexual*), olettaen kaikkien homojen olevan samanlaisia. Homoseksuaalisuuden käsittely muuttui yksilöistä termin käsittelyyn.

Silverbergin mukaan passiivisten homoseksuaalien syvin tahto oli erottaa omat vanhemmat toisistaan. Samanlaista huolta yhteiskunnan hauraista instituutioista löytyy Robbinsin kirjoittamasta homoseksuaalien avioliittoja koskevasta artikkelista, joka julkaistiin toisen maailmansodan aikana. Robbinsin mukaan homoseksuaaliset liitot ovat onnettomia, koska niitä motivoi syvä sadistinen trendi, jota tuki narsismi ja sadismi. Bychowski puolestaan analysoidessaan homoseksuaaleille luonteenomaista egoa meni niin pitkälle, että hän vertasi heitä natseihin. Kaikki edellä mainitut psykoanalyttikot yleistivät näiden muutamien kokemuksien koskemaan koko homoseksuaalisuutta.

Näin toisen maailmansodan aikaan psykoanalyysin kuuluvin ääni oli vihamielinen homoja kohtaan. Joukossa oli niitäkin, jotka jatkoivat Freudin aloittamaa suvaitsevaa traditiota. Anna Freud jatkoi potilaiden humanista hoitoa menestyksekkäästi mutta Freudin metodeja pidettiin vähäpätöisinä ja vanhanaikaisina. Suuremmat filosofiset ja eettiset ongelmat, joita

⁶³ Lewes 2009, 83–85.

⁶⁴ Lewes 2009, 97–102.

homoseksuaalisuudesta käyty diskurssi nostatti tai olisi pitänyt nostattaa, suuremmaksi osaksi jätettiin tekemättä.⁶⁵

American Journal of Psychiatryn artikkelit eivät olleet retoriikaltaan näin rajuja, mutta suurin osa oli sisällöltään ja retoriikaltaan hyvin samoilla linjoilla kuin edellisten vuosikymmenien psykiatrit. Psykoanalyysiin ja psykoterapiaan liittyvissä artikkeleissa nousi esille homoseksuaalisuuden taudin, hoidon ja sen tuloksien määrittelyn epämääräisyys. Tämä epäilemättä vaikutti psykiatrien asenteisiin seksuaalisuuksista, koska mitä löysemmät ja laajemmat määritelmät homoseksuaalisuudesta olivat, sitä helpompaa sen liittäminen oli johonkin tautiin.

Esimerkkinä epänormaalien seksuaalisuuksien kategorisoinnin vaikeudesta löytyi Jerome Schneckin artikkelissa armeijan rikollisten psykiatrisista diagnooseista. Hän käytti psykopaattien luokittelussa uusia antisosiaalisen persoonallisuuden, asosiaalisen, seksuaalisesti poikkeavan, riippuvaisuuden ja tunteellisen epätasapainoisuuden kategorioita. Hän uskoi tämän vähentävän psykopaattisen persoonallisuuden -termin löysää käyttöä.⁶⁶ Lisää diagnoosin vaikeudesta löytyi Ben Karpmanin puheessa psykopaattisen persoonallisuuden myytistä. Yksi tähän usein liitetty tapausryhmä oli perversiot. Koska perversiot olivat sosiaalisesti kiellettyjä reaktioita, perversiot usein diagnosoitiin psykopaattisiksi persoonallisuuksiksi. Karpmanin mukaan ne olivatkin neurooseja ja niitä voitiin hoitaa neurooseina. Perverssien niin kutsuttu psykopaattinen käyttäytyminen ei ollut mitään muuta kuin neuroottisten ongelmien monimutkainen ryhmittä.⁶⁷

Psykiatrit R. A. Clark ja J. M. Lesko olivat tutkineet epilepsiaan yhdistettyjä psykoositiloja. He kävivät ensin läpi tähän liittyvää kirjallisuutta. 1900-luvun alussa toimineen psykoanalyytikko Maederin mukaan epileptisessä psykoosissa oli mukana paljon seksuaalista materiaalia ja hän yhdisti sen lapsuuden seksuaaliseen kehitykseen. Hän kuvaili masturbaation, homo- ja heteroseksuaalisen aktiviteetin, itsensä paljastelun ja eroottisten fantasioiden usein yhdistyvän uskonnollisiin harhoihin. Clark ja Lesko eivät ottaneet kantaa väitteiden paikkansapitävyyteen, mutta jälkiepileptinen tila muistutti heistä päihtymistä, jolloin siihen liittyi epäsosiaalista käyttäytymistä, kuten seksuaalirikoksia.⁶⁸

⁶⁵ Lewes 2009, 102–106.

⁶⁶ Jerome M. Schneck “Psychiatric diagnoses of military offenders” (art.). American Journal of Psychiatry (AJoP) October 1947, 325.

⁶⁷ Ben Karpman “The myth of psychopathic personality” (art.). AJoP March 1948, 526.

⁶⁸ R. A. Clark & J. M. Lesko “Psychoses associated with epilepsy” (art.). AJoP November 1939, 596, 604.

Stanley Cobbin samankaltaisessa artikkelissa epilepsian psykiatrisesta hoidosta hän kertoi yhden nuoren miehen tapauksesta, jossa potilaan homoseksuaalisuus paljastui psykoanalyysin avulla. Homoseksuaalisuus yhdistyi Cobbin mielestä potilaan kunnianhimpään menestyä koulussa. Analyysin jälkeen kaikki epileptiset kohtaukset yhdistyivät homoseksuaalisen houkutus palautumiseen. Cobb vakuutti potilaan, että hän pystyi estämään kohtaukset välttelemällä tätä lapsellisen tyyppin seksuaalisuutta.⁶⁹

Cobbin artikkelissa esiintyi muutama asia edellisessä luvuissa esittämiini asioihin. Ensinnäkin huoli kunnianhimpästä yhdistyi homoseksuaalisuuteen. Tässä tapauksessa sen liiallisuus aiheutti homoutta. Sen lisäksi psykiatri viittasi homouteen lapsellisena seksuaalisuuden muotona. Cobb oli psykoanalyytikko, joten se voisi tarkoittaa hänen pysymistä psykoanalyysin teorian puitteissa. Toisaalta se näyttää, että psykoanalyysin teoria itsessään oli monitulkintainen koskien homoseksuaalisuutta, koska Cobbin ratkaisu ongelmaan ei ollut sopeuttaa uhria omaan seksuaalisuuteen, kuten Freudkin suositteli, vaan kehottaa välttelemään homoseksuaalisuuteen houkuttelevia tilanteita.

Lewis Doshayn kirja nuorison seksuaalirikollisista väitti, että homoseksuaalisuus oli loppujen lopuksi itsensä parantavaa. Tämä lopputulos oli riippuvainen siitä, että lainsäädäntö ja kliininen hoito stimuloivat moraalikulttuurin rakenteessa luontaisesti olevia häpeän ja syyllisyyden voimia.⁷⁰ Doshayn kirjassa yhdistyi kaikuja sosiaalisen puhtauden liikkeestä ja progressivismin teeseistä. Uskonnon moraalin voiman sijaan Doshay uskoi oikeuden ja lääketieteen moraalin vaikuttavan tervehdyttävästi.

Psykoanalyttisen terapian tuloksien määrittelykin oli epämääräistä. Tohtori C. P. Oberndorf pohti, että mitkä asiat määrittelevät psykoanalyttisen terapian tuloksia. Esimerkiksi saman homoseksuaalitapauksen hoitamisessa yksi analyytikko saattoi pitää tulosta onnistuneena, jos hän pystyi sopeuttamaan potilaansa omaan seksuaalisuuteensa. Toinen analyytikko saattoi pitää kaikkea muuta paitsi johdonmukaista muutosta heteroseksuaalisuuteen epäonnistumisena.⁷¹

Robert Knight pohti samaa asiaa. Yhdeksi psykoanalyysiterapian tavoitteeksi hän asetti täysin nautinnollisen heteroseksuaalisen toiminnan. Knight luetteli viisi kriteeriä analyysin onnistumiselle: kolmas näistä oli parantunut sopeutuminen ja nautinto potilaan

⁶⁹ Stanley Cobb "Psychiatric approach to the treatment of epilepsy" (art.). AJoP March 1940, 1013, 1015.

⁷⁰ Jean A. Luke "Book reviews: *The boy sex offender and his later career.*" (art.). AJoP November 1944, 424.

⁷¹ C. P. Oberndorf "Considerations of results with psychoanalytic theory" (art.). AJoP November 1942, 375.

seksuaalielämässä. Artikkelin lopusta löytyi tilastot viiden mielisairaalan hoidon onnistumisesta. Seksuaalisissa häiriöissä oli mukana homoseksuaalisuus. Kaikissa sairaaloissa oli hoidettu yhteensä 12 homoa, joista kaksi oli nähtävästi parantunut.⁷²

Sotaneuroosien terapian esittelyssä löytyy todella hyvä esimerkkitapaus siitä, miten homoseksuaaleja keskimääräisesti hoidettiin psykoterapian keinoin 1940-luvun lopulla. Yhden veteraanin ongelmat olivat pyörineet hänen homoseksuaalisuutensa ympärillä. Hänelle epämieluisa palveluksesta vapautus vaikeutti työnhakua ja kaikkia muita tilanteita, missä hänen piti esitellä vapautuspapereita. Sen lisäksi hän ei ollut sinut vahvojen homoseksuaalisten impulssien kanssa tuntien vahvaa syyllisyyttä niistä. Tutkijoiden mukaan potilas pääsi terapian avulla vapautuksesta tuntemansa syyllisyyden yli ja pystyi muuttamaan ammatillisia suunnitelmiaan. Tämä antoi myös parhaimman mahdollisuuden sublimoida⁷³ hänen homoseksuaalisia impulsejaan. Potilas rauhoittui ja pystyi hyväksymään kiintymyksensä äitiinsä ja kapinoivan asenteensa isäänsä. Nopeasti tämän jälkeen hän kiinnostui maskuliinisesta naisesta, jonka kanssa hän pystyi jakamaan työnsä. Potilas kykeni aloittamaan tyydyttävän seksuaalisen suhteen naisen kanssa ja päätti mennä naimisiin hänen kanssa ja hankkia lapsia.⁷⁴

Psykiatrien tavat hoitaa homoseksuaalisuutta oli joskus täyttä hakuammuntaa. Esimerkki siitä löytyi artikkelissa skitsofreenisistä oireista turhautumisen reaktioina. Yksi tapauskuvaus kertoi 32-vuotiaasta miehestä, jonka poliisit olivat ottaneet kiinni vetelehtimisestä yleisten vessojen lähellä. Ensin hän väitti haluavansa tehdä perverssejä tekoja pienille tytöille, mutta nopeasti hän tunnusti olevansa homo ja tuntevansa ajoittaista tarvetta homoseksuaalisiin suhteisiin. Potilas sanoi tulevansa hyvin toimeen niin kauan, kun hän oli homoseksuaalisessa suhteessa. Potilaan äiti yritti tehdä hänestä heteroa ja painosti pidättäytymään homoseksuaalisuudesta. Näinä aikoina hänestä tuli hermostunut, masentunut ja paranoidien ajatuksien täyttämä.

Kolmen kuukauden aikana potilaalle annettiin insuliinishokkiterapiaa ja hänen tilansa näytti paranevan merkittävästi. Kun psykiatri oli selittänyt potilaalle yhteyden oireiden ja seksuaalisuuden välillä, hän ilmoitti aloittaneensa uuden suhteen toisen potilaan kanssa. Homoseksuaalisten aktien ehkäisemiseksi potilas siirrettiin toiselle osastolle, jonka jälkeen

⁷² Robert P. Knight "Evaluation of the results of psychoanalytic therapy" (art.). AJoP November 1941, 434–438, 445.

⁷³ Sublimointi (ylevöittäminen) tarkoitti kielletyn impulssin purkamista jollakin sosiaalisesti hyväksytyllä tavalla. Freud 1969, 38, 44.

⁷⁴ J. S. Kasanin et al. "Criteria of therapy of war neuroses" (art.). AJoP October 1947, 262.

oireet palasivat. Potilaalle saatiin uusi remissio 10 sähköshokkiterapiakerran jälkeen ja hänet päästettiin kotiin. Neljä vuotta hoidon jälkeen tutkijat tapasivat potilaan uudestaan. Hän oli tullut siihen tulokseen, että hänen täytyi olla homoseksuaalisessa suhteessa, jotta hänen mielensä säilyisi terveenä.⁷⁵

Homot ovat äitiin kiintyneitä naisellisia hulluja

Toinen suuri trendi American Journal of Psychiatryn artikkeleissa on homoseksuaalisuuden ”taudin” määrittely tiettyjen tunnusmerkkien avulla. Nämä artikkelit jatkavat edellisiltä vuosikymmeniltä alkaneita tapoja hakea syitä ja tunnusmerkkejä homoseksuaalisuuteen perheen, lapsuuden kehityksen ja mielenkiintojen joukosta.

A. C. Cornsweet ja M. F. Hayes olivat luokitelleet homoseksuaalisuuden perversioksi artikkelissaan suuseksistä. Artikkelissa toistettiin stereotyyppistä kuvaa homoista. Tyypillisten tapausten esittelyssä potilailta löytyi aina jokin homoseksuaalisuuteen liitetty asia taustalta. Potilas saattoi käyttäytyä naisellisesti. Jos hän ei käyttäytynyt naisellisesti, niin hän oli ainakin kiintynyt voimakkaasti äitiinsä. Jos sitäkään ei löytynyt, niin hän oli kiinnostunut jostain ei-maskuliinisesta harrastuksesta, kuten taiteesta tai musiikista.⁷⁶

Raportissa itselleen harjoitetusta suuseksistä Morris Kessler ja George Poucher yhdistivät sen homoseksuaalisuuteen. Kessler ja Poucher pitivät sitä homoseksuaalisuuden alkukantaisena muotona ja intensiivisenä narsismina. Potilas oli 36-vuotias armeijan kersantti, ja hän oli ollut kaksi vuotta jokseenkin hyvin sopeutunut armeijan arkeen. Potilas oli huolestunut siitä, että muu armeijan henkilökunta olisi saanut tietää hänen aktiviteetistaan ja hänelle kehittyi tutkijoiden mukaan paranoideja reaktioita. Nämä tilat vastasivat latentin homoseksuaalin reaktioita. Potilas eli lapsuudessa äidin ja siskon kanssa ilman isää, joten hän oli saattanut samaistua vahvasti naisiin. Potilaalla oli monia naisellisia piirteitä ja kärttyisä asenne. Potilaan puhetapa ja jotkut eleet, sekä punastumisen helppous viittasivat hyvin vahvasti tutkijoiden mielestä tähän trendiin.⁷⁷

Artikkelissa psykopaattisista persoonallisuuksista esitellään hyvin stereotyyppinen seksuaalipsykopaattiksi diagnosoitu tapaus. Potilaan isä oli jättänyt perheen, kun potilas oli vasta syntynyt. Potilaan äiti oli herkkähermoinen ja ylisuojelevainen ja potilas oli kiintynyt

⁷⁵ J. M. Nielsen & George N. Thompson “Schizophrenic syndromes as frustration reactions” (art.). *AJoP* March 1948, 773–774.

⁷⁶ A. C. Cornsweet & M. F. Hayes “Conditioned responses to fellatio” (art.). *AJoP* July 1946, 76–78.

⁷⁷ Morris S. Kessler & George E. Poucher “Auto-fellatio, report of a case” (art.). *AJoP* July 1946, 94–96.

läheisesti häneen. Potilas oli 17-vuotiaana mennyt homoseksuaalisiin piireihin passiivisena osapuolena. Äiti yritti ”parantaa” homoseksuaalisuuden pakottamalla potilaan heteroseksuaalisiin suhteisiin tässä kuitenkaan onnistumatta. Potilas oli jatkanut homoseksuaalisia episodeja armeijassakin. Tutkijan mukaan potilaan ulkonäkö oli naisellinen ja hän käveli naisellisesti.⁷⁸

Leo Kannerin tutkimuksen aiheena oli, miten hyvin lapsuusiällä huomatuista käyttäytymisongelmista pystyi vetämään pitkälle vieviä johtopäätöksiä ja voiko niistä tehdä minkäänlaisia ennakoarvioita. Esitellyissä potilasraporteissa yhdellä pojalla oli ylihuolehtivainen äiti. Siitä syystä hän oli lapsellinen, naisellinen ja häneltä puuttui itsenäisyys. Tämän takia vanhempana hän ei ollut kiinnostunut tytöistä.⁷⁹

Donald Hamilton ja James Wall esittelivät ensimmäistä osaa tutkimuksesta, jossa tutkittiin psykoneuroottisista reaktioista kärsivien potilaiden sairaalahoitoa. Mukana oli 100 miestä New Yorkin Westchesterin piirikunnan sairaalasta vuosilta 1927–1937. Katsanto potilaiden perhetaustoihin paljasti sen, että suurin osa heistä tuli pienistä yhteenkuuluvista perheistä, joissa oli heikko isä ja dominoiva äiti. Tätä vahvaa feminiinistä vaikutusvaltaa täydensi joissain tapauksissa naissisarukset. Kotona oli ollut paljon kitkaa ja pojat usein kaipasivat tarmokkaampaa isää. Muutamissa potilaissa oli merkkejä aggressiivisuuden vähyydestä. Tutkijoiden mukaan vaikka vain 12 potilasta olivat avoimesti homoseksuaaleja, passiiviset taipumukset ja feminiinien lähestymistapa elämään muodostivat merkittävän psykologisen vaikuttajan heidän luonneongelmissaan.⁸⁰

40 psykoottisen persoonallisuuden tutkimuksessa yleisistä sairauten vaikuttavista tekijöistä oli mukana avoin homoseksuaalisuus. Erityisesti nuoruudessa psykoseksuaalisilla konflikteilla oli suuri merkitys taudin kehityksessä. Muutamat homoseksuaalisen fiksaationsa tunnistaneista miehistä kertoivat ongelmistaan irtautua äidistään. Useat heistä menivät myöhemmin naimisiin ja sopeutuivat hyvin paljon heitä vanhempiin naisiin. Vapautuksen jälkeen osa homoista palasivat suoraan homoseksuaalisten rakastajiensa luokse.⁸¹

⁷⁸ Keith D. Heuser “The Psychopathic personality” (art.). *AJoP* July 1946, 106–107.

⁷⁹ Leo Kanner “Early behavior problems as signposts to later maladjustment” (art.). *AJoP* May 1941, 1261–1265, 1269–1270.

⁸⁰ Donald D. Hamilton & James H. Wall “Hospital treatment of patients with psychoneurotic disorders” (art.). *AJoP* January 1942, 551–552

⁸¹ W. Lynwood Heaver “A study of 40 male psychopathic personalities during, before and after hospitalization” (art.). *AJoP* November 1943, 342–344.

C. P. Oberndorf raportoi yhdestä entisestä potilaastaan, joka kertoi hänelle 20 vuotta hoidon jälkeen homoseksuaalisuudestaan. Potilaalle tämä tunnustus oli suuri helpotus. Oberndorffin mukaan potilas oli valinnut hänet tunnustuksen kohteeksi, koska hän edusti isän korviketta. Tunnustuksen myöhyys selittyi potilaan seksuaalisen kypsyminen hitaudella. Ennen tunnustusta potilas oli päässyt irti lapsellisista asenteistaan ja kiintymyksistään. Seksuaalisuuksien välisestä jännitteestä oli tullut sietämätöntä ja halu heteroseksuaalisuuteen oli saanut valta-aseman. Toisin sanoen hän oli tervehtymässä.⁸²

William Rosanoff ja Francis Murphy tekivät endokrinologista⁸³ tutkimusta homoseksuaaleista. Ennen heidän tutkimusta sitä oli lähestytty epäsuorasti ruumiinrakenteen tutkimuksissa. Ennen tämän tyyppin tutkimuksissa mitään erityistä endokriinistä häiriötä homoista ei ollut löydetty. Tähän tutkimukseen valittiin vain sellaisia homoja, jotka olivat naisen roolissa suhteessa, jotta tulokset olisivat mahdollisimman yhtäläiset. Suurin osa ryhmästä oli käytökseltään ja maneereiltaan naisellisia, oli kokenut voimakasta tunteellista kiintymystä miehiin ja oli toistuvasti tyydyttänyt halunsa avoimesti.⁸⁴ Tutkimuksessa näkyi vahvasti, miten oikeaksi koettu homoseksuaalisuus liittyy juuri passiivisen homoseksuaalin rooliin ja naisellisuuteen.

Joseph Solomon kertoi, kuinka pitkä vankeus oli tuhoisaa seksuaalivietin normaalien purkautumisteiden poissaolo. Seksuaalisuuden repressiiviset muodot, eli aktiivinen ja passiivinen homoseksuaalisuus, usein estivät normaalin seksuaalisen sopeutumisen mahdollisuuden tulevaisuudessa. Kaikista traagisin tilanne Solomonille oli nuoren rikollisen alistuminen aggressiivisen psykopaatin perverssille seksuaalisuudelle. Jopa näillä aggressiivisilla yksilöillä esiintyi homoseksuaalisia piirteitä. Heillä esiintyi riippuvaisuusreaktioita äiteihinsä kuten monilla avoimilla homoillakin, ja he antoivat usein periksi kaikenlaisille nöyryyttämisen kaltaisille seksuaalisille epänormaaliuksille.⁸⁵

Jacob Conn tutki lasten seksuaalista valvutuneisuutta. Tulokset viittasivat siihen, että tietyt henkilökohtaiset tilanteet saattoivat vaikuttaa seksuaaliseen sopeutumiseen. Conn käytti esimerkkinä ylisuojeltua poikaa. Poikaa oli pidetty erossa poikien leikeistä ja ylisuojeleva äiti oli kannustanut häntä kohti istuma-aktiiviteetteja. Tämän vuoksi poika saattoi olla

⁸² C. P. Oberndorf "The nature of psychogenic cure" (art.). *AJoP* July 1944, 94.

⁸³ Endokrinologia käsittelee hormonien ja niitä erittävien rauhasen toimintaa. http://www.terveysportti.fi/dtk/oppi/koti?p_artikkeli=inf04489&p_selau=16083, luettu 2.9.2014.

⁸⁴ William R. Rosanoff & Francis E. Murphy "The basal metabolic rate, fasting blood sugar, glucose tolerance, and size of the sella turcica in homosexuals" (art.). *AJoP* July 1944, 97–98.

⁸⁵ Joseph C. Solomon "Wartime military offenders" (art.). *AJoP* March 1946, 653.

vaivaantunut samanikäisten poikien seurassa ja hän oli tyytymätön omiin vähäisiin tietoihin seksistä. Tällä tavalla poika oli myös vähemmän orientoitunut seksuaalisiin asioihin kuin ikäisensä, jotka keskustelivat seksuaalisista aiheista ja vähitellen käänsivät mielenkiinnon kohti heteroseksuaalisuutta. Wortisin mielestä tässä olisi voinut pohtia, oliko koulujen tarjoama seksiopetus yhtä hyödyllistä kuin nämä vertaisryhmien keskuudessa tapahtuva seksuaalisten faktojen ja fantasioiden vaihtokauppa. Psykiatrien testeissä he olivat pystyneet ohjaamaan arkoja ja ylisuojelelta poikia kohti kovempia leikkejä. Olennaista uudelleenohjauksen prosessissa oli poikien ymmärrys siitä, että heidän arkuutensa oli syyppää kilpailuhengen välttelyyn, eikä kilpailulla itsessään ollut vaikutusta siihen.⁸⁶

Käsitystä äitien ylisuojelevuuden haitoista rikottiin ainoan kerran David Levyn kirjassa *Maternal overprotection*. Kirjassa Levy tutki 20 lapsen tapaushistoriaa, joiden äidit olivat ylihuolehtivia ja omistushaluisia. Melkein kaikki lapset olivat sopeutuneet heteroseksuaalisesti, eivätkä he olleet jääneet homoseksuaaliselle tasolle.⁸⁷

Kaikissa näissä artikkeleissa homoseksuaalisuus nousi esille terveen normaalin heteroseksuaalin vastakohtana. Normaali mies oli lähtöisin tasapainoisesta perheestä, missä isä oli läsnä, eikä äiti ollut liian dominoiva. Mies ei ollut liian kiintynyt äitiinsä ja hän oli lapsena kiinnostunut poikien aktiivisista kilpaleikeistä, mikä rakensi hänen maskuliinista ja heteroseksuaalista identiteettiään. Psykiatrien mielestä terveen normaalin miehen maskuliinisuus tarkoitti aggressiivista oman puolen pitämistä ja sopeutumista ryhmässä toimimiseen, mikä johti sopeutumiseen yhteiskunnan vaatimuksiin. Psykiatrian tieteellisyyteen nojautuen miehille rakennettiin prototyyppiä mallikansalaisesta, joka maskuliinisesti kantoi vastuunsa ja sopeutui yhteiskunnan vaatimuksiin.

Tyypillinen homoseksuaali oli heteron vastakohta. Kaikki oli mennyt pieleen jo lapsuudessa. Isä ei ollut läsnä ja äiti on liian vaikutusvaltainen. Siitä johtuen häneen juurtui feminiinisiä luonteenpiirteitä ja tapoja, eikä hän viihtynyt toisten poikien seurassa. Homoseksuaalin seksuaalinen kypsyminen jäi kesken, koska maskuliiniset vaikutteet olivat liian vähäisiä. Varsinkin passiivinen homo huokui feminiinisyttä. Homon persoonallisuus, käytös ja jopa harrastukset olivat merkkejä poikkeavuudesta. Homot eivät viihtyneet normaaleille heteroille ominaisissa ryhmissä, vaan he olivat yksinäisiä. Näistä yleistyksistä poikkeavat homot olivat suuri ihmetyksen aihe psykiatreille.

⁸⁶ S. Bernard Wortis et al. "Unsuccessful sex adjustment in marriage" (art.). *AJoP* May 1940, 1413, 1418–1419.

⁸⁷ D. G. McKerracher "Book reviews: *Maternal overprotection*." (art.). *AJoP* May 1946, 846.

C. L. Wittsonin tutkimusryhmän artikkeli kertoi armeijaan värvättyjen neuropsykiatrisesta valintaprosessista. Sellainen värvätty, joka naisellisesti käveli huoneeseen, nostatti epäilyksen homoseksuaalisuudesta. Jos värvätty oli työskennellyt hoitajana, sisustajana, keittäjänä tai vastaavissa ammateissa, värvätyn mahdollinen sopimattomuus palvelukseen selvitettiin. ”Oliko se nuorempi vai vanhempi poika, joka opetti sinua masturboimaan?” -kaltaiset kysymykset silloin tällöin paljastivat värvääjien mukaan värvätyn homoseksuaalisuuden.

Psykoottisille värvätyille tottumaton läheinen kontakti moniin miehiin muodosti häiritsevän asian niille, joilla oli huonosti sublimoitu homoseksuaalinen vietti. Laivastossa oli käytössä kuusi diagnoosikategoriaa, joista yksi oli konstitutionaalinen tila, seksuaalipsykopatia. Siinä esimerkkinä kuvailtiin 36-vuotiasta sairaanhoitajaa, joka oli suoraan ohjattu sairaalaosastolle. Hän harrasti kuvanveistoa, valokuvausta ja amatööriteatteria. Keskusteltuaan näistä aiheista psykiatri kysyi seksistä. Sairaanhoitaja yllättyi kysymyksestä ja sanoi, ettei häntä älykkäänä ihmisenä kiinnosta kuulla kapea-alaisia näkemyksiä aiheesta. Hän lämpeni epäröiden aiheelle ja kertoi epänormaalia seksuaalikäyttäytymisestään. Hänet hylättiin, koska hän oli potentiaalinen uhka miehistön moraalille.⁸⁸ Homon naisellisuuden lisäksi olennaista tässä artikkelissa on homon oletettu vaikutus miehistön moraaliiin. Vaikutus moraaliiin oli niin päivän selvä kaikille, ettei artikkelissa sen kummemmin edes eroteltu miksi ja millä tavalla homot olisivat voineet vaarantaa moraalin.

Kahdessa eri artikkelissa arvioitiin armeijan lääkärintarkastuksen sisältöä ja tehokkuutta. Hyväksymiskriteereissä nousi esille kaksi suoran hylkäyksen saaneet ryhmät: kovan paineen alla murtuneet ja keskimääräistä enemmän hankaluuksia aiheuttaneet henkilöt. Jälkimmäiseen kategoriaan kuuluivat psykopaatit, epäsosiaaliset, rikolliset, alkoholistit ja homoseksuaalit. Myös ne miehet olisi pitänyt hylätä, jotka eivät olleet homoja mutta olivat olemukseltaan ja käytökseltään niin naisellisia, että he olisivat joutuneet naurunalaiseksi. Toisen artikkelin mukaan jo muut värvääjät huomasivat ja hylkäsivät nämä yksilöt.⁸⁹

Alexander Simon ja Margaret Hagan yrittivät löytää psykoottisten sotilaiden ryhmästä yhteisiä tekijöitä, jotta heidän kaltaisten miesten pääsy armeijaan olisi voitu estää. Skitsofrenian oireet armeijassa poikkesivat siviilielämän oireista. Ne olivat lyhyitä, akuutteja,

⁸⁸ C. L. Wittson et al. “The Neuropsychiatric selection of recruits” (art.). *AJoP* January 1943, 643–647.

⁸⁹ Wilfred Bloomberg & Robert W. Hyde “A survey of neuropsychiatric work at the Boston induction station” (art.). *AJoP* July 1942, 23–26; H. H. Goldstein “Neuropsychiatric evaluation of the potential soldier” (art.). *AJoP* July 1942, 32.

kiihtyneitä ja hämmentyneitä episodeja, mitkä loppuivat nopeasti potilaan poistuttua armeijan ympäristöstä. Osassa niistä oli piirteitä, joita olisi voitu kutsua homoseksuaaliseksi paniikiksi. Niitä luonnehti homoseksuaalinen konflikti, jossa saattoi olla mukana seksuaalisävytteisiä hallusinaatioita. Joskus akuuttien oireiden loputtua potilaat saattoivat rationalisoida sairautta sillä perusteella, että hän teeskenteli oireita päästäkseen pois tukalasta tilanteesta.⁹⁰

R. L. Jenkinsin vetämän työryhmän mukaan armeijan olisi pitänyt harkita rikollisten päästämistä armeijaan miehistön vähyyden takia. Päätöksiä olisi pitänyt tehdä rikollisen, eikä rikoksen perusteella. Joitain tyyppisiä oli ehdottomasti vältettävä. Yksi niistä oli passiivinen homoseksuaali prostituoitu. Tiedyt persoonallisuustyytit laskettiin hyväksi valintaprosessissa. Niihin kuuluivat maskuliininen persoonallisuus, tunteellinen tasapainoisuus, hyvä sopeutuminen koulussa tai työpaikalla ja uskollisuus ystäviä tai perheitä kohtaan.⁹¹ Passiivisella homolla ei näemmä voinut olla näitä hyviä puolia.

Arthur Heckerin tutkimusryhmä raportoi 10 kuukauden koulutusaikana nousseista psykiatrisista ongelmista 17 000 sotilaan joukossa. Tutkijat jakoivat persoonallisuushäiriöt neljään kategoriaan, joista yksi oli avoin homoseksuaalisuus. Vain yksi tällainen tapaus oli kirjattu ylös. Hän oli täysin avoimesti homo, jolle kehittyi nopeasti sisääntulon jälkeen kaksoiskonflikti: ero hänen partneristaan ja pelko paljastumisesta aiheutti paniikkireaktion. Luokittelemattomasta ryhmästä löytyi naiselliset persoonallisuudet. Useissa tapauksissa latentti homoseksuaalisuus oli yksi taudin tekijöistä. Nämä potilaat usein valittivat ahdistuksesta tai tunnehäiriöistä.⁹² Tässä tapauksessa itse homoseksuaalisuus ei näyttänyt aiheuttaneen psykiatrista ongelmaa, vaan siihen liittyneet lieveilmiöt aiheuttivat reaktion.

Milton Rosenbaumin ja John Romanon mukaan seksuaalipsykopaatit hyvin harvoin halusivat värväytyä vapaaehtoisesti armeijaan. Tämä oli tutkijoiden mukaan linjassa heille ominaisissa vastuullisuuden, patriotismin ja sosiaalisen velvollisuuden vähyydessä. Seksuaalipsykopaatit hyväksyivät vapautuksen ilman kunniaa ilman mitään näkyvää häpeää tai katumusta. Armeija ei pystynyt reformoimaan näitä ”pahantekijöitä”, eikä heitä olisi pitänyt koskaan värvätä, koska he alituisen aiheuttivat ongelmia ja olivat huonoja

⁹⁰ Alexander Simon & Margaret Hagan “Social data in psychiatric casualties in the armed services” (art.). *AJoP* November 1942, 351.

⁹¹ R. L. Jenkins et al. ”Report of the committee on institutions for juvenile delinquents of the section on forensic psychiatry (art.). *AJoP* September 1943, 281–283.

⁹² Arthur O. Hecker et al. “Psychiatric problems in military service during the training period” (art.). *AJoP* July 1942, 33–39.

vaikutteita muille. Hyvin maskuliiniset kilpailutilanteet tuottivat tutkijoiden mukaan tiedetysti intensiivistä ahdistusta passiivisissa homoseksuaalisissa miehissä. Tämän takia heille kehittyi psykoottinen episodi.⁹³

Artikkelissa värvättyjen sotilaiden tatuoinneista tutkijat alkoivat spekuloida eroottisten tatuointien tarkoituseristä. Tutkijat epäilivät, että näillä miehillä oli vahvoja homoseksuaalisia taipumuksia. Yrittikö tatuoitu mies herättää itsessään heteroseksuaalisia haluja jatkuvasti kantamalla seksuaalisesti stimuloivaa kuvaa? Yrittikö hän vakuuttaa toisille, että hän oli kiinnostunut naisista?⁹⁴ Nopeasti seuraavana vuonna julkaistiin uusi tutkimus tatuoiduista potilaista, jossa varoitettiin yrityksistä yhdistää jokin tatuointi mihinkään tiettyyn mielisairauteen.⁹⁵

Laivastoupseerien psykoosien tutkimuksessa osalla potilaista oli selviä psykoosia ennakoivia persoonallisuuden poikkeavuuksia. Ainakin puolella heistä oli niin silmiinpistävä poikkeavuus, kuten näkyvä homoseksuaalisuus, patologinen pikkutarkkuus tai vainoharhainen päähänpinttymä, että koulutettu psykiatri olisi voinut huomata ne. Tapauksissa oli mukana 32-vuotias luutnantti, joka oli ollut päälle kymmenen vuotta peittelemättömästi homo. Homoutta oli ennemmin yritetty hoitaa psykoanalyysillä. Muissa tapauksissa mukana oli 34-vuotias aliluutnantti, jolla oli pitkä näkyvän homoseksuaalisuuden ja naisellisen käytöksen historia. Hän ei ollut koskaan hakenut hoitoa.⁹⁶ Toisessa samankaltaisessa tutkimuksessa varoitettiin, miten yksi ainoa homoseksuaali tai paranoidi persoonallisuus saattoi vaikuttaa koko laivan moraaliin negatiivisesti.⁹⁷

M. S. Guttmacherin mukaan homoseksuaalisuus oli hyvin vaikeasti käsiteltävä ongelma armeijan koulutuskeskuksien klinikoilla, joskaan ei kovin yleinen sellainen. Guttmacherista säällittävä homoseksuaalien ryhmä kiivaasti kielsi epänormaaliutensa värvääjille uskoen sokeasti, että eläminen tuhansien normaalien miesten keskuudessa olisi tehnyt heistä maagisesti normaaleja. Monet heistä tulivat epätoivoisina vapaaehtoisesti klinikalle

⁹³ Milton Rosenbaum & John Romano "Psychiatric casualties among defense workers" (art.). *AJoP* November 1943, 316.

⁹⁴ Joseph Lander & Harold M. Kohn "A note on tattooing among selectees" (art.). *AJoP* November 1943, 326–327.

⁹⁵ Otakar J. Pollak & Elisabet C. McKenna "Tattooed psychotic patients" (art.). March 1945, 674.

⁹⁶ Z. M. Lebensohn "Psychoses in naval officers: A plea for psychiatric selection" (art.). *AJoP* January 1945, 515–516.

⁹⁷ Uno H. Helgesson "Some current features of psychiatry in the United States Navy" (art.). *AJoP* March 1943, 633–634.

hakemaan apua. Mukana oli samoista ongelmista kärsiviä latentteja homoseksuaaleja, mitkä ilmenivät psykosomaattisina häiriöinä ja ahdistustiloina. Paikallisjohto usein saneli homoseksuaaleja koskeneet käsittelytavat. Guttmacherin mukaan psykiatrian rooli tässä vaiheessa oli hillitä oikeutta ymmärryksestä syntyneellä armolla.⁹⁸

Louis Lipschutzin artikkelissa armeijan kenttäsairaалapsykiatriasta seksuaalipsykopaatin erottaminen palveluksesta nousi esille. Silloin piti demonstroida potilaan tilan synnynnäinen, peruuttamaton ja demoralisoiva vaikutus. Tämä edusti tutkijan mukaan tieteellisempää ja vähemmän aikaa vievää metodologia kuin kenttäoikeuden kautta saatu kurinpidollinen menettelytapa. Lipschutzista vielä parempi metodi olisi ollut Harrisonin ehdottama tapa, jossa homoseksuaalisesta aktista kiinnijäänyt upseeri olisi pakotettu eroamaan ja vastaavasti rivisotilaalle olisi annettu suoraan sopimattomuuskotiutus.⁹⁹

Homoseksuaalisuus nousi esille myös armeijan palveluksen välttelijöiden tutkimuksessa. Sairaalaan joutuneista 180 välttelijästä kymmenen oli homoja. Osa heistä vältteli palvelusta homoseksuaalisuudesta kiinnijäämisen pelossa. Esiteltyjen tapausten joukossa oli 22-vuotias mies. Tutkijan mielestä potilas halusi puhua ongelmistaan, mutta hän oli täynnä katkeruutta ja kaunaa. Potilas oli erotettu lukiosta homoseksuaalisen lähentelyn takia. Potilas kertoi seksuaalielämästään tunteettomalla ja realistisella tavalla. Hän tiesi paljon homoseksuaalisuudesta. Tutkijan mukaan potilaalla oli homoille ominainen vääristynyt perspektiivi ongelmistaan, mikä teki hänelle mahdottomaksi ymmärtää sitä syvemmin. Alusta lähtien potilaan seksuaalinen elämä oli perversioiden täyttämä ja jatkuva taistelu näiden pakkoimpulssien ja yhteiskunnan asettamien rajoitusten välillä oli nähtävissä. Tämän takia potilas oli omaksunut aggressiivisen asenteen puolustuskeinona ja väkivaltaisesti kielsi ne konventiot ja instituutiot, joiden kanssa hän ei sopinut yhteen. Samankaltaisessa tutkimuksessa sairaaksi tekeytyvistä sotilaista yksi mies liioitteli monia fyysisiä vaivoja. Hän oli 42-vuotias sinkku, joka oli aina elänyt äitinsä kanssa, johon hän oli kohtuuttomasti kiintynyt. Hän paljastui avoimeksi homoseksuaaliksi.¹⁰⁰

Herbert Ripley ja Stewart Wolf olivat tutkineet liittoutuneiden sotavankien reaktioita sotavankeuteen. Seksi oli sotavangeilla puheenaiheina ainoastaan parin ensimmäisen kuukauden aikana ja silloin, kun ruokaa oli tarpeeksi saatavilla. Silloin avoin

⁹⁸ M. S. Guttmacher "Army consultation services" (art.). *AJoP* May 1946, 744.

⁹⁹ Louis S. Lipschutz "Neuropsychiatry in a staging area" (art.). *AJoP* July 1943, 51.

¹⁰⁰ C. G. Southard & J. R. Hurley "Selective service violators" (art.). *AJoP* March 1945, 661–665; Leon J. Saul "Some aspects of psychiatry in the training station" (art.). *AJoP* July 1943, 77.

homoseksuaalisuus ja masturbaatio olivat yleistä. Tutkijoiden mukaan ainoastaan masturbointi aiheutti sotilaille syyllisyydentunteita.¹⁰¹

Artikkelissa mustien joukko-osastojen mielisairauksista palveluksen aikana löytyi seksuaaliseen stereotyyppien sekoitettuna rotuun liitettyjä stereotyyppioita. Mustilla nähtiin olevan vahvempi seksuaalinen vietti valkoisiin verrattuna. Seksuaalisen tyydytyksen vähäisyys oli kaikista yleisin konfliktin lähde. Homoseksuaalisuus oli yleistä. Mustilla sotilaille oli vähemmän seksuaalisia estoja ja he turvautuivat helpommin seksuaalisiin perversioihin. Kun paikalla oli valkoisia naisia, homoseksuaalisten tapauksien määrä nousi. Tiedetyt homot tekivät yleensä aloitteen. Monilla psykiatrisilla potilailla virheelliset ideat seksistä olivat konfliktin lähde.¹⁰²

Armeijaan liittyvissä artikkeleissakin nousi esille homojen oletettu naisellisuus ja siihen liittyvä painolasti. Tämän kautta heitä oli yritetty tunnistaa esimerkiksi kutsunnoissa ja estää heidän pääsy armeijaan. Homojen estämistä perusteltiin etenkin moraalisin perustein. Heidän pelättiin tuhoavan yksikön moraalin viettelemällä kunnollisia heteroseksuaalisia miehiä. Homoilta puuttui kunnan kansalaisen vastuullisuuden ja velvollisuuden tunteet, mikä teki heistä kelvottomia palvelukseen. Homoseksuaalien ajateltiin aiheuttavan hankaluuksia ja vievän resursseja muilta, koska heille todennäköisesti kehittyisi jonkinlainen psykiatrinen oire armeijassa. Kaikista pahimpia olivat passiiviset homot, jotka saattoivat ahdistua armeijan maskuliinisessa ympäristössä. Homoseksuaalien motiivit tulla armeijaan kyseenalaistettiin. Yksi psykiatri oletti, että homot halusivat armeijaan parantua sairautensa. Homoseksuaalit eivät valtavirran mielestä kyenneet vastuulliseen ja ryhmähenkiseen toimintaan, vaan he käyttivät hyväksi yhteiskunnan hätätilaa ja pyrkivät itsekkäästi parantumaan vaikeasti parannettavasta sairaudesta.

Suurin ihmetyksen aihe psykiatreille oli stereotyyppioihin sopimaton homo. Hän oli jostain syystä päässyt armeijaan seulan läpi ja jopa menestynyt siellä. Hänellä saattoi olla hyvinkin maskuliinisia piirteitä ja he toimivat normaaliksi luokitellulla tavalla. Mitä uskomattominta, hän oli sopeutunut omaan seksuaalisuuteensa, eikä hän kaivannut psykiatrista hoitoa. Toinen mielenkiintoinen asia oli tietyissä tilanteissa hyväksytyt homoseksuaaliset kontaktit. Sotavankien homoseksuaaliset kontaktit ilmeisesti hyväksyttiin niin psykiatrin, kuin

¹⁰¹ Stewart Wolf & Herbert S. Ripley "Reactions among allied prisoners of war" (art.). *AJoP* September 1947, 185.

¹⁰² Herbert S. Ripley & Stewart Wolf "Mental illness among negro troops overseas" (art.). *AJoP* January 1946, 509–510.

sotavankienkin toimesta, koska artikkelissa ei mainittu siitä aiheutuneen mitään suurempia vaivoja sotilaille. Syyt tähän taitavat olla tilanteen kehittämä pakko, tapausten yksittäisyys ja toimijoiden näennäinen maskuliinisuus.

Lesbojen stereotypisointi psykiatriassa

Lesboutta käsittelevät artikkelit ovat harvassa *American Journal of Psychiatry*ssa. Syynä tähän on luultavasti kahdessa ensimmäisessä luvussa nousseet seikat. Ensinnäkin miesten homoseksuaalisuus oli paljon näkyvämpää, joten se sai osakseen paljon enemmän huomiota myös psykiatreilta. Toisaalta naisten seksuaalisuuden käsittely oli jossain määrin vielä tabu, johon Kinseyn tutkimus naisten seksuaalisuudesta tuli vaikuttamaan merkittävästi.

Winfred Richmond arvosteli vuonna 1940 julkaistun kirjan *Sex in Development*. Kirja oli tutkimus persoonallisuuden ja seksuaalisuuden kehityksestä 153 normaalissa naisessa ja 142 psykiatrisessa naispotilaassa. Kirjan tavoite oli ollut arvioida psykoseksuaalisuuden tärkeyttä psykopatologiassa. Kirjan esittelemät tulokset olivat kirjan arvostelijan mukaan suhteellisen tavanomaisia. Nuoruudessa ihastumiset toisiin tyttöihin olivat normi. Sillä oli tutkimuksen mukaan vähän tekemistä tytön myöhemmän heteroseksuaalisen sopeutumisen kanssa. Aikuisiässä seksuaaliset toiminnat ja asenteet vaihtelivat laajasti. Epänormaalit naiset raportoivat enemmän seksuaalisten tunteiden tai mielenkiinnon vähäisyydestä ja heille oli vaikeampaa päästä irti perheestään. Tämä asenne näytti olevan osa psykoseksuaalista kypsymättömyyttä.

Pieni osa potilaista oli avoimesti homoseksuaaleja. Miesvartalomaisuutta ilmeni enemmän näissä tapauksissa kuin muussa ryhmässä mutta suhde ei ollut tasainen. Adlerin ”maskuliininen protesti”¹⁰³ oli ilmeistä homoeroottisessa ryhmässä. Esiaviolliset heteroseksuaaliset suhteet näyttivät olleen merkki terveestä kehityksestä. Näistä kertoneet olivat paremmin sopeutuneita seksuaalisesti avioliitossa. Huomattavaa on se, että psykoottisten potilaiden psykoseksuaalinen kehitys erosi vähän normaaleitten vastaavasta.¹⁰⁴ Tutkimuksesta vanhemman iän psykoosista naisten joukossa löytyi edelliseen tutkimukseen verrattavia tuloksia. Naisissa havaittiin vähän avointa lesboutta, mutta heiltä löydettiin

¹⁰³ Maskuliininen protesti viittaa naisiin, jotka käyttäytyvät kuin miehet. Syynä tähän on halu paeta samaistumista naisen traditionaaliseen rooliin yhteiskunnassa.

¹⁰⁴ Winifred Richmond “Book reviews: *Sex in development*” (art.). *AJoP* January 1942, 628–629.

voimakasta aggressiivista viettä, miehen väheksymistä ja protestia naisen passiivista roolia vastaan.¹⁰⁵

Tutkimus naisten vapaaehtoisjoukoista väitti, että homoseksuaalisuus oli paljon pienempi ongelma siellä kuin miehillä armeijassa. Oli odotettu, että armeijaelämä saattaisi houkutella avoimia lesboja mutta sitä tapahtui hyvin vähän. Kun lesbot saatiin kiinni, he loivat paljon vaikeamman tilanteet kuin vastaavat miehet. Lesboja paljon pahempi ongelma olivat väärät huhut ja noitajahdit. Jokainen, jolla oli maskuliinisia taipumuksia tai läheinen ystävyysuhde toiseen naiseen oli epäilyksen alainen. Heidät käytännössä tuomittiin lesboiksi huhukampanjoilla, eivätkä he pystyneet mitenkään puolustautumaan tätä vastaan.¹⁰⁶

James H. Wall tutki 50 naisopettajan joukosta löytäneitä psykiatrisia häiriöitä. Vain kuusi heistä oli naimisissa, ja muilla oli vähän kiinnostusta miehiä kohtaan. Wall piti heitä tekosiveinä. Yksi suuri tekijä sairauksien puhkeamiseen Wallin mukaan oli syyllisyudentunteet masturboimisesta. Kun yksi naisopettaja oli tuntenut seksuaalista vetoa naisystäväänsä kohtaan, hän lopetti sen jälkeen ystävyysuhteen.¹⁰⁷ Wallin tutkimuksessa näkyy hieman samaa ajattelua, mitä löytyi edeltävältä vuosikymmeneltä; maskuliinisuuden torjuminen teki naisesta epäilyttävän. Masturbaatiosta tunnetut syyllisyudentunteet ja siitä johtunut oireilu oli jatkuva trendi psykiatrien etiologioissa. Naisopettajan ystävyysuhteen katkaisu kuvastaa mielestäni hyvin vallalla olleita tekosiveitä asenteita epänormaaliksi pidettyä seksuaalisuutta kohtaan.

Melkein näissä kaikissa artikkeleissa ongelmatekijäksi ei näyttänyt nousevan lesbojen kiinnostus naisia kohtaan, vaan yleinen seksuaalinen haluttomuus miehiä kohtaan, epänormaaliksi kutsuttu miehekkyyys ja protestit naisen perinteistä roolia vastaan. Lesbous oli enemmän näiden ongelmien sivutuote. Kirja-arvostelussa nostettiin esille epänormaalien naisten vähäinen kiinnostus seksiin ja heidän miehekäs käyttäytyminen. Vanhat psykoottiset naiset väheksyivät miehiä eivätkä pitäneet naisen passiivisesta roolista. Toisaalta hyperseksuaalisuus oli muuttunut hyväksi asiaksi, kun esiaviollinen seksi teki nyt naisesta paremman seksuaalisen partnerin avioliitossa.

Muuten käsitys lesboista näyttäytyy aikakaudelle tavanomaisena. Selvät tapaukset olivat joko aggressiivisia ja maskuliinisia miehen roolia matkivia mielisairaalan potilaita, tai

¹⁰⁵ D. M. Hamilton & G. M. Ward "The hospital treatment of involuntal psychoses" (art.). *AJoP* June 1948, 802.

¹⁰⁶ Margaret D. Craighill "Psychiatric aspects of women serving in the army" (art.). *AJoP* October 1947, 228.

¹⁰⁷ James H. Wall "Psychiatric disorders in fifty school teachers" (art.). *AJoP* June 1939, 137–145.

kylmäkiskoisia ja oman normaalin seksuaalisen vietin tukahduttavia yksineläjiä. Mielestäni naisten vapaaehtoisjoukkojen tutkimus nosti mielenkiintoisesti esille lieveilmiöinä noitajahdit ja paranoian. Tämä nähtävästi johtui lisääntyneestä valveutuneisuudesta homoseksuaalisuuden ”ongelmaa” kohtaan. Jokainen läheinen ystävyysuhde kyseenalaistettiin ja puolustautuminen syytöksiä vastaan oli hyvin vaikeaa.

1.4. Vastavirran yrityksiä muuttaa asenteita homoseksuaalisuudesta

Yleisemmällä tasolla Karl M Bowmanin puhe kategorisoinnin vaaroista liittyi aiheeseen. Hänen mukaan tutkimukset olivat osoittaneet, että ihmisiä ei voi jakaa hyviin ja pahoihin, ja ihmisistä ei välttämättä tule rikollisia, koska he ovat pahoja. Antisosiaalinen käyttäytyminen perustui suurimmaksi osaksi potilaan sisällä toimiviin tiedostamattomiin mekanismeihin. Bowmanin mielestä tutkimukset naisten seksirikoksista osoittivat, että rikollisuus ei tapahtunut tyttöjen liiallisen seksuaalisuuden takia. Kuitenkin tällaisen lausunnon suuri yleisö ottaisi vastaan epäuskoisesti ja kriittisesti.¹⁰⁸

Seymour Rosenberg ei suositellut armeijaa kotiuttamaan hyvin sopeutunutta homoa pelkästään perverssin seksuaalisuuden vuoksi. Suurin osa Rosenbergin puheille tulleista homoista eivät olleet aggressiivista tyyppiä. He olivat yrittäneet piilottaa perverssitytensä muilta sotilailta. He joko pidättäytyivät seksistä, tai heillä oli satunnaisia homoseksuaalisia kontakteja naapurikaupunkien homojen kanssa. Monet heistä olivat hyviä sotilaita. Lääkärit tiesivät monia sotilaita, joiden palveluksesta saatu hyöty oli paljon suurempi kuin mikään homoudesta aiheutunut harmi. Tukahdutettu homoseksuaali, joka ei pystynyt elämään toisten miesten läheisyydessä ja kehitti ahdistus- tai paniikitilan ei kuitenkaan ollut pätevä palvelukseen.¹⁰⁹

Tämä artikkeli selvästi kuului vastavirtaan, koska homot pystyivät Rosenbergin mielestä olemaan hyviä sotilaita. Armeijalle ei koitunut mitään hyötyä hyvin palvelevien erottamisesta. Hän kuitenkin pehmensi mielipidettään jakamalla ”perverssit” hyviin ja huonoihin. Hyvät perverssit eivät pitäneet meteliä poikkeavuudestaan ja he eivät olleet ”aggressiivisia.” Aggressiivisuudella Rosenberg todennäköisesti viittasi seksisuhteiden etsintään.

William C. Porter oli samoilla linjoilla Rosenbergin kanssa. Hän kertoi, mitä psykiatria oli oppinut sodan aikana. Jotkut psykopaattiset yksilöt eivät koskaan sopeutuneet armeijan tapoihin. Seksuaalinen invertikko tuli hyvin toimeen ja ei ollut ongelma niin kauan kun hän oli tahdikas. Jos invertikko ei toiminut niin, hänestä tuli sosiaalinen hylkiö ja hänen maineensa joutui vaaraan. Porterin mukaan armeijan psykiatri ei kohdannut ongelmaa, johon tarvittiin yhtä ystävällisempää, suvaitsevaisempaa ja ymmärtävää asennetta kuin

¹⁰⁸ Karl M Bowman “Presidential address” (art.). *AJoP* July 1946, 13–14.

¹⁰⁹ Seymour J. Rosenberg “The Psychiatric service of an army station hospital” (art.). *AJoP* May 1943, 866.

seksuaalipsykopaatti tarvitsi.¹¹⁰ Porterin artikkelissa tuli esille taas homon sopeutumisen tarve. Homo ei ollut ongelma niin kauan kuin hän sopeutui ympäristön vaatimuksiin. Lasken silti tämän artikkelin vastavirtaan, koska Porter ei suorilta käsin miellä homoja mielisairaiksi ja hän halusi kohdella heitä ystävällisesti.

Tulkitsen myös seuraavan armeijaa koskevan artikkelin vastavirtaan kuuluvaksi. Roy Halloranin ja Malcolm Farrellin mukaan viimeaikaiset armeijan direktiivit olivat tarjonneet valaistuneemman ja humanimman tavan hoitaa homoseksuaalin ongelmaa. Ne yksilöt, jotka eivät olleet sortuneet halujensa tyydyttämiseen, voitiin vapauttaa palveluksesta armeijaan sopimattomien luonteenpiirteiden takia. Aktissa kiinnisaadut voitiin hoitaa kotiutuksen kautta tilanteen vaatiessa, eikä heitä tarvinnut tuomita kenttäoikeuden edessä ja vangita.¹¹¹

Benjamin Apfelbergin ryhmä tutki ei-psykoottisten rikollisten klinikkadataa. Mukana oli sellaisia rikoksia kuin itsensä paljastelu, lasten moraalien vaarantaminen, pahoinpitely, raiskauksen yritys, homoseksuaalisuus ja sodomia. Tutkijoiden mukaan amerikkalaisessa yhteiskunnassa seksuaalisen käyttäytymisen hyväksytyt muodot olivat hyvin selvillä. Kaikki muu seksuaalinen käyttäytyminen oli tuomittua. Koska lapset olivat usein seksuaaliperverssien seksuaaliobjekti, yhteisö yleensä vaati tällaisille rikollisille nopeaa ja ankaraa rangaistusta. Tämä asenne oli ikävä kyllä levinnyt koskemaan kaikkia seksuaalirikoksen tyyppejä, vaikka he eivät tuottaneet paljon vahinkoa yhteiskunnalle. Siksi tutkijat sanoivat haluavansa muuttaa yhteisön asenteita kertomalla, etteivät kaikki seksuaalirikolliset olleet turmeltuneita ja heidän käyttäytymistään voitiin muuttaa psykiatrisella hoidolla ja sosiaalisella kuntoutuksella.

Tutkijoiden mukaan anglosaksinen kulttuuritraditio oli vaikuttanut Yhdysvaltoihin niin vahvasti, että toistuvat pidätykset homoseksuaalisuudesta saattoi johtaa jopa kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Yleisesti tiedettiin, että selvästi avoimet homot kokoontuvat tiettyihin piireihin ja että heidän parannusennuste oli huono. Nämä yksilöt toistuvasti pidätettiin ja heidät erotettiin muusta vankipopulaatiosta. Homoja ei pystytty auttamaan vankilassa ja he sopeutuivat huonosti vankilan jälkeiseen elämään. Työllistyminen oli vaikeaa vankilataustan takia. Tämä johti edelleen moraalisen heikentymiseen estäen sosiaalista kuntoutusta. Homoseksuaaleille annetut rangaistukset

¹¹⁰ William C. Porter "What has psychiatry learned during present war?" (art.). *AJoP* May 1943, 854.

¹¹¹ Roy D. Halloran & Malcolm J Farrell "The function of neuropsychiatry in the army" (art.). *AJoP* July 1943, 19.

olivat ankaria verrattuna niihin kevyisiin rangaistuksiin, joita oli annettu lapsiin sekaantujille.¹¹² Vaikka artikkelin pohjana olleet psykologiset tekijät olivat samanlaisia kuin valtavirran artikkeleissa, tutkijoiden halu muuttaa yhteiskunnan asenteita hyväksyvämpään suuntaan teki artikkelista vastavirtaan kuuluvan.

Tutkimuksessa ammattimerimiehien lepokeskuksien psykiatriatapauksista sanottiin homoseksuaalisuuden olleen harvoin ongelma. Jokseenkin naiselliset miehet olivat harvinaisia. Hän tai kuka tahansa homo hyväksyttiin, jos hän ei ollut aggressiivinen. Yhden lähentelytapauksen aikana merimiehet tulivat hyvin levottomiksi ja huolestuneiksi siitä. He valitsivat kolmen vanhimman komitean puhumaan tapauksesta psykiatrille ja pyysivät häntä vapauttamaan miehen palveluksesta. Jos näin ei olisi tehty, lähentelijä olisi hakattu ja ajettu pois. Merimiehien mukaan laivassa homot jätettiin rauhaan, jos he eivät ”vaivanneet” muita.¹¹³

Herbert Greenspanin ja John Campbellin tutkimus homoseksuaaleista persoonallisuustyyppinä on todella hyvä esimerkki vastavirran hyväksyvämmästä asenteesta mutta myös siitä, miten vastavirrassakin esitettiin stereotyyppioita homoseksuaalisuudesta. Tutkijoiden mukaan homoseksuaalisuus oli ollut pitkään hyvin epämääräinen aihe psykiatrisessa kirjallisuudessa. Homoseksuaalisuuteen oli viitattu psykopaattisena persoonallisuutena, neuroosina, konstitutionaalisenä tilana, seksuaalipsykopatiana, skitsoidina persoonallisuutena ja konstitutionaalisenä psykopaattisena tilana. Tutkijoiden mukaan homoseksuaalisuus oli näistä kaikista mielenhäiriöistä erillinen persoonallisuuden tyyppi. He olivat samaa mieltä kuin Havelock Ellis, jonka mukaan homoseksuaalisuus oli sairauden sijaan synnynnäinen poikkeavuus. Greenspanin ja Campbellin mukaan ympäristöllisiä tekijöitä vastaan puhui se, että ympäristö paljon voimakkaammin ajoi yksilöä kohti heteroseksuaalisuutta.

Tutkijoiden mukaan homoseksuaalisia yksilöitä hallitsivat naiselliset tavat, käyttäytyminen, ulkonäkö, temperamentti ja mielenkiinnot. He havaitsivat homoissa etenkin puheen ja liikkeen herkkyyttä, kimeää ääntä, esteettisiä mielenkiinnon kohteita ja naisellisen vartalon muotoa. Homo oli yleensä älykäs. Homot olivat kiinnostuneet taiteesta, musiikista, kirjallisuudesta, teatterista ja vastaavista harrastuksista. Armeijassa homo yleensä palveli sairaalassa tai papin avustajana. Tunne-elämältään homo vastasi hyvin pitkälle keskivertoa

¹¹² Benjamin Apfelberg et al. "A psychiatric study of 250 sex offenders" (art.). *AJoP* May 1944, 762–768.

¹¹³ Florence Powdermaker "Review of the cases at merchant marine rest centers" (art.). *AJoP* March 1945, 650–651.

naista. Naisen tavoin hän oli herkkä kritiikille tai hyväksynnälle, hyvin empaattinen ja usein omasi naismaista taipumusta kärsimättömyyteen ja kiukkuisuuteen.

Greenspanin ja Campbellin mielestä homoseksuaalisuus erosi psykopaattisesta persoonallisuudesta niin paljon, että yleisin luokittelu homoseksuaalisuudesta psykopatiana oli täysin väärä. Homoseksuaali eli hyödyllistä ja tuottavaa elämää noudattaen kaikkia muita paitsi seksuaalisia yhteisön sääntöjä. Homot olivat vilpittömiä, vastuullisia ja tasapainoisia ei-seksuaalisissa toiminnoissaan, mikä oli täysi vastakohta psykopaatin toiminnalle. Psykopaatti oli ailahteleva, impulsiivinen, levoton ja vailla omaatuntoa. Armeijassa tarkkailun alaisena olleet homot olivat olleet vastuullisissa asemissa, missä heidän menettäminen oli ollut tuntuvaa.

Tutkijoiden mukaan homoseksuaalisuus oli yhtä suhteellinen asia kuin vasenkätisyys ja valkoiset hiukset. Täten sillä oli eri asteen ilmentymiä, kuten muillakin persoonallisuuksilla. Homoseksuaalisuus ei ollut hankittu pahe, vaan biologinen poikkeavuus. Tutkijoista oli rohkaisevaa huomata, että yhteiskuntaa vieroitettiin homoseksuaalisuuden rikoksena pitämisestä. Yhteiskunta vähitellen tajusi, että homot olivat normaaleja tuotteliaita yksilöitä, jotka eivät olleet taakka tai haitta. Tutkijat toivoivat, että todellisen ongelman tunnistus johtaisi humanimpaan ja ymmärtäväisempään asenteeseen.¹¹⁴ Tutkijoiden homoseksuaalisuutta normalisoivan asenteen lisäksi erityistä tässä artikkelissa oli huomio seksuaalisen käytöksen asteisuudesta. Jo ennen Kinseytä ainakin Greenspan ja Campbell olivat havainnoineet, että seksuaalisuutta ei kannattanut jakaa jyrkkiin kategorioihin.

Lewis Loeserin tutkimus seksuaalipsykopaatista oli rajatapaus asenteessa homoseksuaalisuuteen. Loeserin mukaan sota-oikeus käsitteli seksuaalirikollisia epätasa-arvoisesti. Jo yksi homoseksuaalinen akti miellettiin vakavaksi rikokseksi. Toistuvia akteja tunnustaneita homoja tuotiin oikeuteen epäsäännöllisesti ja ensimmäisestä kerrasta kiinnijääneitä yleensä tuotiin sota-oikeuteen. Tästä oli tuloksena selvää epätasa-arvoa ja epäoikeudenmukaisuutta monessa tapauksessa. Loeser vertasi asiaa siviilielämän tilanteeseen, missä taparikolliset olisi annettu olla vapaana, kun sillä välin yksittäisiä tai ensikertalaisia olisi rangaistu.

Loeserin mukaan homoseksuaalisten toimintojen antisosiaaliset ja epäeettiset piirteet olivat selviä ja eivät missään tapauksessa hyväksyttävissä. Loeser ei kuitenkaan pitänyt

¹¹⁴ Herbert Greenspan & John D. Campbell "The homosexual as a personality type" (art.). *AJoP* March 1945, 682–688.

homoseksuaalisuuden rangaistavuutta hyvänä asiana. Loeserille homoseksuaalinen akti oli luonnollinen seksuaalinen purkautumistie pienelle ryhmälle ihmisiä, jotka olivat muuten normaaleja. Homous oli vähemmän vaarallista yhteiskunnalle kuin irtosuhteet, pettäminen tai prostituutio.

Loeserin mukaan noin 47 prosenttia homoista oli selvästi ulkonäöltään, maneereiltaan ja liikkeiltään feminiinisiä. Loeser oli harvoin tavannut ketään puoliksi feminiinistä homoa. 53 prosenttia homoista oli ulkoiselta olemukseltaan harhaanjohtavan maskuliinisia. Loeserin mukaan homojen hoidon tulokset riippuivat suurimmilta osin hoidon tavoitteista. Hoidolla oli vähän arvoa, jos tavoitteena oli muuttaa homo heteroksi. Konfliktiton homo, joka oli hyväksynyt statusensa ilman syyllisyyden tai alemmuuden tunteita, oli hyvin sopeutunut yksilö. Sen takia terapiaa oli tarpeetonta. Loeserin mukaan karkeasti arvioiden noin puolet homoista kuului tähän kategoriaan.

Loeser koki, että yksittäisen homon älykäs ja rauhallinen tutkiminen ja siirtäminen toiseen tehtävään johtaisivat miesvoiman säilytykseen ja pelastaisi sotilaita tästä ryhmästä. Hän suositteli seuraavaa: homoa ei olisi pitänyt altistaa rangaistuksille, jos mukana ei ollut muuta rikosta. Normaaliin itsehillintään kykenemättömät, mieleltään vajavaiset ja kyvyttömät homot olisi pitänyt vapauttaa palveluksesta. Normaalit homot olisi pitänyt hyödyntää jossain uudessa toimeksiannossa. Asevelvollisuuden aikana homon palveluksen lykkäämistä olisi pitänyt tarkastella uudelleen. Oli mahdollista, että tämän ryhmän käyttämisprosentti olisi voinut nousta tarkan harkinnan jälkeen.¹¹⁵

Hyvä esimerkki vastavirran väitteiden kumoamisesta oli John L. Smallldonin tutkimus raskauteen ja synnytykseen liitetystä mielisairauksista. Erityisesti löydöt lesboudesta menivät ristiin Gregory Zilboorgin väitteiden kanssa. Zilboorgin mukaan kaikki hänen tutkimat skitsofrenian tapaukset johtuivat kastratiokompleksista ja kylmästä asenteesta miestä kohtaan. Zilboorg uskoi näiden naisten olevan potentiaalisesti lesboja ja kärsivän vakavasta peniskateudesta, mistä johtui heidän sadistiset taipumukset ja kostotunteet miehiä kohtaan. Smallldon löysi vain vähän tukea näille Zilboorgin väitteille. Maanisdepressiivisissä tapauksissa Smallldon löysi vähän todisteita tukemaan Zilboorgin väitteitä. Smallldon löysi myös vähän avointa lesboutta masentuneiden joukosta.¹¹⁶

¹¹⁵ Lewis H. Loeser "The sexual psychopath in the military service" (art.). AJoP July 1945, 92–99.

¹¹⁶ John Smallldon "Survey of mental illness associated with pregnancy and childbirth" (art.). AJoP July 1940, 88–96.

Jane MacKinnonin artikkeli oli ainutlaatuinen henkilökohtainen kertomus hänen omasta lesboudestaan. Hän aloitti artikkelin toteamalla, kuinka paljon helpompaa miehekkään naisen oli piiloutua yhteiskuntaan kuin naisellisen miehen. Miehekkään naisen ominaisuuksia arvostettiin ja hyvin harvat ihmiset olivat tietoisia heidän olemassaolostaan. Jo tuolloin miesten homoseksuaalisuutta oli tutkittu MacKinnonin mukaan niin paljon, että suuri yleisö oli tietoinen heistä. MacKinnon jatkoi, että heterot pitivät homoja groteskeina ja hämärinä hahmoina, joista puhuttiin joko halveksivasti, säälien tai riettaasti.

MacKinnonin katsaus homoseksuaalin mieleen antoi monia vihjeitä siitä, miksi homoseksuaalisuus saattoi aiheuttaa mielisairauksia. Homot olivat aina yksinäisiä. Heidän ja ystävien välillä vallitsi salailun seinämä, jonka takaa lähimmätkään ystävät eivät nähneet homon todellista minuutta. Rakkauden ja ystävyuden puute teki homoseksuaaleista psykiatrisia tapauksia. MacKinnonin mukaan kyvyttömyys näyttää todellisen minuutensa läheisimmilleen kehitti homoissa sellaisen oveluuden, mikä vaikutti haitallisesti henkilön luonteenpiirteisiin. Kun aina piti teeskennellä jotain mitä et ollut, moraaliset lait menettivät merkityksensä. Mikä oli oikeaa ja väärää, kun kaikki ponnistelut suhteen perustamiseen tuntui itselle oikealta mutta muista hirvittävän väärältä?

MacKinnonin mukaan älykäs homo aina omaksui sen ryhmän maneerit ja tavat mihin hän kuului. MacKinnonin käsitys homoseksuaalisista suhteista oli hyvin stereotyyppinen. Hän jakoi lesbot pitkälti luonteen ja vartalotyypin mukaan kategorioihin. Oli olemassa kaksi aggressiivista tyyppiä, miehekäs ja naisellinen. He hakivat partneria, joka olisi ollut tunteellisesti riippuvainen ja helposti dominoitu. Aggressiiviset tyypit olivat täysin homoseksuaaleja. Kolmannella tyyppillä oli vain taipumuksia homoseksuaalisuuteen, joten hän oli edellisen kategorian halun kohde. Kolmas tyyppi oli luonteeltaan heikompi mutta hänen halunsa seksuaaliseen tyydytykseen oli niin vahva, että tälle sopi myös homoseksuaalilta saama tyydytys. MacKinnonin silmissä biseksuaalisuus oli heikkous. Myös MacKinnon toisti stereotypiaa homoista taiteellisina lahjakkuuksina.

MacKinnon valitteli kirjallisuuden antamaa kuvaa homoseksuaalisuudesta. Suurin osa kirjoittajista käsitteli homoseksuaalia pelkkänä terminä. Homojen piti olla hiljaa vaikeuksistaan ja he eivät pystyneet kertomaan itsestään ystävilleen. Valtaväestön kuvaa homoista pahoina rappeutuneina seksuaalirikollisina olisi pitänyt muuttaa. MacKinnonin mukaan etenkin psykiatria tulisi auttamaan tässä.¹¹⁷ ”Mielisairaaloissa ja psykiatrisilla

¹¹⁷ Jane MacKinnon “The homosexual woman” (art.). AJoP March 1947, 661–664.

vastaanotoilla olisi vähemmän homoseksuaalisia naisia, jos meidät tunnustettaisiin ihmisiksi, eikä pelkäksi materiaaliksi epänormaalin psykologian kirjallisuudessa.”¹¹⁸

Vastavirran artikkelit ovat jonkinlaisia Kinseyn argumenttien esiasteita. Monet niistä puhuivat käytännönläheisemmän lähestymistavan puolesta. Vastavirta piti homoseksuaaleja muuten normaaleina ihmisinä, jotka poikkesivat ainoastaan seksuaalisuudeltaan muista. Greenspanin ja Campbellin mukaan homoseksuaali oli jopa psykopaatin antiteesi, mihin homoseksuaali yleensä yhdistettiin psykiatriassa. Muutama artikkeli nosti esille homojen epäoikeudenmukaisen kohtelun. Heitä saatettiin tuomita pelkästä seksuaalisesta aktista, ja monet heistä saivat suhteettomia rangaistuksia rikokseen nähden. Näissä artikkeleissa suositeltiin seksuaalisen aktin dekriminointia, jos siihen ei kuulunut mitään raskauttavia asianhaaroja. Armeijaa koskevissa artikkeleissa nousee esille argumentti käytännöllisyyden puolesta. Armeija menetti liikaa hyviä sotilaita, koska sotilastaitoihin täysin liittymätöntä seksuaalisuutta pidettiin haitallisena.

Toisaalta osassa artikkeleista homoseksuaalien puolesta puhumista lievennetään joko jakamalla homot hyviin ja huonoihin, antamalla heille ehtoja heidän käyttäytymisen hyväksymiseksi tai pelkästään tuomitsemalla homoseksuaalisuuden toiminta epäeettiseksi. Rosenbergille ja Porterille homoseksuaalisuus ei saanut olla näkyvää. Homojen piti olla tahdikkaita, jotta ”normaalit” ihmiset eivät häiriintyisi heidän toiminnastaan. Toisin sanoen homoille suositeltiin selibaattia. Myös stereotyypit homoista vastakkaisen sukupuolen ruumiillistumina olivat voimissaan vastavirrassakin.

Jane MacKinnonin artikkeli homoseksuaalisesta naisesta oli hyvin poikkeava sisällöltään verrattuna muihin aikakauden artikkeleihin. Se oli hyvin henkilökohtainen tilitys siitä, minkälaista oli olla lesbo 40-luvun lopun amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Se oli myös mielenkiintoinen sekoitus valtavirtaa ja vastavirtaa. MacKinnon toisti monia tavanomaisia homoseksuaaleista esitettyjä stereotypioita, vaikka hän itse oli lesbo. MacKinnon ajalle hyvin epätyypilliseen tapaan ilmaisi avoimesti olevansa lesbo. MacKinnon halusi osoittaa, kuinka epäoikeudenmukaista homojen kohtelu oli ja miten hän oli henkilökohtaisesti saanut kokea sitä.

¹¹⁸ Jane MacKinnon “The homosexual woman” (art.). *AJoP* March 1947, 664.

2. Kinseyn raportit ja Yhdysvaltojen ilmapiiri raporttien julkaisun aikoihin

Tässä luvussa kerron tarkemmin Kinseyn raporteista ja niiden vastaanotosta Yhdysvalloissa. Ensin kuitenkin selvitän Yhdysvaltojen yhteiskunnallista ilmapiiriä raporttien julkaisun aikaan 1950-luvun taitteessa. Poliitikassa toisen maailmansodan jälkeen demokraattisen puolueen New Deal -koalitio¹¹⁹ jatkoi amerikkalaisen poliittisen kentän dominoimista 1960-luvulle asti. Taloudellisesti Yhdysvallat oli edelleen suurten tuloerojen maa. 1940-luvun lopulla Yhdysvallat tuotti puolet maailman teollisesta tuotannosta ja tulot henkeä kohti oli kaksi kertaa enemmän kuin viiden seuraavaksi rikkaimman maan henkeä kohden lasketut tulot yhteensä. Silti monet amerikkalaiset elivät alkeellisesti. Esimerkiksi vuonna 1947 kolmasosassa kodeista ei ollut juoksevaa vettä, 40 prosentissa ei ollut vesivessaa ja 60 prosentissa ei ollut keskuslämmitystä. Etelän osavaltiot olivat paljon köyhempiä ja ne muodostivatkin eräänlaisen ”kolmannen maailman” maailman rikkaimman talouden sisälle. Kaikesta huolimatta 1940-luku oli ennennäkemättömän vaurauden ja sosiaalisen liikkuvuuden aikaa.¹²⁰

Vuoden 1948 presidentinvaalit koetteli New Deal -koalitiota. Vasemmalta sitä uhkasi demokraattisesta puolueesta loikannut Franklin Rooseveltin aikana varapresidenttinä toiminut Henry Wallace. Eteläosavaltiot asettivat ehdolle Strom Thurmondin, koska demokraattiehtokas Harry S. Truman puolusti mustien kansalaisoikeuksia. Näistä huolimatta Truman valittiin presidentiksi.¹²¹ Amerikkalaista yhteiskunnallista keskustelua 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun alussa dominoi kommunismin pelko, mihin sekoittui myös paniikkia homoseksuaalisuudesta.

Pelkokampanjan johtajaksi nousi Joseph McCarthy. McCarthyn pitämä puhe Lincolnin päivänä vuonna 1950 oli lähtölaukaus kongressin anti-kommunistiselle noitajahdille. Sen alkaessa suurin osa kommunistisista virkamiehistä oli jo tunnustettuna tai vangittuna. McCarthy ei koskaan ollut vakavasti otettava valtion vastaisen toiminnan tutkija. Paul Johnsonin mukaan ei ole todisteita siitä, että McCarthy olisi koskaan löytänyt uusia Yhdysvaltoja vastaan toimivia agentteja. Harmia ja ahdinkoa tuottivat ”mustat listat”, joiden väitettiin sisältävän kommunistisympatisoijien nimiä. Vuosien 1951 ja 1954 välillä House

¹¹⁹ New Deal -koalitio oli löyhä konfederaation puolella taistelleiden eteläosavaltioiden, pienmaatilallisten ja -liikemiesten, ammattiyhdistysliikkeiden, urbaanien keskusten ja etnisten vähemmistöjen yhteenliittymä. Roosevelt johti tätä koalitiota kohti liittovaltiollista aktivismia parantamaan yhteiskunnan ongelmia. Koalition konservatiiviset elementit, kuten eteläosavaltioiden blokki, pyrki jarruttamaan liberaalia kehitystä. Levine & Pappasotiriou 2005, 11–12.

¹²⁰ Levine & Pappasotiriou 2005, 9, 13–15.

¹²¹ Levine & Pappasotiriou 2005, 25.

Committee on Un-American Activities nimesi 324 Hollywoodin persoonallisuutta mustalle listalle. Samanlainen lista tehtiin televisio- ja radio-ohjelmien tekijöistä. Paikallishallinnot alkoivat tutkia kouluja ja yliopistoja ja määräsivät uskollisuusvaloja työpaikan ehdoksi. Sadoille professoreille annettiin potkut kommunistiepäilyjen vuoksi vuosina 1952–1954.

Kun republikaanit saivat enemmistön senaattiin marraskuun 1952 vaalien jälkeen, McCarthy pääsi kommunismikytköksiä tutkivan senaatin alakomitean puheenjohtajaksi. McCarthy'n tuhoski päättyi armeijan tutkiminen, mikä käänsi yleisen mielipiteen häntä vastaan. Samalla paljastui, että hänen lähin neuvonantajansa Roy Cohn oli painostanut armeijaa tekemään ystävänpalveluksia hänen poikaystävälleen. Skandaalin myötä McCarthyä alettiin epäillä homoseksuaalisuudesta.¹²²

Kinseyn raportit julkaistiin tällaisessa vainoharhaisessa ilmapiirissä. Raporttien ensimmäinen osa, *Sexual Behavior in the Human Male*, ilmestyi 5. tammikuuta 1948. Kirjasta tuli yllättäen myyntimenestys. Kymmenen päivää julkaisun jälkeen kirjaa oli jo painettu lähes 200 000 kappaletta. Tutkimusta kritisoitiin hyvin paljon. Kritiikistä huolimatta työskentely seuraavan kirjan parissa jatkui. *Sexual Behavior in the Human Female* ilmestyi elokuussa 1953 ja sekin pysyi kirjojen Best Seller -listalla suurimman osan vuodesta.¹²³

Vernon Rosario mukaan 1950-luku oli ristiriitaisien trendien vuosikymmen homoseksuaalien sosiaalisessa ja lääketieteellisessä läsnäolossa. Sodanjälkeiset muutokset ja sotilaspalveluksen aikana muodostuneet homoseksuaaliset suhteet loivat uusia urbaaneja homo- ja lesboyhteisöjä ja -organisaatioita. Homojen kasvanut läsnäolo aiheutti lainsäädännöllisiä ja poliittisia tehoiskuja tänä hyvin sosiaalisesti konservatiivisena aikakautena. Lääketieteessä Kinseyn raportit antoivat sysäyksen ”normaalien” homoseksuaalien jatkotutkimuksille, jotka olivat ristiriidassa vuosisataisten patologisoivien teorioiden kanssa. Toisaalta se nostatti kiihkeitä tuomioita joiltakin lääketieteen ammattilaisilta, jotka olivat omistautuneet homoseksuaalisuuden ”parantamiselle”.¹²⁴

¹²² Johnson 1997, 833–837.

¹²³ Pomeroy 1972, 275; Young 2004, 145.

¹²⁴ Rosario 2002, 103–104.

2.1. Raporttien teko ja tulokset

Tässä luvussa kerron tarkemmin Kinseyn raporttien tekoprosessista ja sisällöstä. Sisällön esittelyssä keskityn gradulle relevantteihin homoseksuaalisuuden tutkimustuloksiin. Ennen Kinseyn raportteja seksuaalikäyttäytymisestä oli tehty 19 tutkimusta. Suurin osa näistä oli tehty kyselylomakkeilla ja niiden kohteena oli ollut korkeasti koulutetut henkilöt. Kinseyhin teki vaikutuksen G. V. Hamiltonin vuonna 1929 julkaistu tutkimus *A Research in Marriage*. Siinä Hamilton haastatteli tutkittuja kasvokkain, mistä tuli myöhemmin Kinseynkin metodi. Kinseyn asenne muita seksitutkimuksen pioneereja kohtaan oli väheksyvä. Hän ei pitänyt tutkijoiden moralisoivasta asenteesta ja miten he tuomitsivat masturbaation kaltaisen normaalin seksuaalisen käyttäytymisen epänormaaliksi.¹²⁵

Kinsey oli aloittanut seksuaalihistorioiden keräämisen vetämällään avioliittokurssilla vuonna 1938. Kinseyn maine historioiden haalijana levisi nopeasti ja pian hänellä oli vaikeuksia kerätä kaikki tarjolla olevat tarinat. Hän tarvitsi rahoitusta ja henkilökuntaa. Tutkimusta alkoi rahoittaa Rockefeller-säätiö. Ensin Kinsey sai pienen 1600 dollarin yhden vuoden avustuksen. Hän haki heti tukea toiselle vuodelle. Ennen sen myöntämistä säätiö lähetti delegaation Kinseyn luokse. Delegaatiota johti psykologi Robert Yerkes. Yerkes toivoi, ettei Kinsey olisi alkanut tutkimaan ”perversioita”, mutta Kinsey piti pintansa. Hän argumentoi, että ei ollut mahdollista ennustaa etukäteen millaista käytöstä tutkimus paljastaisi. Kinseyn tieteellinen esiintyminen vakuutti delegaation tutkimuksen merkittävydestä. Vierailijoiden raportti oli niin suosiollinen, että vuonna 1942 apurahaa myönnettiin 7500 dollaria. Summa nousi vuosittain niin, että vuodesta 1947 Kinsey-säätiölle myönnettiin 40 000 dollaria joka vuosi vuoteen 1954 asti, jolloin Rockefeller-säätiö lopetti säätiön tukemisen poliittisen painostuksen vuoksi.¹²⁶

Vuonna 1941 Kinsey palkkasi Clyde Martinin kokopäiväiseksi tutkijaksi projektiin ja vuoden 1943 alussa mukaan tuli Wardell Pomeroy. Tutkimusta varten perustettiin vuonna 1947 oma instituutti Indianan yliopiston oheen. Näin huomiota herättävää materiaalia ei käsitelty yliopiston nimissä, eikä kukaan instituutin ulkopuolinen päässyt niihin käsiksi. Vuonna 1942 Kinseyllä oli kerättyä 3400 historiaa. Näistä tuloksista hän pystyi

¹²⁵ Pomeroy 1972, 67–68.

¹²⁶ Pomeroy 1972, 52, 54, 80–82.

kehittämään seitsenportaisen Kinsey-skaalan, jolla hän mittasi henkilön seksuaalisuutta. Nolla oli täysin heteroseksuaali ja kuusi täysin homoseksuaali.¹²⁷

Tutkimuksen tärkein osa oli haastatteluosio. Kinsey oli vakuuttunut siitä, että se oli ainoa tapa saada tarkkaa dataa. Kinseyn mukaan postitetut kyselyt mahdollistivat vilpillisyyden, liioittelun ja epämääräisyyden vastauksissa. Haastattelutekniikka sisälsi tarkastuksia johdonmukaisuudesta. Jos epäjohdonmukaisuuksia ilmeni, haastattelija kyseli tarkemmin asiasta, kunnes ne pystyttiin selittämään tai eliminoimaan. Kinsey uskoi pystyvänsä huomaamaan vilpilliset vastaukset ja vastauksien koodaussysteemistä pystyttiin havaitsemaan kaikista ilmeisimmät huijaukset. Pomeroyn mukaan tutkijat taistelivat peittelyä vastaan esimerkiksi haastatteleamalla henkilön uudelleen vähintään kahden vuoden jälkeen ensimmäisestä haastattelusta.¹²⁸

Kinsey oli todella hyvä haastattelija. Hän aloitti pyrkimällä hyvin väleihin haastateltavan kanssa. Tätä hän tavoitteli tekemällä haastateltavalle selväksi, että tieteilijänä hän ei tuntisi mitään vastenmielisyyttä minkäänlaisia seksuaalisia akteja kohtaan ja haastattelu tehtäisiin luottamuksellisesti. Haastattelijat varoivat antamasta mitään ennakoasetelmia kysymyksiin, esimerkiksi kertomalla keskiarvoja seksuaalisiin akteihin. Kysymykset kysyttiin suoraan ilman mitään epäröintiä tai anteeksipyytelyä. Nolostunut kysyminen olisi antanut vain nolon vastauksen. Kysymyksien piti olla mahdollisimman yksinkertaisia. Jos he ajattelivat vastauksen olevan väärä tai epätäydellinen, haastattelijat muotoilivat kysymyksen uudelleen siten, että se paljastaisi vääristelyn. Kysymykset pyrittiin kysymään mahdollisimman nopeasti, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman spontaaneja. Silloin haastateltavilla ei ollut aikaa vääristellä vastauksia.¹²⁹

Jokaisessa haastattelussa oli vähintään 350 asiakohtaa. Ensimmäiset kysymykset olivat peruskysymyksiä haastateltavan iästä, syntymäpaikasta, koulutuksesta, aviollisesta statuksesta ja lapsista. Haastateltavan taustan perusteella heidät johdateltiin vähitellen seksuaalisiin aiheisiin eri aihepiirien kautta. Esimerkiksi naimattomille korkeakoulutetuille miehille kysymysjärjestys eteni tahattomista siemensyöksyistä masturbaatioon, hyväilyyn, esiaviolliseen seksiin, seksiin prostituutioiden kanssa, elämiin sekaantumiseen ja lopuksi

¹²⁷ Pomeroy 1972, 88, 91, 100, 239.

¹²⁸ Bullough 1994, 173; Pomeroy 1972, 121.

¹²⁹ Pomeroy 1972, 109–113.

homoseksuaalisiin kontakteihin. Vähemmän koulutetuilla miehillä esiaviollinen seksi tuli ennen masturbaatiota, koska Kinseyn mukaan masturbaatio oli suurempi tabu heille.¹³⁰

Kinsey yritti välttää kritiikkiä otannan puolueellisuudesta rekrytoimalla ”sataprosenttinen ryhmä” haastateltavia. Se tarkoitti kaikkien sosiaalisen ryhmän jäsenien haastattelemista. Sataprosenttisen ryhmän rekrytointi riippui ryhmän ”mielipidejohtajien” luottamuksen ja mielenkiinnon varmistamisesta. Johtajat haastateltiin ensimmäisenä ja he kertoivat kokemuksestaan ryhmän muille jäsenille, mikä loi luottamusta tutkimusta kohtaan.¹³¹

Kinseyn tilastot homoseksuaalisesta toiminnasta perustuivat niihin miehiin ja naisiin, jotka olivat fyysisessä kontaktissa toisten samaa sukupuolta olevien ihmisten kanssa orgasmiin asti. Kinsey havaitsi 37 prosenttia kaikista miehistä kokeneen homoseksuaalisen kokemuksen orgasmiin asti murrosiän jälkeen. Tässä luvussa ei ollut mukana ennen murrosikää tapahtunutta homoseksuaalista toimintaa ja se ei erittele toisistaan miehiä, joilla oli ollut yksi ainoa kokemus ja jotka olivat olleet homoja koko ajan.¹³²

Määritelläkseen homoseksuaalien määrän populaatiosta Kinsey loi heteroseksuaali-homoseksuaali tasapainoskaalan, missä henkilöitä arvioitiin perustuen psykologisiin reaktioihin ja avoimiin kokemuksiin näin:

0. Yksinomaan heteroseksuaali, ei homoseksuaalisia reaktioita tai kokemuksia.
1. Pääosin heteroseksuaali, mukana vain satunnaisia homoseksuaalisia reaktioita tai kokemuksia.
2. Pääosin heteroseksuaali, mutta mukana enemmän kuin satunnaisia homoseksuaalisia reaktioita tai kokemuksia.
3. Tasaisesti heteroseksuaalisia ja homoseksuaalisia reaktioita ja kokemuksia.
4. Pääosin homoseksuaali, mutta mukana enemmän kuin satunnaisia heteroseksuaalisia reaktioita ja kokemuksia.
5. Pääosin homoseksuaali, mukana vain satunnaisia heteroseksuaalisia reaktioita tai kokemuksia.
6. Yksinomaan homoseksuaali.

Kinsey totesi, että vähintään kolmevuotisen ajanjakson aikana kaikista miehistä:

¹³⁰ Bullough 1994, 173–174; Pomeroy 1972, 120–121.

¹³¹ Hegarty 2013, 106; Kinsey et al. 1948, 39–40.

¹³² Kinsey et al. 1948, 623; Kinsey et al. 1953, 454.

30 prosentilla oli ollut ainakin satunnaisia homoseksuaalisia kokemuksia (kategoriat 1-6).

25 prosentilla oli ollut enemmän kuin satunnaisia kokemuksia (2-6).

18 prosentilla oli ollut vähintään yhtä paljon homoseksuaalisia ja heteroseksuaalisia kokemuksia (3-6).

13 prosentilla oli ollut enemmän homoseksuaalisia kuin heteroseksuaalisia kokemuksia (4-6).

10 prosentilla oli ollut enemmän tai vähemmän homoseksuaalisia kokemuksia (5-6).

8 prosentilla oli ollut pääosin homoseksuaalisia kokemuksia (6).

4 prosenttia oli ollut homoja koko ikänsä.

Muut taulukot kuvailivat esimerkiksi heteroseksuaalisen ja homoseksuaalisen toiminnan osaa yhden vuoden aikana, ikää milloin homoseksuaalinen toiminta alkoi ja homoseksuaalisen toiminnan tiheyttä. Viimeisenä kategoriana oli x, joka sisälsi aseksuaalit.¹³³

Naisilla homoseksuaalisia kokemuksia oli melko paljon miehiä vähemmän. Noin yhdestä prosentista kolmeen prosenttiin tutkimukseen osallistuneista naisista oli ollut lesbo koko elämänsä. Kinsey mainitsi, että homoseksuaalisia reaktioita esiintyi miehillä noin kaksi kertaa enemmän kuin naisilla ja homoseksuaalisesta kontaktista orgasmin saaneita miehiä esiintyi kolme kertaa enemmän kuin vastaavia naisia. Korkeasti koulutetut olivat reagoineet useammin muihin naisiin kuin vähemmät koulutetut naiset ja homoseksuaalisia kontakteja esiintyi sitä enemmän, mitä korkeammin koulutettu nainen oli.¹³⁴ Tämä oli juuri päinvastainen tulos kuin aikalaiset olivat olettaneet. Järkyttävintä aikalaisille homoseksuaalisuutta koskevissa tuloksissa oli se, että normaaliuden esikuvina pidetyissä hyvin koulutetuissa keskiluokkaisissa naisissa homoseksuaalisuutta esiintyi eniten.

Koska Kinsey oli ollut hyönteistieteilijänä ennen seksuaalitutkimusta, hän painotti tutkimuksessaan huolellista kuvaamista ja luokittelua. Kinseyn mielestä faktoja ja arvoja ei

¹³³ Kinsey et al. 1948, 638, 650–651, 656.

¹³⁴ Kinsey et al. 1953, 459–460, 474–475.

saanut sekoittaa keskenään. Sen takia hän oli hyvin kriittinen vallalla olleita ”normaalin”, ”epänormaanin”, ja ”patologisen” kategorioita kohtaan. Tieteelliseen ymmärrykseen nämä kategoriat olivat vaikuttaneet negatiivisesti. Conradin ja Schneiderin mukaan Kinseyn tutkimusten arvovapaa ilmapiiri oli dramaattinen vastakohta psykoanalyysissä ja seksologiassa vallalla olleille asenteille. Lääketieteessä käytetyllä patologian käsitteellä ei pystytty ymmärtämään sosiaalisen käyttäytymisen monia variaatioita.¹³⁵

Homoseksuaalisuus oli Kinseylle luonnollinen ilmiö. Ihmisten seksuaalinen stimulaation kyky on samanlainen kuin muillakin nisäkkäillä. Stimulaation lähtökohta on biologisesti riippumaton stimulaation kyvystä. Kun ihminen oppii kulttuuriset kiellot, kiellämme itseltämme osan stimulaatiolähteistä. Stälströmin mukaan raporttien tulokset osoittivat sen, että kulttuuriset kiellot eivät olleet ehdottomia. Vaikka normit olivat olemassa, suuri osa ihmisiä osallistui kiellettyyn toimintaan ilman merkittäviä mielenterveydellisiä seurauksia. Tästä syystä Kinsey väitti, ettei homoseksuaalisuutta sinänsä ollut olemassa. Homoseksuaalisia tekoja ja suhteita oli olemassa mutta homoseksuaalista identiteettiä ei ollut olemassa. Kinseystä homoseksuaalia ei pitäisi käyttää yksilöön viittaavana terminä, vaan seksuaalikäyttäytymistä koskevana terminä. Homojen syrjintä oli tehnyt homoseksuaalisuudesta elämäntavan.¹³⁶

Sexual Behavior of the Human Female Kinsey mietti syitä länsimaisen kulttuurin kielteiseen suhtautumiseen homoseksuaaliseen toimintaan. Kinsey jäljitti asenteet juutalaisen moraalikoodin muutokseen 700 vuotta ennen Kristusta, mistä ne olivat siirtyneet kristinuskon kautta länsimaiseen lainsäädäntöön. Koska homoseksuaalinen toiminta ei tähdännyt suvunjatkamiseen, se oli epänormaalia ja siten tuomittavaa. Jokaisessa Yhdysvaltojen osavaltiossa oli tuohon aikaan jonkinlainen laki, joka langetti rangaistuksen homoseksuaalisesta toiminnasta. Ainoastaan sananmuodot vaihtelivat. Joissain osavaltioissa rangaistukset saattoivat olla jopa yhtä ankaria kuin vakavista väkivaltarikoksista langetetut rangaistukset. Ainoastaan New Yorkin osavaltion laki sanoi epäsuorasti, että toiminnasta ei langetettu rangaistusta, jos sitä harjoitettiin aikuisten kesken molempien suostumuksella yksityisesti. Lesbous sivuutettiin kokonaan vanhoissa laeissa, mutta silloisia Yhdysvaltojen

¹³⁵ Kinsey et al. 1948, 201; Stälström 1997, 151; Conrad & Schneider 1992, 197.

¹³⁶ Kinsey et al. 1948, 616–617; Stälström 1997, 152.

lakeja pystyttiin soveltamaan myös naisiin. Tosin Kinseyn mukaan yhtäkään naista ei ollut tuomittu näistä rikoksista.¹³⁷

Monet lääkärit ja seksologit pitivät raportteja vallankumouksellisina ja yhtenä tärkeimmistä 1900-luvun tieteellisistä töistä. Jotkut psykoanalyttikot pitivät Kinseyn dataa objektiivisena tukena Sigmund Freudin väitteille seksuaalisen vietin voimakkuudesta. Raportit paljastivat, kuinka vanhanaikaisia ja tekopyhiä sen aikaiset seksuaaliset tavat ja lait olivat. Donald Geddes huomautti, että 95 prosenttia miespopulaatiosta joutuisi vankeuteen, jos totuus heidän seksuaalielämästä olisi paljastunut.¹³⁸

Kinsey kehotti lopettamaan homoseksuaalisen käytöksen leimaamisen epäluonnolliseksi. ”Maailmaa ei pidä jakaa vuohiin ja lampaisiin.” ”Löytämämme datan valossa homoseksuaalisuuden esiintyvyydestä ja yleisyydestä ja sen yhteiselosta heteroseksuaalisuuden kanssa useiden miesten elämässä on vaikeaa pitää yllä sitä näkökantaa, että saman sukupuolen psykoseksuaaliset suhteet ovat harvinaisia ja täten epänormaaleja tai epäluonnollisia, tai että ne itsessään olisivat todisteita neurooseista tai psykooseista.” Kinseyn mukaan homojen mielenhäiriöt eivät välttämättä johtuneet henkilön homoseksuaalisuudesta, vaan yhteiskunnan reaktiosta henkilön homoseksuaalisuuteen ja yhteiskunnan aiheuttamasta pelkoreaktiosta.¹³⁹

Tutkimuksessaan Kinsey painotti seksuaalitutkimuksen seksiosaa pitäen sitä yhtä legitimiä kohteena tutkia kuin mitä tahansa muuta asiaa. Hän haastoi avoimesti perinteisen lääketieteen vallan seksuaalisissa aiheissa ja samalla avasi kentän muille tieteenaloille. Olen samaa mieltä Vern Bulloughin kanssa siitä, että Kinseyn tutkimus oli merkittävä, koska hän pyrki tutkimaan seksuaalisuutta tieteellisesti keräämällä ja tutkimalla dataa vetäen siitä johtopäätöksiä ilman moralisointia.¹⁴⁰

Nykyään yleisin kritiikki raporteista kohdistuu siinä käytettyyn otantaan. Vernon Rosario ja Vern Bulloughin mukaan otannassa olivat yliedustettuina keskilännen ihmiset, vangit ja ehkä homoseksuaalit. Raporteissa oli myös vain valkoinen väestö edustettuna.¹⁴¹ Kenneth Lewesin mielestä Kinseyn tilastolliset löydöt homoseksuaalisuudesta tuntuvat melko kestävilä. 30 vuotta raporttien julkaisun jälkeen Kinseyn kollega laski osan tuloksista

¹³⁷ Kinsey et al. 1953, 481–485.

¹³⁸ Rosario 2002, 107.

¹³⁹ Kinsey et al. 1948, 639, 659–660.

¹⁴⁰ Bullough 1994, 173.

¹⁴¹ Rosario 2002, 106–107; Bullough 1994, 176.

uudelleen ottamalla huomioon otannasta annettu kritiikki. Tulokset pysyivät käytännössä samoina. Lewes luettelee muitakin seksuaalisen käyttäytymisen tutkimuksia, jotka ovat tulleet raportteja vastaaviin tuloksiin.¹⁴²

Raportit olivat jo lähtökohdaltaan erilaisia kuin edelliset seksuaalitutkimukset. Kinseyn taksonominen tausta mielestäni antoi hänelle ennen näkemättömän näkökulman siihen, miten seksuaalisuuksia oli kategorisoitu. Kinseyn löydöt vastakkaisiksi miellettyjen seksuaalisuuksien yhteiselosta oli tärkeä. Sitä kautta hän pystyi argumentoimaan, että voimakkaista kulttuurisista tekijöistä huolimatta ihmiset käyttäytyivät ”epänormaalisti” ilman psykologisia häiriöitä. Seksuaalisuus ei ollut pelkästään binääristä, vaan se oli liukuvaa. Kinsey huomasi myös, että seksuaalisuuksien sisällä on paljon erilaisia ihmisiä: kaikki homot eivät olleet stereotyyppisen naisellisia ja temperamenttisia. Näin raportit vahvasti normalisoivat homoseksuaalin hahmoa suurelle yleisölle. Tutkimuksen tulokset seisoivat tukevammalla alustalla, koska siinä oli mukana ihmisiä laajasti kaikista yhteiskunnan osista. Intiimin haastattelutekniikan kautta ihmisiltä voitiin kysellä henkilökohtaisempia asioita ja vastauksien epäluotettavuus voitiin arvioida samalla hetkellä.

¹⁴² Lewes 2009, 117.

2.2. Raporttien vastaanotto Yhdysvalloissa

Tässä alaluvussa esittelen raporttien saamaa vastaanottoa Yhdysvalloissa ja raporttien vaikutusta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Monet liberaalit psykiatrit, papit ja valtion virkamiehet kehuivat Kinseyn raportteja seksuaalisuuden tuomisesta julkiseen keskusteluun, jotta siitä olisi voitu puhua järkevästi. Suuri yleisö ja kulttuurikonservatiivit olivat yllättyneitä ja kauhistuneita raporttien tuloksista. Raportteja kritisoitiin paljon vaihdellen lievästä ja perustellusta kritiikistä äänekkääseen vihamielisyyteen.¹⁴³

Homot ottivat ilomielin vastaan Kinseyn normalisoivan näkökannan. Rosario mukaan raportit osaltaan herättivät homoja yhteiskunnalliseen aktivismiin, kuten Mattachine Societyn perustamiseen ja Donald Webster Coryn *The Homosexual in America* -kirjan julkaisemiseen.¹⁴⁴ Monet psykiatrit ja yhteiskunnan moraalin vartijat, jotka olivat sitoutuneet homoseksuaalisuuden patologisoitiin, kieltäytyivät muuttamasta kantojaan. He järkeilivät, että rikoksen kasvanut määrä ei oikeuttanut sen dekriminointia. Heille Kinseyn raporttien opetukset sijaitsivat seksuaalisen toiminnan paremmassa ymmärtämisessä, jotta yksiaviainen heteroseksuaalisuus pystyttiin säilyttämään. Toiset kriitikot olivat vähemmän kilttejä kannanotoissaan.¹⁴⁵

Osasta arvostelijoista Kinseyn tutkimukset olivat subjektiivisia, jyrkkiä ja yksipuolisia. Tämä ryhmä sisälsi tilastotieteilijät, jotka pääasiallisesti kritisoivat raporttien otantaa ja tilastollista analyysiä. Muuten he kehuivat Kinseyn pyrkimyksiä havainnollistaa seksuaalista käyttäytymistä. Muut kriitikot keskittyivät erityisesti tutkimuksen moraalisiin seuraamuksiin. Heidän mukaansa Kinsey ei ollut objektiivinen ja tieteellinen, vaan kiinnostunut edistämään seksuaalisen perversion agenda. Heitä ärsytti Kinseyn väite, että laajalti havaittuja seksuaalisia akteja pitäisi suvaita, vaikka niitä olisikin pidetty moraalisesti arveluttavina.¹⁴⁶

Kinseyn löydöt homoseksuaalisuudesta herättivät paljon kritiikkiä. Antropologi Ashley Montagu¹⁴⁷, joka oli kova sosiaalistumisen¹⁴⁸ puolestapuhuja, kehui Kinseyn ponnisteluja. Hän kuitenkin piti valitettavana sitä, että Kinsey vihjaili homoseksuaalisen käytöksen olevan

¹⁴³ Terry 1999, 304; Lewes 2009, 117.

¹⁴⁴ Rosario 2002, 108–110.

¹⁴⁵ Rosario 2002, 108–110.

¹⁴⁶ Terry 1999, 304.

¹⁴⁷ Antropologi Ashley Montagu (1905–1999) tunnetaan parhaiten rotu-käsitteen haastamisesta ja taistelusta rasismia vastaan 1940-lähtien. Leonard Lieberman et al. ”An interview with Ashley Montagu” (art.). *Current Anthropology* December 1995, 835.

¹⁴⁸ Sosiaalistuminen tarkoittaa sukupolvien kautta siirtyvää kulttuuriperintöä. Sosiaalistumisella siirretään esimerkiksi arvoja ja normeja oikeuttamalla tietynlainen toimintatapa. Näin yksilöstä tulee tietyn yhteiskunnan jäsen. Hirsjärvi et al. 1982, 174–175.

hyväksyttävää sen yleisyyden perusteella. Montagu toivoi Kinseyn datan auttavan vanhempia tunnistamaan homoseksuaalisuuteen johtavia tekijöitä, jotta se pystyttäisiin eliminoimaan maailmasta. Samoin psykiatri O. Spurgeon English halusi käyttää raportteja homoseksuaalisuuden eliminoimiseen yhteiskunnallisen väliintulon kautta. Englishin mielestä homoja olisi pitänyt sääliä, koska yhteiskunnallisten esteiden takia he eivät päässeet nauttimaan todellisesta heteroseksuaalisesta rakkaudesta. Terryn mukaan Englishin kaltaiset psykiatrit omivat Kinseyn tutkimuksen diagnostiseksi välineeksi, millä he yrittivät palauttaa heteroseksuaalisuuden ”kauneuden” ja moraalisen ylemmyyden.¹⁴⁹

Toinen kriitikkoryhmä uskoi Kinseyn lähestymistavan halventavan ihmisseksuaalisuuden yhdistämällä sen eläimelliseen haluun sivuuttamalla moraaliset, tunteelliset ja psykologiset näkökannat. Jo pitkään ennen raporttien julkaisua Kinseyn kanssa riidellyt antropologi Margaret Mead¹⁵⁰ (1901–1978) näki tutkimuksen edistävän amerikkalaista suuntausta seksin pelkistämiseksi pelkäsi ”purkautumiseksi”¹⁵¹. Seksuaalisuutta olisi pitänyt arvostaa sen ”sakramentaalisten” ominaisuuksien vuoksi. Mead väitti Kinseyn vieneen seksin pois ihmissuhteiden kontekstista. Mead pelkäsi Kinseyn tutkimuksen rohkaisevan nuorisoa olla piittaamatta moraalista, mikä olisi estänyt avioliiton ja perheen kaltaisten terveiden siteiden lujittumista. Psykiatri Karl Menninger (1893–1990) sanoi raporttien olevan kylmiä ja epäinhimillisiä ja pahoitteli, että sana rakkaus esiintyi harvoin raporteissa. Hän pelkäsi raporttien vapauttavan homoseksuaalit syyllisyyden tunteista, joiden ”oikeutetusti pitäisi tuntea sitä.”¹⁵²

*American Journal of Psychiatry*ssä esitetty kritiikki raporteista on eräänlainen yhteenveto näistä kaikista edellä mainituista kritiikeistä. Eniten palstatilaa saivat kahden sosiologin, A. H. Hobbsin ja R. D. Lambertin, esittämä murskakritiikki. *Sexual Behavior of the Human Male* arvostelussa he keskittyivät kritisoimaan tutkimuksen otantaa. He väittivät, että Kinseyn haastateltavat eivät edustaneet keskimääräistä amerikkalaista miestä ja löydöt seksuaalisista variaatioista ja erityisesti homoseksuaalisuudesta olivat paisuneet epäilyttävien tyyppien haastatteluiden tuloksena. Ketkä muut kuin perverssit yksilöt pystyisivät puhumaan

¹⁴⁹ Terry 1999, 305–306.

¹⁵⁰ Margaret Mead (1901–1978) on ehkä tunnetuin 1900-luvun antropologi. Hänen tutkimuksensa nuoruudesta Samoassa, *Coming of Age in Samoa* (1928), tähtäsi massamarkkinoille ja siitä tulikin hyvin suosittu. Mead teki kenttätyötä Uusi-Guineassa ja Balissa edistäen merkittävästi sosialisiaation, lapsuuden ja sukupuolen tutkimusta. Barnard & Spencer 1996, 585.

¹⁵¹ Tällä Mead viittasi raporttien seksuaalisen mielihyvän ”outlet” -yksikköön, joka kääntyy suomenkielessä purkautumistieksi.

¹⁵² Terry 1999, 305–306.

avoimesti tutkijalle seksistä? Hobbs ja Lambert Ashley Montagun tavoin eivät ajatelleet ”epänormaalina” käytöksen yleisyyden tarkoittavan sitä, että sen olisi pitänyt olla hyväksyttävää.¹⁵³ Samassa numerossa oleva kirja-arvostelu raporteista kyseenalaisti Kinseyn haastattelumetodin ja vertasi sitä poliisikuulusteluun. Haastattelu oli epätieteellinen tapa kerätä materiaalia, koska haastattelutilanne oli liian subjektiivinen ja saatu tieto oli vain epämääräinen arvio oikeasta tilanteesta.¹⁵⁴

A. Hobbs jatkoi moralisoimistaan *Sexual Behavior of the Human Femalen* kritiikissä. Nostaen panoksia aikaisemmasta hyökkäyksestä Hobbs ja W. M. Kephart viittasivat tutkimukseen Kinseyn ”fantasiana” ja argumentoivat, että se häpäisi normaalien amerikkalaisten naisten maineen. Naisten ”normaalialta korkeampaa kapasiteettia seksuaaliseen pidättyväisyyteen” olisi pitänyt arvostaa ja suojella sen sijaan, että se kyseenalaistettiin ja siten heikennettiin. Hobbsin ja Kephartin mielestä Kinsey halusi muodostaa uuden hedonismiin perustuvan yhteiskunnan, missä seksuaalista käytöstä sääntelevät juutalais-kristilliset moraalit ja lakisäännöt oli poistettu ja kaikenlainen seksuaalinen käytös nähtiin normaalina. Näin sekä homoseksuaalisuus ja esiaviollinen seksi ei olisi ollut rangaistavaa ja yhteiskunnallisesti tuomittavaa, vaan ehkä jopa ”normaalimpaa” kuin silloin suvaittu seksi.¹⁵⁵ Saman numeron kirja-arvostelu naisraportista oli paljon neutraalimpi. Arvostelijan mukaan kirja oli tasapainoinen ja merkittävä tutkimus, vaikka jotkut saattoivat kyseenalaistaa, oliko tutkimuksen laajuus vaivan arvoinen.¹⁵⁶

Lewesin mukaan Kinseyn raportit vaikuttivat yllättävän vähän suoraan psykoanalyttiseen teoriaan homoseksuaalisuudesta. Psykoanalyttinen yhteisö ei ottanut suoraan osaa keskusteluun. Analyttikot kirjoittivat yksilöinä, eivätkä jonkin organisaation virallisena edustajana. Jotkut psykoanalyttikoista arvostivat hänen kritiikkiään analyttikoiden tiedonkeräämismetodeista ja myönsivät, että psykoanalyttikoiden näkökanta homoseksuaalisuuteen saattoi olla hyvin subjektiivinen ja jopa moraalisesti dogmaattinen osaltaan sen takia, että heidän tietonsa homoista perustui vain psykiatrisiin potilaisiin. Lawrence Kubie (1896–1973) toisaalta puolusti psykoanalyttikoita väittäen Kinseyn kohtuuttomasti syyttävän kaikkien analyttikoiden näkevän homoseksuaalisuuden epänormaalina ja patologisena. Terryn mukaan kuitenkin suurin osa analyttikoista ja

¹⁵³ A. H. Hobbs & R. D. Lambert “An evaluation of ‘Sexual Behavior in the Human Male’” (art.). *AJoP* June 1948, 758–764.

¹⁵⁴ ”Book reviews: *Sexual Behavior in the Human Male*.” (art.) *AJoP* June 1948, 811.

¹⁵⁵ A. H. Hobbs & W. M. Kephart “Professor Kinsey: his facts and his fantasy” (art.). *AJoP* February 1954, 614–620.

¹⁵⁶ Henry R. Viets ”Book reviews: *Sexual Behavior in the Human Female*” (art.). *AJoP* February 1954, 633.

psykiatreista piti homoseksuaalisuutta pohjimmiltaan patologisena ja merkkinä syvemmästä persoonallisuuden häiriöstä.¹⁵⁷

Terryn mukaan ankarimmat ja hetyttömimmät hyökkäykset Kinseytä kohtaan tulivat psykoanalyttisesti koulutetuilta psykiatreilta. He väittivät, että Kinseyn haastatteluteknikka ja analyysimetodit eivät ottaneet huomioon kohteen alitajuisia motiiveja vastata niin kuin he vastasivat. Kinsey ja kollegat eivät ottaneet huomioon todennäköisyyttä, että monet saattoivat tukahduttaa tai vääristellä omaa seksuaalista käytöstään. Toiseksi he syyttivät Kinseytä spekuloinnista sen sijaan, että hän olisi antanut datan puhua puolestaan. Kolmas yleinen kritiikki oli, että tutkimus ei ottanut huomioon seksuaalisen kokemuksen dynaamista ja muuttuvaa luonnetta. Lopulta analyttikot argumentoivat, että löydöksiä jostakin laajalle levinneestä variaatioista populaatiossa ei olisi saanut pitää perustana argumentille variaation luonnollisuudesta tai normaaliudesta. Sen sijaan erityisesti homoseksuaalisuus oli alla olevan psykologisen häiriön oire ja täten parannettava sairaus.¹⁵⁸

Edmund Bergler kohdisti hyökkäyksensä erityisesti Kinseyn henkilöön ja tutkimukseen osallistuneisiin homoihin. Bergler tuhtui eniten homojen väitetystä normaaliudesta ja onnellisuudesta. Sen lisäksi Kinsey kysyi miksi heidän pitäisi muuttua, jos he eivät aiheuttaneet harmia kenellekään ja tuntuivat olevan yhtä onnellisia kuin muutkin ihmiset? Nämä väitteet raivostuttivat Bergleriä, joka argumentoi homoseksuaalisuuden olevan neuroottinen tauti, missä äärimmäisen kovat ja vääjäämättömät itsetuhoiset taipumukset nielisivat koko persoonallisuuden.¹⁵⁹

Bergler pelkäsi homoseksuaalisuuden depatologisoinnin tekevän merkittävää yhteiskunnallista vahinkoa, koska perversion levittäminen oli raporttien julkaisun jälkeen tieteellisesti tuettua. Vielä huolestuttavammin raporttien tutkimustuloksilla Yhdysvallat voitiin leimata homoseksuaalisuuden pesäkkeeksi, koska muista maista ei ollut olemassa vastaavia tilastoja.¹⁶⁰

Bergler hyödynsi ja edisti ideologista trendiä homofobiaan, joka vahvistui kylmän sodan aikana. Vaikka hänen spekulatiostaan puuttui johdonmukaisuus ja empiirisuus, niitä myötäiltiin paljolti virkamiesten retoriikassa homofobisen ja antikommunistisen aallon aikana 1950-luvulla. Berglerin tapaushistorioista löytyvä uhmakas, impulsiivinen, petollinen

¹⁵⁷ Terry 1999, 307.

¹⁵⁸ Terry 1999, 307–308.

¹⁵⁹ Terry 1999, 309–310.

¹⁶⁰ Rosario 2002, 111.

ja epälojaali homon hahmo esiintyi myös mccarthyistisessä homoseksuaalisuuden demonisoinnissa. Vaikka jotkut analytytikot pitivät Bergleriä julkisuudenhakuisena roskapsykiatrina, häntä ei koskaan kritisoitu tai vastustettu julkisesti. Berglerin kirjallisuutta luettiin laajasti ja se vahvisti monien amerikkalaisten ajatusta homoseksuaalisuudesta pelättävänä sairautena.¹⁶¹

Vaikka Edmund Bergler oli fanaatikko, hänellä oli läheisiä kollegoja psykoanalyysin valtavirrassa. Psykoanalytikko Frank Caprion *Female Homosexuality* oli ensimmäinen vain lesboudesta kertova lääketieteellinen monografia. Caprio usein viittasi Bergleriin ja Caprion argumentointi kuulosti usein berglerimäiseltä. Capriolle lesbous oli parhaimmillaankin vain masturbointia. Muuten se oli neuroottisen persoonallisuuden oireellista ilmaisua ja narsismia. Caprio oli muiden psykoanalytikoitten tavoin hyvin luottavainen psykoanalyysin parantavaan voimaan: ”Lesbot voidaan parantaa, jos he ovat vilpittömiä halussaan parantua. Psykoanalyysin kautta saatava itsetietoisuus on välttämätöntä pysyvän parannuksen toteutumiseksi.”¹⁶² Lillian Fadermanin mukaan Caprion väitteet lesboudesta perustuivat suureksi osaksi roskalehdistön ”tunnustustarinoihin”, joita hän tarjosi tiedeyhteisölle faktatietona.¹⁶³

Psykiatrien reaktiosta ei voi olla varmaa, että oliko tulokset heille yllätys. Lewes väitti, että psykoanalyttisessä kirjallisuudessa jotkut olivat pitäneet homoseksuaalisen käytöksen laajuutta itsestään selvänä asiana, mutta nämä kannat olivat irrallisia, eikä niiden ääni kuulunut psykoanalyysin valtavirtaan. Lewesistä olennaista psykoanalyttisessä keskustelussa raporteista oli, kuinka erimielisyydet raporttien tuloksista eivät johtaneet syvempään keskusteluun niistä. Psykoanalyysin sisällä käydyssä keskustelussa lähinnä tyydyttiin lieventämään kritiikin kiivaimpia äänensävyjä.¹⁶⁴ Jotkut analytytikot saivat vapaasti tehdä valheellisia ja kyseenalaisia väitteitä ilman kenenkään vastaväitteitä.¹⁶⁵ Samat väitteet myös toistuivat vuodesta toiseen, vaikka ne oli kumottu aikaisemmin.¹⁶⁶

¹⁶¹ Terry 1999, 309–310.

¹⁶² Rosario 2002, 112.

¹⁶³ Faderman 1981, 469.

¹⁶⁴ Lewes 2009, 118–120.

¹⁶⁵ Lewes 2009, 120–125.

¹⁶⁶ Esimerkiksi Glenn Ramsay kumosi väitteet siitä, että Kinsey ei olisi ollut tietoinen tiettyjen ryhmien epäsuhtaisesta edustuksesta hänen otannassaan ja ettei hän olisi korjannut niitä. Ramsay huomautti myös, että Kinsey oli erottanut ennen murrosikää ja murrosiän jälkeen tapahtuneen seksuaalisen toiminnan luvut toisistaan, mitkä arvostelijat väittivät Kinseyn pitäneen samassa ryhmässä. Lewes 2009, 120–121.

Sekä homoseksuaalien puolustajat että vastustajat käyttivät Kinseyn keräämää dataa hyväkseen taistelussa homoseksuaalisuuden paikasta yhteiskunnassa. Alustavassa senaatin tutkimuksessa vuonna 1950 washingtonilainen poliisi arvioi, että valtiolla oli töissä 3500 homoa. Kansallisen mielenterveyssäätiön johtaja tohtori R. H. Felix yritti laannuttaa kasvavaa hysteriaa vakuuttamalla, ettei määrä voinut olla suurempi kuin Kinseyn arvioima neljä prosenttia. Senaatti vastasi tähän pilkkaamalla Felixiä. Senaatin tutkimus homoseksuaalien työskentelystä valtion palveluksessa julkaistiin joulukuussa 1950. Sen mukaan ”suurin osa asiantuntijoista oli sitä mieltä, että seksuaalinen poikkeavuus johtuu psykologisista syistä fyysisten syiden sijaan ja monissa tapauksissa seksiperversiolla ei ole ulospäin näkyviä ominaisuuksia tai fyysisiä piirteitä, joilla se voitaisiin tunnistaa.” Sen takia kaikki homot eivät olleet naisellisia ja kaikki lesbot miehekkäitä.

Raportista paljastui erityinen pelko niistä homoista tai biseksuaaleista, jotka *näyttivät* normaaleilta. ”Aktiivinen, aggressiivinen miestyypin on lähes yksinomaan kiinnostunut passiivisen tyyppin homosta tai nuorista miehistä tai pojista, jotka eivät välttämättä ole homoja... ..Biseksuaalit yksilöt ovat usein naimisissa, heillä on lapsia ja lukuun ottamatta perverssejä aktiviteetteja he näyttävät elävän normaalia elämää.” Näyttävät homot ja miesmäiset lesbot pystyttiin helposti erottamaan mutta ”normaalilta” näyttävät homot kommunistien tavoin pystyivät kättämään havaitsemista ja soluttautumaan hallinnon sisälle. Kinseyn data kasvatti pelkoja siitä, että homoja oli piilossa kaikkialla.

Senaatin raportti päätti homojen olevan sopimattomia valtion palvelukseen kahdesta syystä: he toimivat laittomasti ja moraalittomasti ja he olivat turvallisuusriski, koska he olivat alttiita kiristykselle. Raportissa väitettiin, että perversseiltä puuttui normaalien ihmisten tunteellinen tasapainoisuus, mikä teki heistä alttiimpia ulkomaan agentin imartelulle. Koska homoseksuaalisuus ei enää ollut synnynnäistä, sen pelättiin olevan myös tarttuvaa etenkin viettelemällä naiivia nuorisoa. Raportti varoitti, että perverssit usein yrittivät viekoitella normaaleja ihmisiä ja varsinkin nuorisoa perverssiin toimintaan.¹⁶⁷

Jotkut psykiatrit yrittivät vastustaa homojen vainoamista. Tammikuussa 1955 Group for the Advancement of Psychiatry (GAP) julkaisi ”Report on Homosexuality with Particular Emphasis on This Problem in Governmental Agencies” -nimisen raportin. William Menninger (1899–1966) oli perustanut GAP:n toisen maailmansodan jälkeen käsittelemään niitä miljoonia henkilöitä, jotka oli torjuttu pääsemästä armeijaan tai erotettu armeijasta.

¹⁶⁷ Rosario 2002, 120-121. D’Emilio 1998, 42–43.

GAP koostui 150 psykiatrasta, jotka halusivat arvioida uudelleen mielenterveyden vanhoja konsepteja ja tehdä uusia toimintaperiaatelinjauksia. Monet heistä olivat palvelleet psykiatreina sodan aikana.

GAP:n raportti tutki homoseksuaalisuuden historiaa antiikista nykyaikaan ja arvosteli teorioita homoseksuaalisuuden aiheutumisesta. Raportti heijasteli ajan psykoanalyttistä konsensusta hyläten edellisten vuosikymmenien geneettisen, hormoniset ja endokrinologiset teorit. Se myönsi, että homoseksuaalisuudella saattoi olla joku biologinen kasvualusta mutta homoseksuaalisen käytöksen sitkeys johtui psykoseksuaalisen kehityksen pysähtymisestä. Sen takia he sanoivat shokkiterapian, psykokirurgian ja hormoniterapian olevan tehottomia ja ylistivät psykoterapiaa ainoana hyvänä hoitokeinona. GAP oli hyvin kriittinen hallituksen toimintaa kohtaan.¹⁶⁸

Raporttien vastaanotto oli suurimmalta osin hyvin negatiivinen. Ainoa kauttaaltaan positiivinen mainittu asia raporteista oli, että se aloitti laajemman yhteiskunnallisen keskustelun seksuaalisuudesta. Muuta hyvää siinä ei sitten ollutkaan. Vuorotellen kyseenalaistettiin Kinseyn asenne, tutkimuksen metodit ja siitä johdetut tulokset. Kriitikkissä esiintyi kaikuja ensimmäisessä luvussa nähtyihiin asenteisiin. Osa kritiikkiä leimasi moralisoiva ja tekosiveä asenne. Seksuaalisuus oli joko liian pyhä tai liian likainen tutkimuskohde. Toisaalta raporttien tuloksia käytettiin kernaasti omiin tarkoitukseen oikeuttamalla omat tarkoitukset parantaa homoseksuaalisuus tai jopa eliminoida se kokonaan. Raporttien tulokset myös lietsoivat paniikkia homojen soluttautumisesta yhteiskunnan tärkeimpiin osa-alueisiin.

Psykoanalyttikot ottivat raportit innokkaasti vastaan, mutta sen tuloksia kiirehdittiin kumoamaan, eikä niitä haluttu verrata psykoanalyysin ajatuksiin (homo)seksuaalisuudesta. Osasta kritiikistä näki selvästi, että raporteja ei ollut joko luettu kovin tarkasti, tai raporteista saatu tieto oli tullut välikäden kautta. Ainakin Berglerin kritiikki perustui selvästi valheellisiin väitteisiin, jotka olisi pystytty kumoamaan helposti lukemalla raporteja tarkemmin. Vaikeampaa on löytää selitystä sille, miksi raporteista ei keskusteltu enempää, vaikka esimerkiksi homoseksuaalisen käytöksen laajuudesta oli jonkinlaista vihiä psykoanalyttisessä keskustelussa. Olivatko raporttien tulokset sittenkin liian radikaaleja ja sen tulokset olivat liian vaikea pala nielettäväksi hyvin konservatiiviselle ammattiryhmälle?

¹⁶⁸ Rosario 2002, 122–123.

3. Homoseksuaalisuuden patologisointi Kinsey-raporttien jälkeen

Seuraavaksi käsittelen psykiatrien asenteita homoseksuaalisuuteen Kinsey-raporttien julkaisun jälkeisenä aikana ja selvitän, miten raportit vaikuttivat psykiatrian narratiiviin homoseksuaalisuuden patologiasta. Selvitän asenteita *American Journal of Psychiatry*stä, joka oli lähteenä myös ensimmäisessä luvussa. Artikkelit ulottuvat vuoden 1948 kesäkuun lehdestä, jolloin lehdessä esiintyi ensimmäisen kerran kritiikkiä raporteista, vuoden 1960 joulukuun lehteen. Jaan psykiatreilla esiintyvät asenteet ensimmäisen luvun tavoin valtavirtaan ja vastavirtaan. Valtavirta edustaa psykiatreilla esiintynyttä homoseksuaalisuuden patologisoivaa asennetta. Vastavirtaan luen ne artikkelit, joissa ainakin jollain tavalla asenteissa oli näkyvissä jonkinlaista muutosta homoseksuaalisuutta normalisoivampaan suuntaan.

Oman lisävärinsä seksuaalisuuden käsittelyyn toi homoseksuaalisuuden virallinen määrittely sairaudeksi. Vuonna 1952 julkaistiin ensimmäinen psykiatrian *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM). Kyseessä oli amerikkalainen mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden diagnoosijärjestelmä. DSM:ssä määriteltiin virallisesti seksuaalinen poikkeavuus (*sexual deviation*) näin:

Tämä diagnoosi on tarkoitettu sellaisille poikkeaville seksuaalisuuksille, jotka eivät ole oireita jostain laajemmasta syndroomasta, kuten skitsofreenisista ja pakkomielleisistä reaktioista. Termiin kuuluu suurin osa tapauksista, jotka ennemmin luokiteltiin psykopaattiseksi persoonallisuudeksi tai patologiseksi seksuaalisuudeksi. Diagnoosissa pitää tarkentaa patologisen käyttäytymisen tyyppi, kuten homoseksuaalisuus, transvestismi, pedofilia, fetisismi ja seksuaalinen sadismi (mukaan lukien raiskaus, seksuaalinen pahoinpitely, silpominen).¹⁶⁹

DSM:ssä lopullisesti virallistettiin homoseksuaalisuuden patologisointi. Asiasta ei ollut enää epäselvyyttä ja se lähetti vahvan viestin psykiatrien asenteista muualle yhteiskuntaan. Se auttoi ainakin seksuaalipsykopaattilakien muodostamisessa. Toiseksi se näytti rajoittavan sitä, miten homoseksuaalisuutta käsiteltiin valtavirran artikkeleissa *American Journal of Psychiatry*ssä. Artikkelit eivät enää keskittyneet tutkimaan seksuaalisesti poikkeavan sisäistä sielunmaisemaa, vaan niissä käsiteltiin enemmän homoseksuaaleihin liittyviä ulkoisia asioita,

¹⁶⁹ *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 1952. 38–39.

kuten parantamistaan ja paikkaa yhteiskunnassa. DSM:n määritelmään ei tosin viitata kertaakaan lehden artikkeleissa.

Homoseksuaalisuuden mainitsevia artikkeleita löytyi yhteensä 107 kappaletta. Näistä 50 kappaletta kuului valtavirtaan ja 28 kappaletta vastavirtaan. 29 artikkelia oli sävyltään neutraali. Neutraaleja mainintoja löytyi esimerkiksi toisen maailmansodan ajan saksalaista psykiatriaa esittelevästä artikkelista, japanilaista psykiatriaa esittelevästä artikkelista, alkoholistien hoidosta kertovasta artikkelista, nuorisorikollisista kertovasta artikkelista ja LSD:llä tehtyjä kokeita esittelevästä artikkelista.¹⁷⁰

Vastavirran artikkelien määrä kasvoi selvästi ensimmäisen luvun lukuun verrattuna. Ne olivat myös pituudeltaan pitempiä kuin valtavirran artikkelit. Osaltaan tätä saattaa selittää seksuaalipsykopaattilakien käsittely lehdessä. Jotkut psykiatrit, kuten Karl Bowman, jaksoivat kirjoittaa aiheesta hyvinkin pitkiä artikkeleita useaan kertaan. Valtavirran artikkelien vähyyttä saattaa selittää DSM:n julkaisu. Siinä homoseksuaalisuus määriteltiin tarkasti omaksi oireekseen, joten sitä ei voitu käsitellä jonkin taudin oireiluna.

Sivuhuomiona mainittakoon, että Kinseyn tutkimuksia siteerattiin muutaman kerran muissakin kuin ”epänormaaleja” seksuaalisuuksia käsittelevissä artikkeleissa. Tutkimuksen tuloksia käytettiin ikääntymistä koskevassa artikkelissa ja avioliiton ulkopuolisesta seksistä ja sen yleisyydestä kertovassa artikkelissa.¹⁷¹

¹⁷⁰ James Galvin ”German psychiatry during the war” (art.). *AJoP* March 1950, 706; Avrohm Jacobson & Albert N. Berenberg ”Japanese psychiatry and psychotherapy” (art.). *AJoP* November 1952, 326; Curtis T. Prout et al. ”A study of results in hospital treatment of alcoholism in males” (art.). *AJoP* July 1950, 15; J. D. Atcheson & D. C. Williams ”A study of juvenile sex offenders” (art.). *AJoP* November 1954, 366–370; Sidney Cohen et al. ”Subjective reports of lysergic acid experiences in a context of psychological test performance” (art.). *AJoP* July 1958, 32.

¹⁷¹ Busse et al. ”The process of aging” (art.). *AJoP* June 1954, 901; Claude C. Bowman ”Loneliness and social Change” (art.). *AJoP* September 1955, 194.

3.1. Valtavirran homoseksuaalisuuden patologisointi

Valtavirran reagoitua Kinseyn raportteihin

Toisessa luvussa esiteltyjen suorien kritiikkien lisäksi muutkin valtavirran psykiatrit kommentoivat Kinseyn raportteja. Todennäköisesti C. P. Oberndorf (artikkelin kirjoittaja mainittiin vain nimen alkukirjaimilla) kritisoi Kinseystä siitä, että ennen *Sexual Behavior of the Human Femalen* julkaisua osalle lehdistöä annettiin mahdollisuus lukea sitä. Artikkelin kirjoittajan mielestä tämä oli väärin. Tutkimus olisi pitänyt antaa ensin tiedeyhteisön tutkittavaksi ja arvioitavaksi. Lehdistön kautta tutkimus levisi sellaisten henkilöiden käsiin, jotka eivät olleet valmiita käsittelemään sen tuloksia. Tämän takia tutkimuksen tuloksia esiteltiin epätarkasti ja virheellisesti.¹⁷² Artikkelin kirjoittaja ei selvästi pitänyt Kinseystä. Hänen mukaansa seuraavan Kinseyn tutkimuksen nimi oli loogisesti ”Amerikan hermafrodiitin seksuaalinen käyttäytyminen”¹⁷³.

Oli totta, että osalle lehdistöä annettiin mahdollisuus lukea naisraportti etukäteen. Tällä Kinsey ja kollegat halusivat vähentää ja kontrolloida kirjasta aiheutuvaa julkisuutta. Pomeroyn mukaan suunnitelma onnistuikin jossain määrin. Kirjan julkaisu ei ollut yhtä suuri mediasirkus ja lehdistö ei kirjoittanut siitä liian vastuuttomasti. Tosin lehdistölle annettu etuoikeus antoi pontta kritiikille, että Kinseyn tutkimusryhmä halusi pelkästään julkisuutta raporteillaan. Toinen odottamaton jälki-ilmiö oli artikkeleihin pohjautuneet epäviralliset kirjat, jotka esiintyivät tutkimuksesta tehtyinä yhteenvetoina. Pomeroyn mukaan niitä julkaistiin lähes 50 kappaletta. Jotkut väaristelivät tutkimusta ja toiset raportoivat väärin tutkimustuloksia. Jopa jotkut tieteilijät olettivat Kinseyn antaneen luvan näiden julkaisuun. Yhteenvetokirjoissa esiintyneet virheelliset väittämät tekivät raporttien todellisten tuloksien levittämisestä vielä vaikeampaa.¹⁷⁴

Toisaalta jotkut välttelivät Kinseyn raporttien mainitsemista, vaikka se olisi ollut selvästi hyvin aiheellista. A. M. Krichin editoima kirja sisälsi sarjan omaelämäkertoja, tapausraportteja ja artikkeleita olemassa olleesta homoja käsittelevästä kirjallisuudesta. Huomattavaa kirjassa oli kolmas osio, joka sisälsi artikkelin yhdestä harvoista raportoiduista psykoterapian avulla parannetusta potilaasta. Koska psykiatrit suosittelivat lakia rikkoneille homoseksuaaleille psykoterapiaa, tuomarit usein vaativat heitä näyttämään tilastoja tai

¹⁷² C. P. O. ”Comment: Publicity and scientific research” (art.). AJoP October 1954, 308.

¹⁷³ Ibidem.

¹⁷⁴ Pomeroy 1972, 339–340.

tapausraportteja hoidon onnistumisesta. Kirjan arvostelijan Zigmond Lebensohnin mukaan vain yksi raportoitu tapaus ei riittäisi vakuuttamaan tuomareita. Lebensohn suositteli kirjaa lähdekirjaksi psykiatreille. Hän toivoi, että tämän kirjan myötä joku innostuisi kirjoittamaan kokonaisvaltaisen ja monitieteellisen kirjan homoseksuaalisuudesta.¹⁷⁵

Huomattavaa tämän kirjan arvostelussa on se, että Lebensohn tai kirjan editoija jätti mainitsemasta Kinseyn raportit kokonaan. Krich oli ollut ennemmin kriittinen Kinseyn tutkimuksia kohtaan.¹⁷⁶ Lebensohn puolestaan oli aiemminkin patologisoinut homoseksuaalisuutta.¹⁷⁷ Todennäköisesti Kinseyn kanta homoseksuaalisuuden normaaliudesta ei ollut sopiva homoja esittelevään kirjaan.

Naisellisuudesta Oscar Wildeen – Homoseksuaalisuuden käsittely valtaviirassa

Tässä alaluvussa käsittelen yleisemmin valtaviirran kuvaa homoseksuaalisuudesta. Näihin psykiatreihin Kinseyn raportit eivät selvästi vaikuttaneet yhtään, koska niissä toistetaan jo ensimmäisessä luvussa nousseita etiologioita ja stereotypioita homoseksuaalisuudesta.

Hubert Bonner halusi paremmin erottaa paranoian ja paranoidin skitsofrenian toisistaan. Tähän hän ehdotti lisäkriteerejä auttamaan erotuksessa, joista yksi oli homoseksuaalisuus. Bonnerin mukaan psykoanalyttikot olivat alusta alkaen väittäneet paranoidin henkilön yhdeksi piirteeksi passiivisen homoseksuaalisuuden. Bonnerin oma data viittasi paranoideissa potilaissa esiintyvän homoseksuaalista pakkomielleltä ja paranoideissa skitsofreenikoissa enemmän avointa homoseksuaalisuutta. Myöhemmin mainittu koki usein ”homoseksuaalista paniikkia”, kun taas paranoideilla paniikkia ei esiintynyt.¹⁷⁸

Louis London ja Frank Caprio lähestyivät seksuaalista poikkeavuutta psykoanalyysin kautta. Kirjan toisessa osassa tutkijat esittelivät erilaisia seksuaalipoikkeavuuksia esittelemällä heidän vastaanotolla käyneitä tapauksia. Kirjassa käsiteltiin muun muassa homoseksuaalisuutta, inestiiä, itsensä paljastelua, sadismia ja masokismia, transvestismia ja eläinseksiä. Tutkijoiden pääteesi oli, että seksuaalisesti poikkeavissa esiintyi oireita pakonomaisista neurooseista. Lisäksi he väittivät, että kukaan ei syntynyt seksuaalisesti poikkeavana ja kaikki seksuaalivaiston poikkeavuudet pystyttiin jäljittämään johonkin lapsuuden syvälle juurtuneeseen neuroosiin. Tutkijoiden mukaan seksuaalinen poikkeavuus

¹⁷⁵ Zigmond M. Lebensohn ”Book reviews: *The homosexuals. As seen by themselves and thirty authorities*. Edited by A. M. Krich” (art.). AJoP July 1955, 78.

¹⁷⁶ Terry 1999, 307.

¹⁷⁷ Katso sivu 37.

¹⁷⁸ Hubert Bonner ”The problem of diagnosis in paranoic disorder” (art.). AJoP March 1951, 678–682.

oli yleisempää kuin yleensä oletettiin mutta suurin osa oli tilapäistä ja olosuhteiden synnyttämää. Tutkijoiden mielestä psykoanalyysi tarjosi parhaimman toivon pysyvästä parannuksesta.¹⁷⁹

Ensimmäisen luvun psykoanalyttisiin artikkeleihin verrattuna näissä artikkeleissa ei ollut tapahtunut muutosta. Kinseyn raportit eivät olleet vaikuttaneet yhtään homoseksuaalisuuden käsittelyyn. Parannusnäkökulma oli uutta. Analytikot halusivat vakuuttaa muut psykiatrit psykoanalyysin voimasta parantaa homoja.

Jotkut psykiatrit pitivät sinnikkäästi yllä stereotypiaa homojen naisellisuudesta. Verena van Baer-Hess oli tutkinut kleptomaniaa. Hänen mukaansa sitä esiintyi harvoin miehissä mutta melko usein naisissa. Miehissä kleptomaniaa esiintyi melkein yksinomaan naisellisissa ja lapsellisiksi leimatuissa miehissä tai homoseksuaaleissa. Aikuiset kleptomaanikot, joilla ei ollut naisellisia luonteenpiirteitä, olivat varasfetisistejä.¹⁸⁰ 200 lapsipotilaan psykiatrisessa tutkimuksessa kuudelletoista diagnosoitiin vakava endokriininen häiriö. Näiden läheteissä kahdessa valitettiin pojan naisellisuutta.¹⁸¹

Paul Chodoff ja Henry Lyons olivat tutkineet hysterian tautia ja miksi hysteria oli ollut historiallisesti naisten tauti. Judd Marmorin mukaan hysterian luonteenpiirteitä oli pidetty feminiinisinä ja täten tauti yhdistettiin naisiin. Jos hysteerikon piirteitä sovellettiin miespotilaisiin, se kuvasi lähinnä passiivista homoseksuaalia. Chodoffin ja Lyonsin tutkimuksessa yksi mieshysteerikko olikin hyvin feminiininen.¹⁸²

Gregory Pincus ja R. G. Hoskins olivat verranneet normaalien ja skitsofreenisten miesten virtsasta löytyneiden androgeenien, estrogeenien ja 17-ketosteroidien määriä keskenään. Kaikissa hormoniryhmissä skitsofreenimiehillä arvot lähestyivät naisellisia määriä mutta pysyivät ”maskuliinisempina” kuin naisten arvot. 5 potilasta, joilla oli alimmat arvot, olivat vähemmän aggressiivisia kuin korkeampien arvojen potilaat.¹⁸³

Ensimmäiseen lukuun verrattuna homojen naisellisuutta korostavia artikkeleita löytyi vähemmän. Niissä homojen naisellisuus oli enemmän yhteydessä kotiympäristöön ja

¹⁷⁹ Charles Morris ”Book reviews: *Sexual Deviations: A Psychodynamic Approach*.” (art.). AJoP July 1952, 78–79.

¹⁸⁰ Paul H. Hoch & Nolan D. C. Lewis “Review of psychiatric progress 1949: general clinical psychiatry, psychosomatic medicine, psychotherapy and group therapy” (art.). AJoP January 1949, 513.

¹⁸¹ David M. Levy ”Critical evaluation of the present state of child psychiatry” (art.). AJoP January 1952, 488.

¹⁸² Paul Chodoff & Henry Lyons ”Hysteria, the hysterical personality and ”hysterical” conversion” (art.). AJoP February 1958, 739.

¹⁸³ Paul H. Hoch & Nolan D. C. Lewis “Review of psychiatric progress 1949: general clinical psychiatry, psychosomatic medicine, psychotherapy and group therapy” (art.). AJoP January 1949, 514.

vanhemmuuteen. Näissä artikkeleissa naisellisuus yhdistyi hormoneihin ja psykiatriseen oireiluun.

Muutamassa artikkelissa korostettiin edelleen äidin roolin tärkeyttä seksuaalisuuden muodostumisessa. Yhdessä potilasraportissa kerrottiin 22-vuotiaasta skitsofreenikosta. Hän oli kärsinyt kuusi vuotta masennuksesta, ahdistuksesta ja äidin ja siskojen vallasta aiheutuneesta alemmuuden tunteesta. Nämä olivat aiheuttaneet muun muassa pakkomielleitä ja epäilyksen tunteita, pakonomaista masturbaatiota, homoseksuaalisuutta ja transvestismiä.¹⁸⁴

Edward Strecker osoitti toisessa maailmansodassa psyykkisesti haavoittuneiden ja psykiatristen syiden takia torjuttujen tiedoilla, että aikuisen luonteeseen vaikutti paljon lapsuuden kokemukset läheisten kanssa ja huonosti stressitilanteisiin reagoineiden kärsineen vanhoista lapsuuden riippuvuusongelmista. Streckerin mukaan suhde äitiin potentiaalisesti vapautti lapsen kypsään elämään ja itsenäiseen toimintaan tai se piti lapsen tunteellisessa vankeudessa, jos äiti takertui lapseen tai torjui lapsen. Alkoholismilla, homoseksuaalisuudella ja psykoosilla oli juurensa tällä alueella.¹⁸⁵

Seuraavassa artikkelissa ei mainittu homoseksuaalisuutta mutta se liittyy muuten aiheeseen. Nathan Ricklesin tutkimusryhmä selvitti millaisia henkilöitä kävi heidän vastaanotollaan. Kaikista yleisin valituksen aihe oli jännityksen tunne. Sekä miehillä ja naisilla oli taipumusta torua itseään erityisesti äitiensä laiminlyönnistä. Tutkijoiden mielestä tämä oli valitettavaa kommentaaria Yhdysvaltojen matriarkaalisesta yhteiskunnasta, sen liioitellusta naiskultista ja yliarvostetusta äidistä. Toisaalta äidistä oli epäoikeudenmukaisesti tehty syntipukki kaikkiin sosiaalisiin vaivoihin. Kuitenkin tutkijoiden mielestä erityisesti pojat kasvatettiin väärin syvästi arvostamaan naisia, mikä väritti ja vääristi heidän seksuaaliasenteitaan koko loppuelämän ajaksi.¹⁸⁶

Muutamalle psykiatrille äidin rooli oli edelleen kriittinen henkilön seksuaalisessa kehityksessä. Jos naisellisuus oli perheessä vallalla, se taudin tavalla levisi kasvuiässä oleviin poikiin ja myrkytti heidän seksuaalisen kehityksensä. Ricklesin vetämän tutkimusryhmän päätelmät olivat äärimmäinen versio tästä ajattelutavasta. Toisen maailmansodan jälkeisestä

¹⁸⁴ Paul H. Hoch ”Experimentally produced psychoses” (art.). AJoP February 1951, 608.

¹⁸⁵ Rex E. Burton ”Book reviews: *Their Mothers’ Sons*.” (art.). AJoP March 1952, 719.

¹⁸⁶ Nathan K. Rickles et al. “Who goes to a psychiatrist? A report on 100 unselected, consecutive cases” (art.). AJoP May 1950, 846.

amerikkalaisesta yhteiskunnasta voi olla montaa mieltä, mutta ainakaan matriarkaallinen se ei ollut.

Merian Grossman arvosteli George W. Henryn kirjan *All the sexes*. Grossmanin mukaan yhteiskunta harvoin piti huolta seksuaalisesti poikkeavista, vaikka heidän sopeutumattomuutensa saattoi olla suora tulos yhteiskunnan pyrkimyksestä pakottaa seksuaalinen käyttäytyminen keinotekoisii ihmisten keksimiin muotteihin. Grossman luetteli syitä, mitkä johtivat hänen mielestään seksuaalisuuden poikkeamiseen. Ensin lapsi oppi varhain pitämään sukuelintä negatiivisena asiana, kun vanhemmat paheksuivat lasten kiinnostusta omasta sukuelimestä. Myöhemmin lapsi oppi, että sukuelimet olivat nautinnon ja lisääntymisen lähde. Lapsi ymmärsi, että naimisissa hän voi nauttia seksistä.

Sukupuolisuhte ei kuitenkaan ollut nautinnollinen, koska hänen vanhempansa olivat istuttaneet lapsen mieleen pelkoa ja ahdistusta intiimistä suhteesta vastakkaisen sukupuolen kanssa. Tämän takia lapsi saattoi etsiä epätavanomaisia purkautumisteitä seksuaalisuudelleen. Tästä syystä lapsi saattoi joutua naurunalaiseksi, hyljeksittäväksi tai jopa vankilaan. Jos vanhemmat kielsivät seksiopetuksen koulussa, he hakivat tietoa sensaatiolehdistä ja puhumalla esimerkiksi homoseksuaalisuudesta keskenään. Grossmanin mukaan Henryn kirja auttoi lieventämään näitä seksuaalista poikkeavuutta luovia ympäristöllisiä ja psykologisia tekijöitä. Näin voitiin estää ongelman paisumista tai jopa eliminoida se.¹⁸⁷

Grossmanin kirja-arvostelu oli hyvin hämäävä. Siitä ensin sai vaikutelman, että Grossman olisi puolustanut homoseksuaalien oikeuksia, koska hän puhui alussa yhteiskunnan pyrkimyksistä pakottaa seksuaalisuus tiukkoihin normeihin. Myöhemmin paljastuikin, että Grossman viittasi yhteiskunnan ja erityisesti vanhempien vaikeuttavan *heteroseksuaalista* kanssakäymistä puritaanisilla asenteillaan. Vanhempien torjuva asenne sukupuolielimiin johti lapsissa myöhemmällä iällä psykologisiin ristiriitoihin ja informaation niukkuus sukupuolisuhteista vei lapsia hakemaan informaatiota vääristä lähteistä. Tämä kaikki johti väärin seksuaalisuuden purkautumisteihin, kuten homoseksuaalisuuteen. Grossmanin asenne homoseksuaaleista oli väärin syntyneesti sympaattinen: poikkeavien kaltoin kohtelemisen oli Grossmanin mielestä väärin ja hän halusi auttaa jo olemassa olevia homoja, mutta muuten homoseksuaalisuuden syntymistä pitäisi kaikin tavoin estää.

¹⁸⁷ Merian Grossman "Book reviews: *All the sexes*." (art.). *AJoP* December 1955, 480.

Ongelma on siis loppujen lopuksi homoseksuaalisuus itse, eikä muiden paheksuvat asenteet heitä kohtaan.

Vuonna 1957 Oscar Wilden seksuaalioikeudenkäynnit¹⁸⁸ olivat puheenaiheena. Ensin Clarence Farrar arvosteli aiheesta tehdyn kirjan. Kirja sisälsi Wilden oikeudenkäyntien täydelliset puhtaaksikirjoitetut tekstit sekä toimittajan noin sadan sivun johdannon. Farrarille Wilden kohtelu tuntui hänestä miltei uskomattomalta. Wilden juttua käsittelevän tuomarin mukaan ei ollut olemassa pahempaa rikosta kuin mihin Wilde oli syylistynyt. Tämän asenteen jakoivat myös silloinen lehdistö ja suuri yleisö. Farrarin mielestä huomattavaa oli, että yhdeksän vuotta ennen oikeudenkäyntejä Wildeä syytetystä rikosta ei ollut edes olemassa Englannissa. Vuonna 1885 voimaan tullut laki loi uuden siveettömyden seksuaalirikoksen miesten kesken julkisesti tai yksityisesti tehtynä. Arvostelijan mukaan perinnöllisyys ja aivolisäkkeen häiriö olivat ne kaksi tekijää, jotka tuottivat Oscar Wilden poikkeavan luonteen. Wilden käyttäytyminen, ulkonäkö ja kirjallisuus ilmaisevat näitä tekijöitä.¹⁸⁹

Muutama kuukausi myöhemmin A. Hoffer kommentoi Farrarin kirja-arvostelua. Hofferista oli mielenkiintoista, että oikeudenkäynnin aikana ei esitetty mitään lääketieteellisiä todisteita. Ne olisivat voineet valottaa Wildeä vaivannutta inversiota ja ehkä muuttaa oikeudenkäynnin kulkua. Wilden ”perversiosta” oli esitetty monta etiologiaa, joista mikään ei kelvannut Hofferille.

Hofferin oman teorian mukaan perversio johtui aivoihin levinneestä kupasta. Hoffer väitti, että Wilde oli saanut kuppataartunnan opiskellessaan Oxfordin yliopistossa. Wilde luuli tervehtyneen kupasta ja hän meni naimisiin saaden kaksi lasta. Wilde saikin myöhemmin tietää, ettei ollut päässyt eroon kupasta. Tämä Hofferin mukaan käänsi hänet homoseksuaaliksi, koska hän ei pystynyt jatkamaan fyysistä suhdetta vaimonsa kanssa.¹⁹⁰ Puoli vuotta myöhemmin Macdonald Critchley Englannista kyseenalaisti Hofferin teorian kuppataartunnasta.¹⁹¹

¹⁸⁸ Vuonna 1895 Oscar Wildeä syytettiin sodomiasta. Wildeä syytti Wilden läheisen ystävän Alfred Douglasin isä. Ensin Wilde nosti kanteen Douglasin isää vastaan herjauksesta, mutta kanne kääntyi nopeasti Wildeä vastaan, kun oikeudenkäynnin aikana paljastui uusia yksityiskohtia Wilden yksityiselämästä. Herjaussyyte hylättiin ja Wilde tuomittiin toisessa oikeudenkäynnissä ”törkeästä siveettömyydestä” kahden vuoden vankeuteen. Croft-Cooke 1972, 198-199.

¹⁸⁹ C. B. F. “Book reviews: *The Three Trials of Oscar Wilde*.” (art.). AJoP April 1957, 957–958.

¹⁹⁰ A. Hoffer ”Correspondence: Oscar Wilde” (art.). AJoP August 1957, 176–177.

¹⁹¹ Macdonald Critchley “Correspondence: Oscar Wilde” (art.). AJoP February 1958, 757.

J. Paul De River vetosi kirjassaan *The Sexual Criminal* seksuaalisen psykiatrian puolesta. Yksi kirjaan kirjoittaneista henkilöistä totesi kirjan lopussa ”kaikkien seksuaalirikollisten olevan potentiaalisia murhaajia”. Homoja kutsuttiin ”turmeltuneiksi” ja heitä pidettiin ”parantumattomina viettelijöinä.” Useimpia seksuaaliperverssejä kutsuttiin luonteiltaan aliarvoisiksi. Riverin mukaan psykiatrisen potilaan lääkkeiden oton vastustelu ”demonstroi hänen syyllisyyttään.” ”Suurin osa homoseksuaaleista on itsekeskeisiä, elätellen sitä ideaa, että he pystyvät parantamaan miehen ja Jumalan lakeja.” River piti sähköshokkiterapiaa parhaimpana hoitokeinona homoseksuaalisuuteen.¹⁹²

J. Paul De River oli merkittävässä roolissa Yhdysvaltojen ensimmäisessä Los Angelesiin perustetussa seksuaalirikoksiin keskittyneessä poliisiosastossa. Uransa huipulla De River oli kansallisesti tunnettu henkilö, jota historioitsija Estelle Freedman kutsui seksuaalipsykopatian konseptin ”karkeaksi popularisoijaksi.” Hän tuli kuuluisaksi Mustan Dahlian kaltaisten korkean profiilin rikostapauksien tutkimuksissa. Mustan Dahlian takia Los Angelesissa ajateltiin olleen oikea seksirikosten aalto 1940-luvun lopulla. Chrysanthin mukaan De River oli hyvin tunnettu, mutta hän ei ollut suuressa roolissa akateemisessa psykiatriassa. Hänen kaksi kirjaansa osaltaan rakensivat kuvaa seksuaalirikollisista hirvittävän väkivaltaisina ja poikkeavina henkilöinä.¹⁹³

Nämä valtavirran artikkelit vastaavat asenteiltaan hyvin pitkälti luvussa 2.2. esiteltyjen Kinseyn raporttien kriitikoiden asenteita. Nämä asenteet olivat Kinseyn normalisoivan ja ihmiskategorioita vieroksuvan asenteen antiteesejä. Osalle psykiatreista homot olivat edelleen sairaita, naisellisia ja perverssejä rikollisia, jotka oli parempi eliminoida kuin jättää normaalien keskuuteen.

Kaasuterapiasta psykoterapiaan – Homoseksuaalisuuden parantaminen

Tämän alaluvun artikkeleissa homoseksuaalisuudelle etsittiin kuumeisesti hoitokeinoja. Psykoanalyysin vaikutuksen takia pääasiallinen hoitokeino oli psykoterapia, mutta muitakin hoitokeinoja kokeiltiin.

Kolmessa eri artikkelissa esiteltiin karbogeenikaasuterapian¹⁹⁴ erilaisia muotoja ja tehokkuutta. Ensimmäisen artikkelin mukaan kaasulla oli hoidettu muun muassa

¹⁹² Fredric Wertham ”Book reviews: *The Sexual Criminal*.” (art.). *AJoP* February 1958, 764.

¹⁹³ Chrysanthi 2011, 38–40; Jenkins 1998, 53–54.

¹⁹⁴ Karbogeenikaasuterapiassa potilas hengittää hiilidioksidin ja hapen sekoitusta.. Katso lisää nykyajan terapiamuodosta Devinsky et al. 2005: *Complementary and Alternative Therapies for Epilepsy*, 250–258.

alkoholismia, homoseksuaalisuutta, masennusta, fobioita, ahdistusta ja naisen kylmäkiskoisuutta.¹⁹⁵ Toisessa tutkimuksessa karbogeenikaasulla hoidettiin neljää homoa. Tutkijan mukaan heillä näkyi parannusta jännittyneisyyden tilassa mutta heidän psykoseksuaalinen rakenne pysyi samana.¹⁹⁶ Kolmannessa tutkimuksessa oli mukana 133 potilasta. Tutkijat eivät olleet vakuuttuneita terapiamuodon tehokkuudesta. Tutkimuksessa mukana olleista viidestä homoseksuaalista yksi oli ”terve” vielä 18 kuukautta hoidon jälkeen.¹⁹⁷

Richard Kohl väitti, että potilaan reaktio sairaalan sääntöihin ja menettelytapoihin usein paljasti uusia dynaamisia tekijöitä potilaan luonnehäiriöistä. Seksuaalisia tekijöitä usein paljastui siitä ympäristöstä, missä potilasta hoidettiin. Vastakkaisen sukupuolen olemassaoloon huonosti sopeutunut potilas oli usein vähemmän epävarma oman sukupuolen osastolla. Toisaalta homoseksuaalisuuteen taipuva potilas saattoi olla ahdistuneempi tällaisella osastolla. Erityisiä varotoimenpiteitä piti ottaa huomioon, jos vaarana oli nopeuttaa potilaan homoseksuaalista paniikkia. Saman sukupuolen hoitajien piti varoa turhaa kontaktia tällaisiin potilaisiin. Miespotilaita hoidettaessa erilaiset vesiterapiat, kuten kylmällä ja märällä lakanalla peittäminen oli parhainta toteuttaa naishoitajilla. Potilaan sängyn sijainnilla suhteessa toisten potilaiden sänkyihin saattoi olla merkitystä homoseksuaalisuudesta ahdistumisen vähentämisessä.¹⁹⁸

Vuonna 1925 Kanadan Ontarion provinssissa säädettiin laki, jolla tuomari pystyi passittamaan syytetyn Toronton psykiatriseen sairaalaan mielentilatutkintaan. Tutkimuksen löydöt ja mahdolliset jatkotoimenpiteet raportoitiin oikeudelle. Raporttia käytettiin apuna tuomion muodostamisessa. Psykoottinen potilas siirrettiin usein mielisairaalaan hoidettavaksi. Jos potilas reagoi hyvin hoitoon, hänet voitiin siirtää avohoitopotilaaksi koeajaksi. Vuonna 1950 63 potilasta otettiin vastaan sairaalassa. Grayn mukaan homoseksuaalit reagoivat suotuisasti psykiatriseen hoitoon.¹⁹⁹

Louis Korenin ryhmä tutki psykoterapian epäonnistumiseen johtavia syitä. Mukana oli 54 potilasta, joista viisi oli seksuaalisesti poikkeavia. Seuraavat kriteerit otettiin huomioon potilaiden parantumista arvioitaessa. Oliko potilaan egoa vahvistettu? Oliko potilaalla

¹⁹⁵ L. J. Meduna “Physiological background of the CO2 treatment of the neurosis” (art.). February 1954, 664.

¹⁹⁶ John D. Moriarty “Evaluation of carbon dioxide inhalation therapy” (art.). April 1954, 767.

¹⁹⁷ Albert A. LaVerne & Morris Herman ”An evaluation of carbon dioxide therapy” (art.). AJoP August 1955, 107, 110.

¹⁹⁸ Richard N. Kohl ”Administrative aspects of a teaching hospital” (art.). AJoP January 1951, 481–484.

¹⁹⁹ K. G. Gray ”Hospital examination of adult offenders” (art.). AJoP February 1952, 625–626.

enemmän energiaa saatavilla ympäristön käsittelyyn? Vähenevätkö oireet? Käyttikö potilas edelleen samoja puolustusmekanismeja? Lisääntyikö potilaan itseymmärrys? Tapahtuiko parannusta seksuaalisessa sopeutumisessa?

Tutkimusryhmän mukaan potilaan halukkuus hoidon vastaanottamiseen oli yksi tärkeimmistä hoidon onnistumisen määräävistä tekijöistä. Monella potilaalla motivaatio oli heikko tai sitä ei ollut käytännössä yhtään, jos potilas tuli klinikalle ulkoisen paineen takia. Näiden potilaiden hoidon vastustaminen teki hoidosta hyödytöntä. Tämä näkyi kaikista selvimmin seksuaalisesti poikkeavissa potilaissa, jotka tulivat klinikalle päästäkseen ehdonalaiseen vapauteen. Seksuaalisesti poikkeavat mielsivät psykiatrit viranomaisiksi ja he raportoivat psykiatrilille niin kuin psykiatrit olisivat olleet ehdonalaisvalvojia. Seksuaalisesti poikkeavista kukaan ei näyttänyt olleen sisäisesti ahdistunut tilastaan. He paheksuivat klinikalle passitusta, koska he eivät ajatelleet olevansa ”hulluja”. Seksuaalisesti poikkeavat olivat avoimesti vihamielisiä tai he piilottivat sen nöyristelevän asenteen taakse. Tutkijoiden mukaan näissä tapauksissa itse poikkeavuus ei vaikeuttanut terapiaa, vaan syyppää oli terapiaan tuleminen ulkoisen paineen takia. Tutkijat väittivät, että heillä oli hoidossa vapaaehtoisesti seksuaalisesti poikkeavia, joiden hoidossa oli tapahtunut tyydyttävää edistymistä.²⁰⁰ Tämä artikkeli tukee Stålströmin väitettä siitä, että homot pystyivät vastustamaan heille tuputettua patologista narratiivia homoseksuaalisuudesta. Psykiatrit olivat näemmä avuttomia tämän asenteen edessä.

Benjamin Gloverin mukaan homoseksuaalien uupumus ja velttous vaikuttivat heikkoihin terapiatuloksiin. Jos homo ei halunnut luopua ystävästään tai ei ollut halukas lopettamaan homoseksuaalista unelmointiaan, heidän egokuvassaan ei tapahtunut muutoksia. 12 potilaan joukosta vain yhdellä tapahtui merkittävää edistymistä yhdessä vuodessa.²⁰¹ Yhden artikkelin keskusteluosiossa Norman Q. Brill vertaili psykiatrian fyysisiä hoitotapoja ja psykoterapiaa toisiinsa. Hän piti psykoterapiaa tehokkaampana, koska se hoiti tunneperäisen sairauden aiheuttajaa, eikä pelkkää sairauden oiretta. Esimerkkinä hän käytti psykoanalyysiä ja miten sillä voitiin parantaa homoseksuaalisuus.²⁰²

Paul Hadden kertoi syvemmin homoseksuaalien psykoterapiasta. Hadden aloitti artikkelin toteamalla, että harvat psykoterapeutit olivat innostuneita homoseksuaalien hoidosta

²⁰⁰ Louis Koren et al. ”The psychodynamics of failure in therapy” (art.). *AJoP* July 1951, 37–38.

²⁰¹ Paul H. Hoch & Nolan D. C. Lewis “Review of psychiatric progress 1951: general clinical psychiatry, psychosomatic medicine, and group therapy” (art.). *AJoP* January 1952, 516.

²⁰² Karl M. Bowman & Milton Rose ”Do our medical colleagues know what to expect from psychotherapy?” (art.). *AJoP* December 1954, 406–407.

saaduista tuloksista. Haddenin mukaan homoseksuaalit harvoin hakivat hoitoa muutoin kuin pakosta. Psykiatrit useimmiten hoitivat homoja sen jälkeen, kun heidät oli pidätetty ja heille oli annettu lyhennetty rangaistus sillä ehdolla, että he hakivat psykiatrista hoitoa. Nämä yksilöt olivat yleensä hyvin katkeria tilastaan. He eivät halunneet muuttaa käyttäytymistään, koska luonto oli syyppä heidän tilaansa ja he itse eivät voineet vaikuttaa siihen mitenkään. Haddenin mukaan vanhemmat ja kokeneemmat homot vakuuttivat nuoremmat homot siitä, että seksuaalisuus oli pysyvä tila ja terapia olisi ollut vain ajan haaskausta. Muiden homojen hyväksynnän vuoksi ja rationalisoidakseen itselleen omaa tilaansa nuoret homot valehtelivat pitävänsä tästä elämäntavasta.

Lyhyen psykiatrisen kontaktin jälkeen paljastuikin kuinka yksinäisiä homot todellisuudessa olivat. Eristäytyneenä yhteiskunnan valtavirrasta ja vakuuttuneena siitä etteivät he voi muuttua, homot alkoivat halveksia hoitoyrityksiä ja he väheksyivät heidän muuttamiseen pyrkivää kulttuuria. Homot käyttivät seksuaalisesta sopeutumattomuudestaan tuntemaansa ahdistusta sen rationalisointiin, että homous oli juuri sitä mitä halusivat elämältä. Kun tämä egoa suojeleva rakennelma hajosi, he masentuivat vaarallisesti. Tämä masentuminen oli Haddenin mukaan pääsyyllinen homojen korkeaan itsemurhalukuun.

Hadden kertoo ensimmäisestä kolmen hengen psykoterapiaryhmästä. Kaikki olivat maskuliinisia ulkonäöltään, vaikkakin yksi heistä oli pukeutunut homoille tyypillisesti. Kaikki kolme ilmoittivat haluttomuuttaan muuttaa itseään millään tavalla. Myöhemmin puheenaiheeksi nousi uutinen homon tekemästä raa'asta murhasta. Myös muita homoihin liittyviä murhia käsiteltiin tämän jälkeen. Terapiaryhmä etsi syytä sille miksi homot tekivät niin väkivaltaisia rikoksia. Hadden sanoi ryhmälle, että vain he pystyivät vastaamaan tähän omien tunteiden tutkiskelun jälkeen. Ryhmä ahdistui omista väkivaltaisista tunteista, joita paljastumisen ja kiristyksen uhat olivat tuottaneet. Tämän jälkeen ryhmä oli samaa mieltä siitä, että homoseksuaalit eivät olleetkaan niin lempeitä ja taiteellisia kuin he aluksi saattoivat näyttää.

Ennen pitkään homojen rationalisointi homoseksuaalisuudesta pitämisestä tuhoutui täysin ja he ilmaisivat muutoksenhalua. Ryhmä puhui monista homoseksuaalisista ystäväistä, jotka peittelivät haluaan vapautua homoseksuaalisuudesta. Lopulta Ryhmä torjui homoseksuaalisuutensa, kun he ymmärsivät sen olevan vain osa puutteellista käyttäytymismallia, jota pitäisi muuttaa. Homojen egoa vahvisti ymmärrys siitä, että

homoseksuaalisuus oli vain osa heidän neuroottista sopeutumattomuutta. Tämä auttoi heitä jatkamaan hoitoa.²⁰³

Toinen seitsemän hengen ryhmä varmisti Haddenille ensimmäisestä ryhmästä saadut havainnot. Toinen ryhmä tuhosi nopeasti rationalisointinsa homoseksuaalisuudesta haluttavana elämäntapana. Ryhmä ilmaisi nopeasti halua muuttua. He alkoivat pitää itseään yleisesti sopeutumattomina yksilöinä, eikä minään säälittävinä henkilöinä, joille luonto oli tehnyt julman kepposen. He huomasivat homoseksuaalisten tapojen syntyneen aiemmista traumaattisista kokemuksista ja ymmärsivät voivansa parantuvan näistä. Elämänlaatu parani muutenkin, kun he myönsivät halunsa muuttua. Potilaat olivat yleisesti tehokkaampia ja vastuullisempia kuin ennemmin. Suhde vanhempiin parani ja valehtelemisen kaltaiset luonneviat vähenivät. Jotkut naiselliset piirteet katosivat ja vaikka heidän artistiset ja esteettiset mielenkiinnon kohteet pysyivät, ne eivät olleet enää pelkkä pääsylippu homoseksuaalisiin piireihin.

Haddenin mukaan homoseksuaali oli onneton yksilö, joka tunsivat olevansa eristynyt yhteiskunnan valtavirrasta ja tästä syystä haki seuraa homoseksuaaleista. Tällaisen ryhmän terapeutin piti olla suvaitsevainen ja hyväksyvä, koska terapeutin asenne ryhmää kohtaan oli yksi terapeuttisimmista tekijöistä koko kokemuksessa. Kun potilas tuli tietoiseksi heidän muista sopeutumattomuuden tavoistaan, terapeutin täytyi valaa uskoa heihin kertomalla heteroseksuaalienkin kärsivän joskus samoista tavoista. Se antoi homoille samaistumisen tunteita heteroihin. Useat yksilöt kokivat terapiassa taantumista silloin, kun he tunsivat ahdistusta homoseksuaalisten kontaktien menetyksestä johtuvasta yksinäisyydestä. Tämän takia lopullinen ”sitoutuminen” heteroseksuaalisuuteen saattoi olla vaikeaa. Homoille sitoutuminen tarkoitti samaistumista ryhmään, joka varmasti torjui potilaan hänen menneisyytensä tullessa ilmi. Hadden oli usein nähnyt potilaiden kyvyttömyyden ottaa lopullista askelta näiden syiden takia.²⁰⁴

Haddenin artikkeli on suorastaan stereotyyppien kimara homoista. Homoseksuaalisuus syntyi epämääräisistä traumaattisista kokemuksista ja oli parhaimmillaan vain ohimenevä tila. Homot olivat edelleen hyvin artistisia. Hadden ei käsittänyt sitä, että homojen valehtelu ja yksinäisyys eivät olleet lähtöisin homoseksuaalisuudesta itsestään, vaan kyseisen tilanteen

²⁰³ Samuel B. Hadden ”Treatment of homosexuality by individual and group psychotherapy” (art.). *AJoP* March 1958, 810–812.

²⁰⁴ Samuel B. Hadden ”Treatment of homosexuality by individual and group psychotherapy” (art.). *AJoP* March 1958, 813–814.

olivat luoneet yhteiskunnan asenteet, joiden luomiseen Haddenkin osallistui artikkelillaan. Merkittävintä Haddenin artikkelissa oli hänen tapansa hoitaa homoja syylistämällä heitä murhatapauksilla. Murhatapaukset viittasivat jonkinlaiseen homojen erityiseen sisäiseen pahuuteen, josta pystyi tervehtymään terapialla. Homot syyttivät kaikkia muita tilastaan. Hoito oli oikeutettua, koska homot oikeasti haluavat muuttua, he vain peittelevät haluaan siihen.

Lopulta artikkelissa homoseksuaalisuus jaettiin hieman Kinsey-skaalan kaltaisesti asteittain hyviin ”normaaleihin” ja huonoihin ”epänormaaleihin” homoihin. ”Normaalit” olivat näitä nuorempia ja sisäisesti muutosta haluavia homoja, joita psykoterapia pystyi vielä auttamaan. ”Epänormaalit” olivat vanhoja nuorisoa vietteleviä homoja, jotka olivat tavoissaan jo niin paatuneita, että hoitotavoista ei olisi ollut mitään hyötyä.

Ian Stevenson ja Joseph Wolpe esittelivät kolmen seksuaalisen poikkeavuuden tapausta, joissa merkittäviä muutoksia parempaan tapahtui suhteellisen vähällä hoidolla. Heidän mukaansa seuraavat yleistyksen homoista osoittautuivat kestävämmiksi. Ensiksi potilaat tervehtyivät neuroosista ilman tukahdutettujen muistojen muistelua. Toiseksi potilaat paranivat ilman erityisten seksuaalisten konfliktien löytöä ja muokkausta. Kolmanneksi potilaiden tervehtyminen ei johtanut uusien oireiden muodostumiseen. Kaksi potilasta oli homoseksuaalia. He palautuivat heteroseksuaaleiksi, kun heidän itsevarmuutensa kehittyi. Myöhemmät tiedustelut paljastivat, että tervehtyminen oli ollut pysyvää. Kaikilla potilailla seksuaalinen poikkeavuus oli lähtöisin jostain muusta kuin seksuaalista alkuperää olevasta ahdistuksesta.²⁰⁵

Yhtä ääripäätä hoitotavoissa edusti psykiatri Hawke, joka esitteli Kansasissa 330 henkilölle tehtyä kastroatiokoetta. Hän suositteli sitä toimenpiteenä masturbaation ja perversion kontrolliin.²⁰⁶

Homoseksuaalin asema armeijassa

Armeijaan liittyneissä artikkeleissa kerrottiin lähinnä homojen määristä ja kohtelutavoista. Alaluvun viimeinen artikkeli on mielenkiintoinen rajatapaus valtavirran ja vastavirran välillä.

²⁰⁵ Ian Stevenson & Joseph Wolpe ”Recovery from sexual deviations through overcoming non-sexual neurotic responses” (art.). *AJoP* February 1960, 737–739, 742.

²⁰⁶ Winfred Overholser ”Review of psychiatric progress 1951: administrative and forensic psychiatry” (art.). *AJoP* January 1952, 545.

John Caldwell tutki millaisten syiden takia sotilaita vapautettiin palveluksesta vuosina 1942–1945. Sotilaat saivat joko kunniallisen vapautuksen, ei-kunniallisen vapautuksen tai kunniaattoman vapautuksen. Upseerit voitiin erottaa monien syiden takia. Upseerit pystyivät eroamaan vapaaehtoisesti sota-oikeudenkäynnin asemesta, jolloin syynä oli yleensä moraalisen selkärangan puute, virkarike, tehottomuus, alkoholismi tai homoseksuaalisuus. Homoseksuaaleille rivimiehille annettiin ei-kunniallinen vapautus. Muiden kuin kunniallisen vapautuksen suuri määrä johti sotaministeriön perustamaan lautakunnan, jolle vapautetut sotilaat pystyivät valittamaan tuomiostaan. Mahdollisuudet muutokseen nousivat, kun rikkomuksena oli tehottomuus tai yökastelu ja vähenivät, kun rikkomuksena oli esimerkiksi homoseksuaalisuus.²⁰⁷

George Klumpner oli tutkinut Korean sodassa taistelleen kolmannen jalkaväkidivisioonan psykiatrisia häiriöitä. Mukana oli 149 potilasta, joista neljä oli homoseksuaalia. Psykiatrisen konsultaation aikana kaksi näistä ehdittiin erottaa vedoten artikklaan AR 600-443²⁰⁸. Jatkotutkimuksissa mukana olleet homot palvelivat vähintään tyydyttävästi.²⁰⁹ Artikkelin tekstissä ei käsitellä tarkemmin homoseksuaalien tilannetta. Nämä tiedot olivat saatavilla artikkelin tilastografiikoista.

Vuotta myöhemmin Klumpnerin artikkelille tuli jatkoa. Potilaat jaettiin eri kategorioihin psykiatristen vaivojen mukaan ja yksikön komentaja luokitteli potilaat heidän palvelusuorituksiensa mukaisesti. Muista divisioonista löytyi 10 homoseksuaalia lisää. Heistä kuusi oli erotettu palveluksesta homoseksuaalisuuden takia, kolme oli vangittuna ja yhden tilanteesta ei ollut tietoa.²¹⁰ Tässäkään artikkelissa homojen tilannetta ei käsitelty itse tekstissä yhtään. Yhtenä syynä oli armeijan lain selvyys. Vuonna 1950 voimaan tullut laki

²⁰⁷ John M Caldwell jr. "The problem soldier and the army" (art.). *AJoP* July 1948, 46–47.

²⁰⁸ Tammikuussa 1950 Yhdysvaltojen armeija otti käyttöön ohjesäännön 600-443, joka tunnisti kolme homoseksuaalin kategoriaa. Luokkaan yksi kuuluivat aggressiiviset homot ja he joutuivat yleisen kenttäoikeuden alaiseksi. Luokkaan kaksi kuuluivat aktiiviset mutta ei-aggressiiviset homot. He välttivät kenttäoikeuden hyväksymällä kunniaattoman vapautuksen tai upseerien tapauksissa erotuksen. Miehistö, joka ilmaisi tai osoitti homoseksuaalisia taipumuksia rikkomatta sodomialakeja kuuluivat kolmanteen luokkaan ja heidät voitiin erottaa kunniallisesti. Toukokuussa 1951 armeija otti käyttöön "The Uniform Code of Military Conductin". Sen artikla 125 kielsi sodomian armeijassa, mikä määriteltiin "epäluonnolliseksi lihalliseksi nautinnoksi saman tai toisen sukupuolen tai eläimen kanssa. Vähäinenkin penetraatio on riittävä tuomion antamiseksi." <http://www.usni.org/news-and-features/dont-ask-dont-tell/timeline>, luettu 27.11.2014.

²⁰⁹ George H. Klumpner "Army psychiatry in Korea following the cease fire agreement. A follow-up evaluation of 149 psychiatric patients from the 3rd infantry division" (art.). *AJoP* October 1955, 262–266.

²¹⁰ George H. Klumpner & J. Carroll Spanyer "Army psychiatry in Korea following the cease fire agreement. A follow-up evaluation of 133 psychiatric patients from units other than the third infantry division." (art.). *AJoP* October 1956, 325, 329.

teki homoseksuaalien aseman armeijassa hyvin selväksi, eli heidät piti vähintään erottaa, joten heidän tilanteen käsittelyyn ei tarvinnut uhrata palstatilaa.

M. J. Prescor oli tutkinut valikoivan palveluslain rikkojia ja syytä lain rikkomiseen. Lainrikkajat muodostivat heterogeenisen ryhmän, jolle yhteistä oli vain kutsuntojen laiminlyönti. Mukana oli 708 henkilöä, jotka jaettiin kolmeen ryhmään: lainrikkajat (61 %), Jehovan todistajat (25 %) ja aseistakieltäytyjät (14 %). Lainrikkajista 10 prosenttia myönsi olevansa homo. Jehovan todistajien joukosta ei löytynyt homoseksuaaleja. Aseistakieltäytyjistä 3 prosenttia oli homoja.²¹¹

Yhdysvaltojen laivaston komentaja J. E. Nardini kirjoitti japanilaisessa sotavankeudessa olleiden amerikkalaisten sotavankien selviytymiseen liittyneistä tekijöistä. Vankeudessa sotilaiden seksuaalivietti vaihteli ruoan määrän mukaan. Seksuaalivietti oli minimaalista tai olematonta, kun sotilaat kokivat ahdistusta, masennusta, tai nälkää. Parantuneen ruokatilanteen aikana seksuaalinen käytös lisääntyi. Märät unet, masturbaatio ja homoseksuaalisuus lisääntyivät. Avoin homoseksuaalisuus lisääntyi pienessä sille alttuissa ryhmässä ja peitelty homoseksuaalisuus paljon suuremmassa ryhmässä miehiä. Leiriesitykset painottivat naisimitaatiota ja naisrooleja. Homoseksuaalisesta käytöksestä tuli keskustelun aihe ryhmissä ja se melkein nousi tasolle, missä virallisia toimenpiteitä olisi pitänyt ottaa käyttöön. Ongelma katosi spontaanisti, kun ruokatilanne huononi uudestaan.²¹²

Louis Westin tutkimusryhmä pohti homoseksuaalisuuden ongelmaa armeijassa, miten sitä käsiteltiin siellä ja mitä mahdollisia parannuksia käsittelyssä olisi voitu tehdä. Eräällä ilmavoimien klinikalla vuosina 1952–1955 tutkittiin 458 armeijaan henkilökuntaan kuulunutta epäiltyä homoseksuaalisuudesta. 74,6 prosenttia heistä sai rutiinitodistuksen ja 3,5 prosenttia oli homoseksuaaleja. Rutiinitodistuksen saaneissa oli mukana homoseksuaalisia tekoja tunnustaneita ja niistä kiinniotettuja henkilöitä. Monet epäillyistä eivät olleet todellisia homoseksuaaleja, vaan heidät oli saatu riittävästi näyttämään syylliseltä, jotta epämieluisen erottaminen (*undesirable discharge*) oli käytännössä varmaa. Osaa heistä oli epäilty ilman kunnollisia todisteita.²¹³

²¹¹ M. J. Prescor ”A study of selective service law violators” (art.). *AJoP* March 1949, 641–647.

²¹² J. E. Nardini ”Survival factors in American prisoners of war of the Japanese” (art.). *AJoP* October 1952, 242–243.

²¹³ Louis Jolyon West et al. ”An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). *AJoP* November 1958, 393.

Vuonna 1955 aloitettiin yhdeksän kuukauden erityistutkimus. 150 henkilöä, mukaan lukien kaikki homoseksuaalisen lähetteen saaneet tutkittiin psykologin, sosiaalityöntekijän ja psykiatrin toimesta. Psykiatrisen historian ja tutkimuksen perusteella heidät arvioitiin Kinsey -skaalan jatkumossa. Lähetteen saaneista suurin osa myönsi käyttäytyneen ainakin jonkin verran homoseksuaalisesti. Silti vain 25 prosenttia heistä oli ensisijaisesti homoja. Suurin osa patologiasta keskittyi tähän 25 prosenttiin. Näille yksilöille yleensä diagnosoitiin vakava psykoneuroosi tai luonnehäiriö. Loput 75 prosenttia eivät poikenneet merkittävästi muusta kontrolliryhmästä, joka odotti muista syistä erotusta ilmavoimista. Monet tästä ryhmästä olivat hyviä kandidaatteja ilmavoimissa jatkamiseen.²¹⁴

Tutkimusryhmä esitti kritiikkiä armeijan asenteesta homoihin. Armeijan tutkimusmetodi ei riittävän hyvin erottanut ”todellista” homoseksuaalia ”satunnaisesta” homoseksuaalista ja ”vahingossa” homoseksuaalisesti toimivista sotilaista. Arvokasta henkilökuntaa saatettiin menettää turhaan.²¹⁵ Yksilöä suojaavat suojatoimenpiteet olivat ajoittain riittämättömiä. Homoseksuaalisuudesta syytetyn maine joutui kyseenalaiseksi ja työllistymismahdollisuudet heikkenivät merkittävästi. Lisäksi homoseksuaalisuudesta syytettyä ei suojannut siviililainsäädännön oikeudet. Hän ei välttämättä saanut koskaan tietää kuka häntä syytti ja millaisia todisteita hänen toiminnastaan oli tarjottu.²¹⁶

Armeijan menettelytavat homojen käsittelyssä vaihtelivat paikallisesti hyvin paljon, mistä syystä tapauksien lopputulokset olivat ajasta ja paikasta riippuvaisia. Lääketieteellisiä tekijöitä ei usein otettu huomioon tapauksien käsittelyssä. Pitkittyneet tutkimusprosessit olivat stressaavia ja kalliita. Monet homoseksuaalit olivat selvästi epävakaita yksilöitä, joita pitkittynyt prosessi ja väistämättömän rangaistuksen odotuksen stressi olivat joskus liikaa. Heille saattoi kehittyä näistä stressireaktioista vakavia neurooseja, jotka vaativat

²¹⁴ Louis Jolyon West et al. “An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). *AJoP* November 1958, 394.

²¹⁵ Tässä tutkijat käyttävät esimerkkinä lentokadettikoulun luokan priimusta, joka erotettiin heidän mielestään turhaan. Kadetti A oli tutkijoiden mukaan heteroseksuaali, koska hänellä oli kihlattu ja hän ei ollut koskaan ryhtynyt homoseksuaalisiin akteihin. Eräänä iltana Kadetti A oli ollut baarissa kadetti B:n kanssa. Parakkiin saavuttuaan kummatkin olivat juovuksissa. Parakin portaissa Kadetti B näytti kaatuvan ja kadetti A alkoi auttamaan häntä ylös. Kadetti B kurottikin ylöspäin, avasi A:n vetoketjun ja otti hänen penikSENSÄ suuhunsa. A pukkasi B:n irti ja ilmoitti tapahtumasta esimiehilleen. B myönsi homoseksuaalisuutensa. Kummatkin erotettiin kadettiohjelmasta. Louis Jolyon West et al. “An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). *AJoP* November 1958, 395.

²¹⁶ Armeijan homoseksuaaleja koskeva laki totesi, että ”...milloinkaan tutkimuksen raportteja ei näytetä tutkimuksen alaisena olevalle henkilölle.” Tämän oli tulkittu tarkoittavan sitä, että tapauksissa missä tutkimusryhmän raportteja hyväksyttiin todisteiksi, sekä kantaja että hänen oikeusavustajansa eivät saaneet nähdä niitä. Louis Jolyon West et al. “An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). *AJoP* November 1958, 396.

sairaalahoidoa. Koska heidät olisi joka tapauksessa erotettu armeijasta, pikainen erotus olisi ollut halvempaa.

Jotkut tutkimuksesta seuranneet tilanteet saattoivat stimuloida homoseksuaalisuutta. Vain lievästi homoseksuaalisten poikien seksuaalinen kypsyminen saattoi vaarantua, kun he joutuivat tutkintavankeusparakeissa kontaktiin aktiivisten homoseksuaalien kanssa. Yhteiskunnan torjumat yksilöt saattoivat herkässä iässä hakea hyväksyntää näiltä vanhemmilta homoilta ja täten heidän seksuaalinen kypsyminen häiriintyi. Lopulta kohtuuton rangaistuspolitiikka lähinnä heikensi turvallisuuden tunnetta. Tutkijoiden mukaan silloinkin armeijassa palveli paljon huomaamattomia homoja. Tasapainoiset, hienovaraiset ja seksuaalisuuteensa sopeutuneet homot pystyivät jatkamaan palvelusta huomaamattomina. Jos hän pelkäsi, että paljastuminen merkitsi kovaa rangaistusta ja virallista nöyryytystä, henkilön tasapaino järkyttyi, ponnistelut seksuaalisuuden piilottamiseen olivat suuremmat ja kiristyksen vaara kasvoi.²¹⁷

Tutkimusryhmä ehdotti muutamia muutoksia homoseksuaalisuuden käsittelytapaan. Tosin he eivät halunneet armeijan muuttavan ”todellisen, vahvistetun tai piintyneen homoseksuaalin” nopean erottamisen menettelytapaa. Ryhmän ehdottamat muutokset saattoivat jopa tehostaa heidän poistamista. Virallista rangaistusasetusta olisi pitänyt muuttaa. Heidän mielestään rangaistuksia vastustava asenne olisi sallinut tehokkaamman tavan erottaa juuri ne henkilöt, jotka olisikin pitänyt erottaa. Aikaa vievät rutiinitutkimukset olisi pitänyt lopettaa. Suuressa osassa tapauksista komentaja ja lääkäri olisivat itse pystyneet ratkaisemaan ongelman ilman ulkopuolista apua. Erotuksen perustana olisi pitänyt olla pääasiallinen häiriö. Monet ”todellisista” homoista kärsivät jonkinlaisista luonne- tai käyttäytymishäiriöistä. Heidät olisi voinut erottaa näistä syistä, eikä homoseksuaalisuuden takia.

Homoseksuaalisuuden erityinen leima olisi pitänyt hävittää. Kukaan ei hyötynyt mitään siitä, että homoille tehtiin yhteiskunnallinen sopeutuminen vaikeammaksi. Tutkimusprosessi olisi pitänyt olla suopeampi. Palveluksesta erottaminen ilman syytä oli henkilölle hyvin traumaattista. Kaikista traumaattisinta oli, kun muut saivat tietää mitä oli tapahtumassa, vaikka henkilö olisikin ollut syytön. Tutkimuksen alaisena olleen henkilön kunniaa olisi pitänyt suojella paremmin. Lopulta lain olisi pitänyt kannustaa sellaisia henkilöitä jatkamaan

²¹⁷ Louis Jolyon West et al. “An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). *AJoP* November 1958, 395–398.

palvelusta, jotka olivat pohjimmiltaan heteroseksuaaleja, hyvin motivoituneita, ja joiden yksittäinen homoseksuaalinen akti johtui kokemattomuudesta, kypsymättömyydestä, vanhemman henkilön painostuksesta, uteliaisuudesta tai päihtymyksestä.²¹⁸

Armeijaa koskeneissa artikkeleissa ”todellinen” nuorempaa polvea viettelevä homo ja olosuhteiden vuoksi tai muuten ”vahingossa” homoseksuaalisiin akteihin joutunut henkilö erotettiin selvästi toisistaan. Edelleen epänormaalimpi homo oli se, joka ei ollut psykiatrin asiakas ja siten pelastettavissa. Nämä homot olivat myös niitä sairaampia yksilöitä, joissa esiintyi muitakin mielenhäiriöitä. ”Satunnainen” nuori homo oli vielä pelastettavissa heteroseksuaalisuuteen.

Lesbot psykiatriassa Kinseyn raporttien jälkeen

Lesboista kirjoitettiin vielä vähemmän American Journal of Psychiatryssä Kinseyn raporttien julkaisun jälkeen. Kinseyn raporttien mukaan lesbous oli harvinaisempaa kuin miesten homoseksuaalisuus, joten pitivätkö psykiatrit naisten välistä seksuaalisuutta pienempänä pahana? Toisaalta lesbous oli edelleen paljon enemmän piilossa kuin miesten homoseksuaalisuus. Ehkä lesboja yksinkertaisesti kävi hyvin vähän psykiatrisella vastaanotolla.

Tavallisen kansan asennetta lesbouteen on ollut vaikea löytää mistään. Seuraava tapaus valottaa hieman heidän asenteitaan. Eräässä potilaskertomuksessa kerrottiin potilaan siskosta. Siskoa kuvailtiin poikatytyksi, jonka piti köyhyyden takia pukeutua veljensä vaatteisiin. Ulkonäöltään sisko oli miehekäs. Heidän äitinsä oli löytänyt siskon ”epämoraalisessa seksuaalisessa aktissa” vanhemman naisen kanssa, johon sisko oli ollut syvästi kiintynyt. Vanhemmat järkyttyivät syvästi tästä ja he ajoivat siskon pois kotoa.²¹⁹

Skitsofreenisen naispotilaan tapauksessa Gregory Zilboorg havaitsi potilaassa sekoituksen alitajuista homoseksuaalisuutta. Tämä hyvin kätkeytynyt homous selitti potilaan suhteiden äärimmäisen vastakohtaisuuden saman ikäisten ja vähän vanhempien naisten kanssa.²²⁰ Tosin Zilboorg ei kerro todisteita väitteen tueksi.

²¹⁸ Louis Jolyon West et al. “An approach to the problem of homosexuality in the military service” (art.). AJoP November 1958, 398–400.

²¹⁹ John A. Aita & Ralph M. Reitan ”Psychotic reactions in the late recovery period following brain injury” (art.). AJoP September 1948, 162

²²⁰ Gregory Zilboorg ”The problem of ambulatory schizophrenias” (art.). AJoP December 1956, 524.

Gregory Zilboorg arvosteli luvussa 2.2. mainitun Frank S. Caprion kirjan lesboudesta. Kirja oli Gregory Zilboorgin mielestä merkki aikakaudesta, jolloin tuotettiin todella nopeasti “valistusta” monista aiheista. Caprio näki lesbouden yksinomaan neuroosina. Tämän takia lesbous oli parannettavissa, tosin parantumisen onnistumiseksi potilaan täytyi haluta sitä. Zilboorgin mukaan tämä oletus ei ottanut huomioon niitä potilaita, jotka näennäisesti halusivat parantua mutta alitajuisesti vastustivat sitä.

Caprion kirja oli omistettu Kinseylle. Caprio halusi Kinseyn tavoin muuttaa homoseksuaalisuutta rankaisevia lakeja. Zilboorg oli periaatteessa samaa mieltä mutta tietyn varauksin. Zilboorgin mielestä oli olemassa erilaisia homoseksuaaleja ja heitä pitäisi kohdella eri tavoin. Esimerkiksi vannoutuneet homoseksuaalit ja nuorisoa viettelevät homoseksuaalit erosivat merkittävästi toisistaan. ”Kun puhutaan *kaikkien* homojen oikeuksien puolesta, on sama kuin puhuisi suvaitsevaisen aistillisuuden puolesta katsomatta sen sosiaalisia ja moraalisia seuraamuksia.”²²¹ Zilboorg väitti Caprion tehneen saman virheen kuin Kinsey, kun hän argumentoi lain muutoksen puolesta. Sen paikka ei ollut vakavassa homoseksuaalisuuden tutkimuksessa.²²²

Zilboorgin argumentointi jatkaa samoilla laaduilla hänen edellisiin toteamuksiin verrattuna. Zilboorg vastusti lakien muutosta yhdistämällä homoseksuaalisuuden ja pedofilian toisiinsa. Hänelle homoseksuaaleja koskevien lakien muutokset tarkoittaisivat samalla muutoksia pedofiilejä koskeviin lakeihin. Lopuksi Zilboorgille huolta aiheutti rakkauden käsittelyn puute. Samasta asiasta olivat muutkin kriitikot huolestuneet Kinseyn tutkimusten kritiikissä.

Homoseksuaalisuuden sekoittuminen pedofiliaan

Jo muutamissa edellisissä artikkeleissa psykiatreilla on näkynyt taipumusta yhdistää homoseksuaalisuus lapsien hyväksikäyttäjiin.²²³ Niissä varoiteltiin vanhoista homoista, jotka viettelivät nuorempiaan homoseksuaalisuuteen. Seuraavassa kahdessa artikkelissa homoseksuaalisuus yhdistettiin vielä räikeämmin pedofiliaan.

Mossin ja Hamiltonin artikkeli käsitteli itsemurhaa yrittäneiden potilaiden psykoterapiaa. He tutkivat 50 potilaan tapaushistorioita New Yorkin Westchesterin piirikunnan sairaalasta vuosilta 1934–1953. 95 prosentilta potilaiden historiasta löytyi läheisen dramaattinen

²²¹ Gregory Zilboorg ”Book reviews: *Female homosexuality. A psychodynamic study of lesbianism.*” (art.). AJoP May 1955, 875.

²²² Ibidem.

²²³ Katso esimerkiksi sivut 76, 83.

kuolema. Vanhemman kuolemaa varhaisessa lapsuudessa seurasi usein liiallinen seksuaalinen aktiivisuus, joka oli joskus luonteeltaan homoseksuaalista tai inestistä. Tutkijat valottivat tätä kahdella tapauksella.

Ensimmäisessä tapauksessa naispotilas menetti isänsä kaksivuotiaana. Seitsemänvuotiaana hänellä oli inestinen suhde setänsä kanssa ja pian sen jälkeen homoseksuaalinen suhde vanhemman serkun kanssa. 20-vuotiaana potilas yritti itsemurhaa, koska hän ei tuntenut elämässään olevan merkitystä, kun hän ei pystynyt vetämään miehiä puoleensa. Toisessa esimerkissä miespotilas menetti 10-vuotiaana isänsä. Potilaan äiti alkoholisoitui ja potilas oli muutaman kuukauden sisällä sukupuolisuhteessa äitinsä poikaystävän kanssa. Aikuisena potilas yritti itsemurhaa, kun hänen homoseksuaalinen rakastajansa hylkäsi hänet.

Homoseksuaalisuus nousi uudestaan esille potilaiden toipumisen yhteydessä. Tutkijoiden mukaan toipuminen vaati merkittäviä muutoksia potilaiden elämässä. Kuusi potilasta muutti heidän psykoseksuaalista orientaatiotaan, joista kolme kypsyi heteroseksuaalisuuteen ja kolme hyväksyi homoseksuaalisuutensa.²²⁴

Hervey Cleckley arvosteli Donald Webster Coryn kirjan *The Homosexual in America*. Cleckleyn mielestä Cory vetosi vakavasti ja älykkäästi homoja koskevien ankarien lakien muuttamisen puolesta. Cory halusi, että homot tunnustettaisiin kunnialliseksi vähemmistöryhmäksi, jolla oli paljon annettavaa yhteiskunnalle, ja jotka eivät olleet yhtään sen alttiimpia antisosiaaliseen toimintaan kuin heteroseksuaalitkaan. Cleckleyn mielestä suurin osa psykiatreista oli samaa mieltä. Hänestä oli epätodennäköistä, että rangaistukset tai halveksunta olisivat muuttaneet homojen viettiä tai luonnetta. Niin kauan kun homot eivät viettele kysymättömiä, yhteiskunnan oli vaikea keksiä käypiä syitä heidän arvosteluun.

Yleisen uskomuksen mukaan homoseksuaalit olivat häikäilemättömiä etsiessään seksuaalista tyydytystä ja he olivat vaarallisia lapsille. Cleckleyn mukaan tilastollisten todisteiden puuttuessa oli epäoikeudenmukaista olettaa, että kaikki homot olisivat hyväksikäyttäjiä. Toisaalta Cleckleyn mukaan kliinisessä kokemuksessa oli viitteitä homojen taipumuksista tutustuttaa lapsia näennäisesti hienoon elämäntapaan. Cleckleystä kukaan psykiatri ei olisi suositellut homoa partiojohtajaksi. Cleckley ei myöskään ollut Coryn kanssa samaa mieltä, että homot pystyisivät saavuttamaan samankaltaista kestäväää rakkautta mitä heterot

²²⁴ Leonard M. Moss & Donald D. Hamilton "The psychotherapy of the suicidal patient" (art.). *AJoP* April 1956, 814–815, 818.

pystyivät saavuttamaan. Kliininen kokemus viittasi siihen, että homosuhteissa oli paljon enemmän uskottomuutta ja epävarmuutta.²²⁵

Leo Orenstein koki, että rikosoikeudessa kantajan objektiivinen psykiatrinen tutkimus auttaisi joskus estämään syyttömien tuomioita. Yhdessä tapauksessa 35-vuotiaasta miestä syytettiin sodomiasta. Mies myönsi vaarantaneensa lapsen moraalin. Tapauksen kantaja oli hänen 9-vuotias poikansa. Orenstein väitti, että isä oli latentti homoseksuaali. Poika oli ulkonäöltään ja käytökseltään naisellinen, joten hän Orensteinin mukaan epäilemättä otti isänsä käytöksen vastaan innostuneesti. Orensteinista kummankin henkilön psykiatrinen tutkimus pidätyksen yhteydessä olisi auttanut oikeuden jakamisessa.²²⁶

Artikkeleista nousi esille muutama olennainen asia. Ensinnäkin homoseksuaalisuuden ja pedofilian rajat hämärtyvät potilaiden esimerkkitapauksissa. Homoseksuaalisuus liittyi vahvemmin rikolliseen seksuaalipsykopatiaan ja sitä kautta sekoittui pedofiliaan. Kontrastina ensimmäiseen lukuun feminiinisen homon rinnalle tuli vaarallinen lapsia jahtaava seksuaalirikollinen. Heitä ei tunnistettukaan niin helposti kuin oli kuviteltu. Ensimmäisessä artikkelissa lapsuuden traumaattinen kokemus aiheutti homoseksuaalisuutta. Toisessa artikkelissa Hervey Cleckley nosti esille lapsia viettelevät homoseksuaalit. Kolmannessa artikkelissa kaikista selvimmin homoseksuaalisuus oli yhtä kuin lapsiin sekaantuminen. Jostain syystä Leo Orenstein syyllisti poikaa tapahtuneesta rikoksesta. Pojan naisellisuus tarkoitti Orensteinille samaa kuin seksin haluamista miehen kanssa.

Kaiken kaikkiaan valtavirta joko ei huomionut yhtään Kinseyn raportteja, tai sen tuloksia väheksyttiin. Patologisoiva diskurssi jatkoi osittain samoilla linjoilla ensimmäisessä luvussa esiteltyjen teemojen mukaisesti. Uusina painoituksina mukana oli psykoterapian dominointi hoitomuotona ja homoseksuaalisuuden vaarallisuuden korostuminen, kun se yhdistettiin pedofiliaan. Psykoterapian korostumisessa näkyy psykoanalyysin entistä selvempi valta-asema amerikkalaisessa psykiatriassa. Pedofiliaan yhdistymisessä puolestaan näkyy psykiatrin rooli seksuaalirikollisuuden torjumisessa. 1950-luvulla seksuaalipsykopaatti nousi kommunismin rinnalle yhteiskunnan viholliseksi, jota vastaan piti taistella keinoilla millä hyvänsä. Kerron tästä tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

²²⁵ Hervey Cleckley ”Book reviews: *The Homosexual in America*.” (art.). *AJoP* December 1952, 476–477.

²²⁶ Leo L. Orenstein ”Examination of the complaining witness in a criminal court”. (art.) *AJoP* March 1951, 684, 686.

3.2. Vastavirran yritykset kumota väitteitä homoista

Tässä luvussa kerron, miten vastavirta pyrki muuttamaan kuvaa homoseksuaalisuudesta suvaitsevaisempaan suuntaan. Osa vastavirrasta käytti Kinseyn raporteista saatuja tietoja näkökantojensa perusteluissa. Varsinkin seksuaalipsykopaattilakien kritiikissä Kinseyn raportit olivat keskeisiä. Ensin kuitenkin käsittelen muita vastavirtaan kuuluneita artikkeleita. Artikkelien teemat ovat suhteellisen hajanaisia, mutta niiden punaisena lankana on homoseksuaalisuutta normalisoiva ja suvaitseva äänensävy.

Karl Bowmanin ja Milton Rosen artikkeli käsitteli sitä, miten muut lääkärit olivat ymmällään psykoterapian metodeista, tavoitteista ja tehokkuudesta. Bowmanin ja Rosen mielestä syynä tähän oli psykiatrien oma sekava ymmärrys alansa luonteesta ja statuksesta. Erityisesti psykiatrian tieteellisyys tuotti epäselvyyksiä: tavallisten lääkäreiden tieteellinen koulutus johdatti heitä arvioimaan psykoterapiaakin tieteellisen tarkasti. Bowman ja Rose halusivat psykiatrien olevan mahdollisimman täsmällisiä selittäessään psykoterapiasta, jotta epäselvyydet olisivat loppuneet.²²⁷ Vaikka artikkelissa ei mainita homoseksuaalisuutta, sen ajatukset voidaan yhdistää Karl Bowmanin muihin homoseksuaalisuutta koskeviin artikkeleihin. Bowmanin ja Rosen huomio psykiatria-alan epätieteellisyydestä kyseenalaistaa sen teesit myös homoseksuaalisuudesta. Jos koko tieteenala näytti epämääräiseltä muille lääketieteen ammattilaisille, miten se pystyi väittämään olevansa auktoriteetti seksuaalisuutta koskevissa asioissa?

Yhdessä artikkelissa kerrottiin Howard Liddelin elämäntyöstä eläinten käyttäytymisen tutkimuksessa ja sen liittymisestä psykiatriaan. Kirjoittajan mukaan ennen teknologisia edistysaskelia ihminen vietti paljon aikaa eläinten ja eritoten hevosten kanssa. Hevosten käsittely auttoi lapsia opettelemaan lempeyttä, kärsivällisyyttä ja ymmärtäväisyyttä. Seksuaalista käyttäytymistä opittiin eläinten käyttäytymistä seuraamalla. Artikkelin kirjoittajan mukaan kukaan eläinten parissa kasvanut tarkkaavainen lapsi ei voinut uskoa masturbaation, homoseksuaalisuuden tai moniavioisuuden olleen täysin ”epäluonnollista” tai ”epämoraalista”, vaikka vanhemmat kuinka yrittivät takoa kirjaviisasta moraalialasta lasten päähän.²²⁸

²²⁷ Karl M. Bowman & Milton Rose ”Do our medical colleagues know what to expect from psychotherapy?” (art.). *AJoP* December 1954, 406-407.

²²⁸ S. C. ”Comment: equus et machina” (art.). *AJoP* February 1958, 759.

Patricia O’Neil ja Lee N. Robins olivat tutkineet 30 vuotta sitten lapsiklinikalla käyneiden potilaiden kehitystä. Erityisen huomion kohteina olivat aikuisena skitsofreniaan sairastuneet potilaat. Vaikka ryhmästä löytyi muutamia perversiotapauksia, kuten homoseksuaalisuutta, 79 prosentilla esiskitsofreenisestä ryhmästä ei ollut vaikeuksia seksuaalisella alueella.²²⁹ Artikkelissa yritettiin kiistää skitsofrenialla olevan seksuaalista tekijää. Tutkimuksen tulokset olivat tässä valossa positiivisempia kuin muissa vastaavissa, joten luokittelin tämän artikkelin vastavirtaan.

Jokavuotisessa artikkelissa psykiatrian alan kehityksestä mainittiin Rossin ja Mendelsohnin tutkimus yliopiston terveyskeskuksessa käyneistä 133 homoseksuaalista. Tutkimuksen mukaan homot eivät eronneet akateemiselta menestykseltään muista opiskelijoista.²³⁰

Hervey Cleckley arvosteli ensimmäisen englanniksi käännetyn kokonaisuuden Daniel Schreberin kirjoituksista. Schreber ilmeisesti sairasti paranoidista skitsofreniaa ja Freud oli käyttänyt häntä esimerkkinä tästä taudista. Freud oli tulkinnut Schreberin sairauden syyksi latentin homoseksuaalisuuden, mikä kirjan kirjoittajien Ida Macalpinen ja Richard A. Hunterin mukaan oli väärin. Homoseksuaalisuuden kieltäminen ei aiheuttanut tautia mutta se oli suuri osa Schreberin oireilua. Macalpine ja Hunter tulkitsivat Schreberin harhakuvitelmat naiseksi muuttumisesta tarkoittavan halua suvun jatkamiseen, eikä psykoanalyysin perinteisenä kastratiopelkona. Macalpine ja Hunter jatkoivat, että Schreberin harhakuvitelmat johtuivat todella alkukantaisista synnytyksfantasioista, eikä Freudin olettamasta homoseksuaalisesta konfliktista.

Cleckelyn mukaan Freud oli aloittanut muistelmien tulkitsemisen jo vakuuttuneena biseksuaalisuuden universaaliudesta. Cleckley mielestä Freud ei ollut perustellut kunnolla väitteitään. Schreberin muistelmia oli käytetty perustana paranoian tieteelliselle selitykselle ja todisteena biseksuaalisuuden universaaliudesta ja kastratiopeloista. Cleckelyn mielestä Macalpinen ja Hunterin tutkimus oli hyvä ehkäisyväline Freudin väitöksiensä kritiikittömälle hyväksymiselle.²³¹

Henriette Klein ja William Horwitz olivat tutkineet paranoian psykoseksuaalisia tekijöitä. Tutkijoiden mukaan eritoten homoseksuaalista konfliktia pidettiin yhtenä ydinsyynä

²²⁹ Patricia O’Neil & Lee N. Robins “Childhood patterns predictive of adult schizophrenia: a 30-year follow-up study” (art.). November 1958, 385, 388.

²³⁰ Paul Hoch & Nolan D. C. Lewis “Review of psychiatric progress 1958: clinical psychiatry and psychotherapy” (art.). AJoP January 1959, 656.

²³¹ Hervey M. Cleckley ”Book reviews: *Memoirs of My Nervous Illness: Daniel Paul Schreber.*” (art.). AJoP August 1956, 190–191.

paranoidiin syndroomaan. Tämä konsepti oli lähtöisin edellä mainitusta Schreberin tapauksesta, jonka vuoksi homoseksuaalisuuden vaikutusta paranoidissa tapauksessa etsittiin heti tai sen oletettiin olevan kaikkien paranoidien tapauksien ydin.

Kleinin ja Horwitzin tutkimuksessa oli mukana 80 potilasta. Suurin osa näistä potilaista tuli epävakaista, julmista, moralistisista tai hemmottelevista perheistä. Psykoseksuaalisissa historioissa ennen sairauden puhkeamista korostui masturboinnista tunnetut syyllisyydentunteet. Vain pienellä ryhmällä esiintyi syyllisyydentunteita homoseksuaalisuudesta. Sairauden aikana pääasialliset seksuaaliset päähänpintymät olivat kumppanin uskottomuus, kuvitteelliset rakkaudenkohteet, heteroseksuaalisen väkivallanteon kohteena oleminen, pelko perverssin leimasta ja pelko ruumiillisesta vammasta. Suurin osa potilaista ei käyttäytynyt homoseksuaalisesti tai ilmaissut vastaavaa eroottista kaipausta edes taudin huipentumassa.²³²

Eustace Chesterin arvosteltu kirja käsitteli homoseksuaalisuutta ja prostituutiota. Pohjimmiltaan se oli vetoamus suvaitsevaisuuden puolesta. Chester halusi, ettei poikkeavia luokiteltaisi heti ensisilmäyksellä rikollisiksi. Kirjan arvostelijan Iago Gladstonen mielestä vetoamus oli tehty hyvin ja asiaan perehtyneet olisivat varmasti samaa mieltä. Chester oli täysin varma, että osa homoseksuaalisuudesta oli synnynnäistä. Sen takia syy suuren yleisön inhoon oli kateutta niitä homoseksuaaleja kohtaan, jotka uskalsivat olla avoimia. Gladstonen mielestä tämä argumentti oli melko epätoivoinen mutta se oli ymmärrettävissä Ison-Britanniassa tapahtuneen homoseksuaalien vainoamisen valossa.²³³

Nämä vastavirran artikkelit ensimmäisessä luvussa esiteltyjen artikkelien tavoin halusivat depatologisoida homoseksuaalisuutta. Artikkelit vaihtelivat mielisairaista tehdyistä tutkimuksista Bowmanin ja Rosen koko psykiatrian alan kyseenalaistavaan artikkeliin.

Seksuaalipsykopaattilakien kritisointi ja Kinseyn raporttien vaikutus

George Henryn mukaan vain harva psykiatrinen klinikka halusi ottaa hoidettavakseen seksuaalirikollisia. Sen takia oli ehdotettu, että heille voisi rakentaa erityisklinikoita. Henryn mielestä tämä olisi ollut huono asia, koska se olisi asettanut kyseenalaiseksi seksuaalirikollisen hyvinvoinnin. Erityisklinikka olisi antanut oman stigmansa sinne

²³² Henriette R. Klein & William A. Horwitz ”Psychosexual factors in the paranoid phenomena” (art.). *AJoP* March 1949, 697–701.

²³³ Iago Gladstone “Book reviews: *Live and Let Live*.” (art.). *AJoP* September 1960, 283–284.

joutuville, julkisuutta kavahtaneet olisivat vältelleet niitä, erityisklinikka olisi haitannut avoimuutta ja sen olisi voitu kuvitella olleen vain toinen rangaistuslaitos.

Terapeuttiselta näkökannalta katsottuna ideaaliklinikalla ei olisi ollut virallisia yhteyksiä poliisiin, oikeuslaitoksiin tai rangaistuslaitoksiin. Ideaaliklinikka ei olisi paljastanut potilaiden luottamuksellisia tietoja kenellekään, ellei hän olisi ollut vaaraksi muille. Ideaaliklinikka olisi ottanut vastaan ja hoitanut kaikkia potilaita, vaikka ongelma olisi ollut puhtaan seksuaalinen. Se olisi tarjonnut tutkimustietoa ja hoitoa ensikertalaisille ennen kuin poliisi ja oikeus olisivat leimanneet heidät loppuelämäksi.²³⁴

Seksuaalirikoslakeja ehti ensiksi kritisoimaan Henry Davidson. Hänen mukaansa psykiatrit halusivat esiintyä seksirikollisten asiantuntijoina, vaikka rikollisille ei ollut tarjottavana toimivaa hoitoa. Samaan aikaan osavaltiot olivat harkitsemassa lainsäädäntöä seksirikollisia koskien ja he konsultoivat psykiatreja tässä asiassa. Psykiatreilla ei ollut mitään onnistunutta tapaa hoitaa seksuaalipsykopaatteja. Parantuminen oli hyvin harvinaista, joten vaatimus rikollisten hoitamisesta oli täysin hedelmätön. Davidsonin mielestä psykiatrit olivat saarnanneet seksuaalisen poikkeavuuden dynamiikasta niin paljon suurelle yleisölle, että se oli lopulta alkanut luottaa heihin tässä asiassa.

Artikkelin kirjoitushetkellä vuonna 1949 seksuaalirikollisia koskevat erityislait olivat käytössä Kaliforniassa, Massachusettsissa, Michiganissa, Minnesotassa, Illinoisissa, New Jerseyssä, Ohiossa, Wisconsinissa ja Columbian liittopiirissä (*District of Columbia*). Michiganissa ja Illinoisissa rikollinen seksuaalipsykopaatti oli ”henkilö, joka ei ole hullu tai vähä-älyinen, vaan jonka mielenhäiriöön yhdistyy taipumus tehdä seksuaalirikoksia.” Wisconsinissa ja Minnesotassa seksuaalipsykopaatin kriteerit olivat ”sellainen holtittomuus, impulsiivisuus ja harkintakyvyn puute... ..mikä teki hänen seksuaalisesta käytöksestään vastuutonta.” Columbian liittopiirissä seksuaalipsykopaatiksi määriteltiin ”ei mielenvikainen henkilö, joka toistuvasti huonolla käytöksellään on todistanut sellaista puutetta voimassaan hallita omia seksuaali-impulssejaan, että hän on vaaraksi toisille ihmisille.” Kaikista joustavin asetus löytyi New Jerseystä, mikä yksinkertaisesti antoi mahdollisuuden passittaa hoitoon kenet tahansa seksuaalirikoksista tuomitun henkilön, jonka todettiin ”kärsivän mistä tahansa epänormaalista mielisairaudesta, mikä johti rikoksen tekemiseen.”

²³⁴ George W. Henry ”Book reviews: *Report on the Governor’s study commission on the Deviated Criminal Sex Offender.*” (art.). *AJoP* July 1952, 67–68.

Ohion ja New Jersey'n laeissa vaadittiin, että syytetty piti tuomita rikoksesta ennen kuin asetuksia voitiin käyttää. Illinoisissa, Michiganissa ja Kaliforniassa tarvittiin rikossyyte mutta ei välttämättä tuomiota, jotta oikeus pystyi määrittelemään syytetyn seksuaalipsykopaatiksi. Neljässä muussa osavaltiossa ei tarvittu edes rikossyytettä. Kaikki lait vaativat rikollisen passittamista mielisairaalaan. New Jerseyssä sairaalassaoloaika ei voinut ylittää rikoksesta annettua maksimipituutta. Muissa osavaltioissa potilas voitiin vapauttaa, kun hän ei enää ollut vaaraksi yhteiskunnalle. Jos vaaraa ei pystytty todistamaan, syytetyn piti pysytellä sairaalassa niin kauan, että hänet ”parannettiin” psykopatiastaan. Tuloksena oli potilaan pitkittynyt ja vankilamainen säilöntä ilman parantumiseen johtavaa hoitoa. Davidsonin mielestä oli hyvä, että kansan ja oikeuden ajattelu seksuaalirikollisista oli kääntymässä pois puhtaasta rangaistusmentaliteetista. Psykiatria ei kuitenkaan ollut siinä pisteessä, että se olisi pystynyt tarjoamaan vaihtoehtoja.²³⁵

Pari vuotta myöhemmin Karl Bowman julkaisi ensimmäisen artikkelinsa, missä hän käsitteli seksuaalirikollisen ongelmaa ja erityisesti psykiatrian kantaa homoseksuaalisuuteen. Bowmanin mukaan Yhdysvaltojen seksilakeihin oli vaikuttanut paljon antiikkiset juutalaiset ja kristilliset lait. Ihmisten käsitykset normaalista ja epänormaalia seksuaalisesta käytöksestä vaihtelivat paljon. Joillekin normaali seksuaalikäytös tarkoitti ideaalia seksuaalikäytöstä, toisille se tarkoitti koko kansan keskimääräistä seksuaalikäytöstä. Toiset määrittivät normaalin seksuaalikäytöksen sellaiseksi mikä oli tervettä. Lopulta oli lain määrittelemä kanta, että kaikki lailla kielletty käytös oli epänormaalia seksuaalista käyttäytymistä. Bowmanin mukaan ajattelussa esiintyi paljon sekaannusta, koska näitä peruskonsepteja ei ollut sisäistetty kunnolla. Esimerkiksi yhdelle uskonnolliselle ryhmälle ideaalinen seksuaalinen käyttäytyminen tarkoitti avioliiton sisäistä heteroseksuaalista suhdetta ja toiselle uskonnolliselle ryhmälle se tarkoitti vain lisääntymiseen johtavaa avioliiton sisäistä seksuaalista suhdetta.

Silti Bowmanin mielestä edistystä oli tapahtunut. Hän oli 13 vuotta ennemmin symposiumissa puhunut siitä, että Yhdysvalloissa ei ollut yhtään seksin tutkimukseen keskittyvää instituuttia. Bowman kiitteli Kinsey-instituuttia tekemästään pioneerityöstä sanoen sen lisänneen valtavasti tietoa seksistä. Lisäksi lainsäädännölliset elimet olivat alkaneet ymmärtää, kuinka tarpeellista seksuaalisen käyttäytymisen tieteellinen tutkiminen oli. Esimerkiksi Kalifornian osavaltio oli myöntänyt 100 000 dollaria seksuaalisen

²³⁵ Henry A. Davidson ”Comment: Legislation dealing with sex offenders” (art.). AJoP November 1949, 390.

käyttäytymisen tutkimukseen. Bowmanin mukaan jotkut lainsäädännölliset elimet olettivat, että ongelma ratkaistaisiin yksinkertaisesti säätämällä lisää seksilakeja ja muuttamalla rangaistuksia kovemmiksi. Yhdysvaltojen senaatin alakomitea oli juuri silloin tehnyt tällaisia suositteluja. Bowmanista suurin osa seksuaalisen käyttäytymisen tutkijoista ei ollut tämän metodin kannalla.²³⁶

Bowmanin mukaan homoseksuaalisuuden ongelma oli hyvin monimutkainen ja mielipiteet vaihtelivat sen yhteydestä antisosiaaliseen seksuaaliseen käyttäytymiseen. Amerikkalainen kulttuuri oli jättänyt lesbouden hyvin vähälle huomiolle ja se oli liikaa huolestunut miesten homoseksuaalisuudesta. Homoseksuaalisessa käyttäytymisessä oli paljon vaihtelua. Yhtenä ryhmänä olivat normaalit heteroseksuaalit, jotka turvautuivat homoseksuaalisuuteen, kun vastakkaisen sukupuolen partneria ei ollut saatavilla. Toisena ryhmänä olivat biseksuaalit. Kolmas ryhmä koostui homoista. Heidät voitiin jakaa kahteen ryhmään. Pienempi ryhmä ajatteli olevansa nainen. Bowman itse oli kohdannut vain pari tällaista tapausta. He erosivat merkittävästi homoseksuaalien pääryhmästä, joka vastasivat melkein keskimääräistä miestä.²³⁷

Bowmanin mielestä poliitikoiden ajatus ratkaista valtion tietovuoto-ongelmat erottamalla homot valtion työpaikoista oli absurdi. Homojen luultiin olevan heteroja alttiimpia liehittelylle ja viettelylle. Bowmanin mukaan tästä ei ollut mitään todisteita. Bowman viittasi Kinseyn lukuihin miesten homoseksuaalisuuden yleisyyteen ja sanoi, että valtiolla oli hyvin vaikea työ pitää valtion virastot homoista täysin vapaina. Bowmanille oli päivänselvä asia, että suurin osa homoista ei ollut uhka yhteiskunnalle.²³⁸

Bowmanista kaikkien olisi pitänyt myöntää, että seksuaalipsykopaattien hoitotulokset olivat laihoja. Psykiatrien olisi pitänyt yrittää selvittää tarkoin, mitkä tapaukset vaativat laitoshoitoon sijoitusta. Jos psykiatriassa oltiin kiinnostuneita yrittää vakiinnuttaa potilaan seksielämää normaalimmaksi, perinteinen vangitseminen ei selvästikään palvellut tätä tarkoitusta erityisesti homoseksuaaleilla. Homoseksuaalin eristäminen kuukaudeksi tai vuosiksi toisten homojen joukkoon vankilaan vain vahvisti hänen homoseksuaalisia

²³⁶ Karl M. Bowman ”The problem of the sex offender” (art.). AJoP October 1951, 250–251.

²³⁷ Karl M. Bowman ”The problem of the sex offender” (art.). AJoP October 1951, 251–252.

²³⁸ Karl M. Bowman ”The problem of the sex offender” (art.). AJoP October 1951, 252–253.

taipumuksiaan.²³⁹ Bowman erotti tässä artikkelissa homoseksuaalisen käyttäytymisen ja identiteetin toisistaan.

Toisessa artikkelissa Karl Bowman ja Milton Rose kritisoivat seksuaalipsykopaatti -termin määrittelyä ja käyttöä psykiatriassa ja lainsäädännössä. Tutkijoiden mielestä termin määrittely ja soveltaminen psykiatriassa oli niin yleisluonteista ja asiaankuuluva tieteellinen data niin epävarmaa, että termi oli lähes merkityksetön. Psykiatrit eivät käyttäneet termiä tarkoin määriteltynä diagnoosina, vaan hallinnossa kuvailevana terminä. Termin keskeisin diagnostinen merkki oli sosiaalinen sopeutumattomuus, ja se saattoi koskea niinkin erilaisia ilmiöitä kuin yleistä lakien rikkomista, seurallisuuden puutetta, taipumusta vaella, patologista valehtelua, tunteelliseen tasapainottomuuteen liittyneitä temperamentin purkauksia, poikkeavaa seksuaalista käytöstä liiallisesta masturbaatiosta homoseksuaalisuuteen ja huumeiden liikakäyttöä.

Psykiatrisessa kirjallisuudessa seksuaalipsykopaatteihin liitettiin seuraavia piirteitä: vastuuton ja toistuva epänormaali seksuaalinen käytös, tunteellinen tasapainottomuus, käytöksen impulsiivisuus, harkintakyvyn puute, eettisen herkkyyden tylsyys ja kyvyttömyys ymmärtää toiminnan vakavuutta. Määrittelyn epämääräisyyden takia tutkijoiden mielestä oli tärkeää, että termi olisi määritelty tarkemmin ennen kuin sitä olisi käytetty lainsäädännössä.²⁴⁰

Myös laeissa seksuaalipsykopatia määriteltiin hyvin epätarkasti. Laeissa käytettiin sellaisia määrittelyjä kuin ”tunteellinen tasapainottomuus”, ”käytöksen impulsiivisuus” ja ”liiallinen itsekeskeinen asenne.” Koska seksuaalipsykopaattilait perustuivat epätarkkaan terminologiaan, ne olivat tutkijoiden mielestä todistetusti tehottomia niin hallinnollisesti kuin rikoslaillisesti. Tutkijat siteerasivat tuomari Morris Ploscowen tutkimusta Yhdysvaltojen seksilaeista,²⁴¹ joissa Ploscowen mukaan kaikissa oli sama vika. ”Ne sekoittivat synnin ja rikoksen, ne eivät erottaneet toisistaan harmia ja vaaraa, ja ne sekoittivat seksuaaliset tavat vakaviin mielenhäiriöihin.”

²³⁹ Karl M. Bowman ”The problem of the sex offender” (art.). *AJoP* October 1951, 255–256.

²⁴⁰ Karl M. Bowman & Milton Rose ”A criticism of current usage of the term ‘sexual psychopath’” (art.). *AJoP* September 1952, 177–181.

²⁴¹ Morris Ploscowen mukaan psykiatri pystyi nimittämään kenet tahansa seksuaalipsykopaatiksi. Ploscowe vetosi sen puolesta, ettei lievien rikoksien tekijöitä sotkettaisi oikeudellis-psykiatrisen koneiston hampaisiin. Hän esitteli seksuaalilakien heikkouksia esimerkkitapauksien kautta. Esimerkiksi puun takana virtsannut mies lukittiin elinikäisesti suljetulle osastolle, koska kukaan sairaalajohtaja ei todistanut sen puolesta, että tämän kaltainen mies ei ollut oikea seksuaalirikollinen. Henry A. Davidson ”Book reviews: *Sex and the law*.” (art.). *AJoP* October 1952, 313–314.

Bowmanin ja Rosen mukaan lakeja piti korjata kahdella eri tavalla. Ensiksi voimassaolevien lakien määrittelyjä piti tarkentaa. Toiseksi piti muodostaa uusia lakeja, mitkä tarjosivat psykiatrissa konsultaatiota mutta minkä soveltaminen ei riippunut psykiatrian tarkasta diagnoosista. Vioistaan huolimatta tutkijat kokivat, että psykiatrinen konsultointi oli kaikista hedelmällisin tapa lähestyä seksuaalirikollisen ongelmaa.²⁴²

Yhdessä artikkelissa Karl Bowman ja Bernice Engle käsittelivät pelkästään homoseksuaaleja koskevia rikoslakeja. Mikään osavaltio ei määritellyt homoseksuaalisuutta suoraan rikokseksi. Jokainen osavaltio kielsi homoseksuaaliset aktit sodomiana tai rikoksena luontoa vastaan. Bowmanin ja Englen mielestä sodomialait olivat hyvin sekavia ja ankaria. Ainoastaan murhasta, kidnappauksesta ja raiskauksesta saattoi saada kovempia rangaistuksia. Molemmipuolinen suostumus aikuisten kesken tai yksityisen aktin tahaton paljastuminen eivät kelvanneet puolustuksiksi.

Jos sodomia määriteltiin laajasti, se tarkoitti lihallista parittelua ihmisten kesken tai eläimen kanssa luonnonvastaisesti. Kapeammin määriteltynä sodomia tarkoitti lihallista parittelua ihmisten kesken peräaukon kautta tai millä tavoin tahansa eläimen kanssa. Silloiset sodomialait saattoivat kattaa homoseksuaaliset aktit, tietyt aktit heteroseksuaalisten partnerien kesken ja aktit eläinten ja ruumiiden kanssa. Kahdessa osavaltiossa kiellettiin jopa masturbointi toisen ihmisen kanssa ja yllytys masturbointiin. Sodomiarikoksen halventavan luonteen vuoksi sitä ei tarvinnut kuvailla yhtä yksityiskohtaisesti kuin muita rikoksia. Syytteessä ei myöskään välttämättä tarvinnut osoittaa rikokseen syyllistymisen tarkkaa ajankohtaa.²⁴³

Tutkijoiden mielestä sodomiaan syyllistyneiden rangaistuksien tarkastelu vain korosti homoseksuaalisia akteja koskevaa epäselvyyttä. 46 osavaltiossa sodomia oli törkeä rikos ja kahdessa osavaltiossa kaiken kattava laki (*omnibus bill*) sisälsi sen. Maksimirangaistukset sodomiasta vaihtelivat elinkautisesta sakkoon. Lainsäädäntöelimet usein muuttelivat rangaistuksia. Esimerkiksi samaan aikaan, kun New York muutti kahden miehen molempien halukkuuteen perustuvan yksityisen aktin törkeästä rikoksesta rikkeeseen, Kalifornia nosti maksimirangaistusta samasta asiasta 10 vuoden vankeudesta 20 vuoteen.

²⁴² Karl M. Bowman & Milton Rose ”A criticism of current usage of the term ‘sexual psychopath’” (art.). *AJoP* September 1952, 179–181.

²⁴³ Karl M. Bowman & Bernice Engle ”A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality” (art.). *AJoP* February 1956, 577.

Näiden lisäksi 20 osavaltiossa vaikutti erityisiä seksuaalipsykopaattilakeja. Seksuaalipsykopaatiksi nimetty seksuaalirikollinen pystyttiin tämän lain varjolla laittamaan psykiatriseen hoitoon määräämättömäksi ajaksi. Joissakin osavaltioissa näitä lakeja saatettiin soveltaa jopa rikoksista syytettyihin tai epäiltyihin henkilöihin. Määrittelemätön rangaistus saattoi tarkoittaa elinikäistä sulkemista mielisairaalaan, missä ehdonalaisuus tai vapautus riippui potilaan parantumisen kehittymisestä. Tutkijoiden mukaan esimerkiksi homoseksuaalien kohdalla tätä oli varsin mahdotonta määritellä. Periaatteessa lakien olisi pitänyt koskea sekä miehiä ja naisia, mutta tutkijat siteeraavat Kinseytä, jonka mukaan naisia ei ollut koskaan tuomittu homoseksuaalisesta toiminnasta.²⁴⁴

Tutkijoiden mukaan lainvalvojat usein pyysivät lainsäädäntöelimiä luomaan kaiken kattavia lakeja, joita pystyttäisiin käyttämään poikkeuksellisia rikollisia vastaan. Tutkijoiden mukaan prosessioikeuden pitäisi suojella epäoikeudenmukaisesti syytettyjä. Kaiken kattavien lakien toimeenpano ja niiden löysä tulkinta antoi ymmärtää, että syytettyä pidettiin heti syyllisenä ja heidän syyllisyyden todistamiseen nähtiin kovasti vaivaa, vaikka monet syyttömät saattoivat kärsiä. Oikeusistuinten päätökset usein laajensivat sodomian tulkintaa. Esimerkiksi suuseksi saattoi olla perusteluna tuomiolle. Oikeusistuimet olivat päättäneet, että aktia ja sen tapahtuma-aikaa ei tarvinnut tarkemmin määritellä. Joko todisteet penetraatiosta olivat tarpeettomia, tai vähäinkin penetraatio oli syy tuomion antamiselle.²⁴⁵

Liittovaltion henkilökunnassa epäilyskin henkilön homoseksuaalisuudesta johti potkuihin ja porttikieltoon valtion töihin. Useat kongressin komiteat olivat hyökänneet homoseksuaalien tai muiden poikkeavien virkaan nimittämistä tai työllistämistä vastaan. Vuonna 1950 senaatin alakomitea oli tutkinut homojen työllistämistä laajamittaisesti. Se varoitti, ettei näitä ihmisiä kannattaisi palkata, koska ”ne, jotka sortuvat tällaiseen halventavaan toimintaan eivät ainoastaan syyllisty rikolliseen ja epämoraaliseen toimintaan, vaan muodostavat turvallisuusriskin julkisina virkamiehinä.”²⁴⁶ Homot muodostivat turvallisuusriskin, koska heiltä puuttui tunteellinen tasapaino ja heillä oli heikko moraalinen selkäranka.

²⁴⁴ Karl M. Bowman & Bernice Engle ”A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality” (art.). *AJoP* February 1956, 578.

²⁴⁵ Karl M. Bowman & Bernice Engle ”A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality” (art.). *AJoP* February 1956, 578–579.

²⁴⁶ Karl M. Bowman & Bernice Engle ”A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality” (art.). *AJoP* February 1956, 579.

Samoin armeijassa homoseksuaalisuus oli peruste erotukselle. Sellainen vapautus esti henkilöä saamasta veteraanilaitoksen myöntämiä avustuksia tai eläkettä. Tämä kaikki vaikeutti hyvin paljon homoseksuaalin elämää. Harvat yksityiset firmat palkkasivat stigman saanutta henkilöä. Tutkijoiden mukaan, jos homoseksuaalisuuden vastustuksen aalto jatkuisi, homojen olisi käytännössä mahdotonta hankkia elantoa. Lisäksi homoseksuaalien kanssa tekemisissä olleet henkilöt joutuivat epäilyksen alaisiksi ja hekin saivat pelätä työnsä puolesta.²⁴⁷

Bowmanin ja Englen mielestä sodomialait olivat sekavia, tekosiveitä ja jäykän traditionaalisia. Koska sodomia oli niin vastenmielistä, sen yksityiskohtia ei kannattanut mainita. Tekosiveys ja salailu olivat johtaneet vakaviin vääryyksiin oikeusistuimissa. Vastajaalla olisi pitänyt olla oikeus tietää tarkasti muiden rikossyytösten tapaan, että mistä aktista häntä syytettiin ja milloin se oli tapahtunut. Vastaja ei voinut muodostaa alibia itselleen, jos syyttäjä ei kertonut aktin tarkkaa ajankohtaa. Tällaisista oikeustapauksissa oli olemassa esimerkkejä.

Tutkijat suosittelivat prosessioikeudellisia muutoksia lainsäädäntöön suuren yleisön mielipidettä silmälläpitäen. Sodomiarikokset olisi pitänyt laittaa samalle viivalle heteroseksuaalisten rikosten kanssa. Aikuisten olisi pitänyt saada harrastaa molemminpuolisen suostumuksen vallitessa yksityisesti millaista seksiä tahansa. Vähitellen suuri yleisö olisi valmis soveltamaan tätä ajatusta myös homoseksuaalisiin akteihin.

Oikeuden olisi pitänyt olettaa, että syytetty oli syytön ennen kuin toisin todistetaan. Tämä sisältäisi toiminnan luonteen, tavan ja ajankohdan selvän ja tarkan määrittelyn, sekä suurempaa painotusta todistuksen ja aihetodistuksen luotettavuuksien varmistamiseen. Lisäksi tutkijat vaativat asenteiden muutosta. Kaikkien lainvalvontaan kuuluvien henkilöiden olisi pitänyt oppia katsomaan kaikkia seksuaalisakteja objektiivisesti.²⁴⁸

Manfred Guttmacher kartoitti tuomioistuinten asenteita homoseksuaaleja kohtaan. Erityisesti hän keskittyi kotikaupunkinsa Baltimoren rikostuomioistuimeen. Ensin hän selvitti New Yorkin yleisoikeuden (*court of general sessions*) asenteita. Yleisoikeuden yhdeksän tuomarin asenteet vaihtelivat paljon keskenään. Yksi piti homoseksuaalisuutta pahempana rikoksena kuin aseistettua ryöstöä. Toiset ajattelivat, että sitä ei edes pitäisi ajatella

²⁴⁷ Karl M. Bowman & Bernice Engle "A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality" (art.). *AJoP* February 1956, 579–580.

²⁴⁸ Karl M. Bowman & Bernice Engle "A Psychiatric evaluation of laws of homosexuality" (art.). *AJoP* February 1956, 581–583.

rikokseksi, kunhan se ei aiheuttanut yleistä häiriötä. Guttmacher kysyi myös Kinseyn mielipidettä asiasta. Kinseyn mukaan Yhdysvaltojen seksilait olivat koventuneet, ja yhä useampi akti luokiteltiin rikokseksi.

Guttmacherin oman näkemyksen mukaan tuomioistuimet olivat viimeisen 25 vuoden aikana alkaneet pitää seksuaalirikollisia yhä enemmän psykiatrista hoitoa vaativina henkilöinä. Hänen omiin lukuihinsa perustuen kahden aikuisen seksirikoksia katsottiin suopeasti,²⁴⁹ jos mukana ei ollut julkista häväistystä tai toinen osapuoli ei ollut aggressiivinen prostituoitu. Seksuaalirikoksia lasten kanssa katsottiin suopeammin, jos aikuinen oli yli 55 vuotta, koska heillä rikoksen uusiminen oli epätodennäköisempää. Nuorempia lapsiin sekaantujia kohdeltiin paljon ankarammin. Väkivaltaisista rikoksista pidettiin vakavina. Tuomioistuimet olivat psykiatrisen raportin kanssa samaa mieltä 90 prosenttia tapauksista. Guttmacherin mukaan tuomarit eivät asennoituneet eri tavalla heteroseksuaalisiin ja homoseksuaalisiin rikoksiin.²⁵⁰

Sosiologi Paul Tappan oli tutkinut seksuaalirikollisten hoitoa Tanskassa. Hän aloitti artikkelin kritisoimalla Yhdysvallan reaktiota seksuaalirikollisiin. Seksuaalipsykopaatteja varten valmistetut lait rikkoivat hänen mielestään oikeustieteen ja psykiatrian perusteesejä. Seksuaalipsykopaattilait mahdollistivat sellaiseksi tuomitun kalliin vangitsemisen osavaltion mielisairaalaan tai vankeinhoitolaitokseen määräämättömäksi ajaksi, kunnes potilas ”parantui”. Joissakin osavaltioissa seksuaalirikokseen syyllistymistä ei edes tarvinnut todistaa millään tavalla, koska psykopaattisen tilan diagnosointi oli riittävä perusta toiminnalle. Tästä syystä Tappanin mukaan monia vähäisesti seksuaalisesti poikkeavia, kuten homoseksuaaleja, oli ohjattu jo valmiiksi täynnä oleviin laitoksiin, missä heille ei pystytty tarjoamaan minkäänlaista hoitoa.

Tanskassa seksuaalipsykopatiaa ei käytetty itsenäisenä diagnostisena kokonaisuutena, koska niin laajaa ongelmaa ei voitu tanskalaisten mielestä yhdistää yhden termin alle. Tappanille kaikista silmiinpistävin ominaisuus eurooppalaisessa seksuaalipsykopaattien hoidossa oli kastraation käyttö. Silloin kastraatio oli käytössä Tanskassa, Ruotsissa, Norjassa, Suomessa, Hollannissa, Sveitsissä ja Islannissa. Tanskassa kastraatiota oli käytetty muun muassa homoseksuaaleihin (jotka hyökkäsivät nuorten poikien kimppuun), biseksuaaleihin,

²⁴⁹ Esimerkiksi sotilas ja oikeustieteen oppilas pidätettiin parkkeeratusta autosta kesken homoseksuaalisen aktiin. Oikeus noudatti klinikan suositusta koeajasta ilman tuomiota, jotta oppilasta ei erotettaisi koulusta ja sotilas pystyisi eroamaan kunniallisesti armeijasta. Manfred S. Guttmacher ”The homosexual in court” (art.). *AJoP* February 1956, 596.

²⁵⁰ Manfred S. Guttmacher ”The homosexual in court” (art.). *AJoP* February 1956, 591–598.

pedofiileihin, itsensä paljastelijoihin, sadisteihin ja masokisteihin. Tappan ei suositellut kastration tuomista Yhdysvaltoihin. Hänen mielestään sitä olisi käytetty siellä helposti väärin, koska seksuaalirikollisuus herätti niin paljon hysteriaa Yhdysvalloissa.²⁵¹ Mielestäni Tappan oli tässä suhteessa oikeassa, ainakin kun sitä vertaa sivulla 79 esitetyn psykiatri Hawken kastratiokokeiluihin.

Seuraavan artikkelin kirjoittaja osuu mielestäni naulan kantaan siinä, miksi poikkeava seksuaalisuus kiusasi amerikkalaista yhteiskuntaa niin paljon. Tämän artikkelin kirjoittaja pohti, miksi amerikkalainen yhteiskunta oli äkillisesti kiinnostunut seksuaalirikoksista. Kirjoittaja viittasi Kinseyn lukuihin, joiden mukaan amerikkalainen mies oli rikkonut seksuaalisia tapoja tasaiseen tahtiin vähintään 1900-luvun alusta alkaen. FBI oli antanut ristiriitaisia lausuntoja seksiepidemiasta. Herbert Hoover oli eräässä artikkelissa julistanut turmeltuneen seksuaalirikollisuuden olleen kaikista nopeimmin kasvanut rikostyyppi. Toisaalta FBI:n tietojen mukaan seksirikosten määrä ei ollut kasvanut suhteessa muihin rikoksiin. Jos tämä oli totta, miksi asia oli niin kiihkeä puheenaihe?

Kirjoittajan mukaan oli ilmeistä, että julkinen tuohtumus seksuaalirikoksista oli kasvanut äkillisesti. Seksuaalirikoksia koskevien artikkelien määrä oli kasvanut aikakauslehdissä vuoden 1946 16 kappaleesta vuoden 1950 46 kappaleeseen. Mutta mikä oli syynä tähän tunteiden myrskyyn? Kirjoittajan mukaan syytä oli Kinseyn raportti, koska se epämukavasti oli täydellinen esimerkki Yhdysvaltojen seksuaalisten tapojen kulttuurisesta ja moraalista ristiriidasta. Tutkimuksen mukaan suurin osa amerikkalaisista miehistä oli joskus elämässään osallistunut rangaistavaan seksuaaliseen käytökseen. Raportoitu seksuaalinen poikkeavuus oli amerikkalaisten puritaaniseen ulkokuoreen verrattuna kiusallisen yleistä. Kinseyn raportit osoittivat, ettei tämä ollut äskettäinen muutos.

Väitetyn käyttäytymisen ja todellisen käyttäytymisen ristiriita aiheutti laajaa ahdistusta. Jotkut kielsivät kiivaasti olevansa syyllisiä ja vanhurskaasti osoittivat sormella kohti toisia syntisimpiä ihmisiä. Kirjoittajan mukaan seksuaalirikollisista kiinnostuminen voitiin nähdä osana syntipukin etsimistä. Jos rikostilastoja ja Kinseyn raportteja verrattiin toisiinsa, seksuaalisten tapojen ja lakien rikkominen oli hyvin piilotettua. Seksuaalisesti poikkeavia oli paljon enemmän kuin seksuaalirikollisia.

²⁵¹ Paul W. Tappan ”Treatment of the sex offender in Denmark” (art.). AJoP October 1951, 241, 246, 248.

Ketkä sitten olivat seksirikollisia? Kirjoittajan mukaan niitä olivat ne impulsiiviset, harkitsemattomat ja vastuuttomat ihmiset, jotka jäivät kiinni. Miksi ihmiset halusivat taistella tätä ongelmaa vastaan, jos kyseessä ei ollut mikään epidemia? Kirjoittajan mukaan osasyynä oli Kinseyn raportin julkaisusta lähtien lisääntynyt populaariartikkelien määrän kasvu. Raportti nostatti merkittävästi kansan huolta seksistä. Kinseyn tutkimustulokset dramatisoivat suurta eroa julkisten tapojen ja yksityisen käytöksen välillä. Sellaiset paljastukset herättivät väistämättömästi ahdistusta. Raporttia seurannut julkinen huoli viitasi kirjoittajan mukaan siihen, että seksirikosten aalto olikin pääasiassa julkisen huolen ja loukatun arvokkuuden muodostama haamu. Julkinen närkästys voitiin nähdä protestina sitä paljastusta vastaan, että kulttuuriset tavat ja yksityinen käytös olivat dramaattisesti päinvastaisia. Halu ensimmäisen kiven heittoon johti impulsiiviseen julkiseen toimintaan ja lainsäädäntöön seksirikosaavetta vastaan.²⁵²

Kinseyn kuoleman jälkeen Karl Bowman kirjoitti muistokirjoituksen Kinseystä. Samalla se oli pienimuotoinen puolustuspuhe hänen tutkimuksistaan. Bowmanin mielestä Kinseyn tutkimuksilla oli kaksi merkittävää seurausta. Ensinnäkin niiden ansiosta seksiä pystyttiin tutkimaan ja siitä pystyttiin puhumaan paljon avoimemmin kuin ennemmin. Seksi oli ollut tabu aihe ja seksitutkimukset olivat olleet epäilyttäviä. Bowmanin mielestä suuri osa Kinseyn töistä esitetystä populääristä ja tieteellisestä kritiikistä johtui näistä vanhoista tabuista. Kriitikot järkeillessään heidän vastustustaan eivät ymmärtäneet näiden alitajuisten tekijöiden tehneen heistä hyvin tunteellisia ja kriittisiä Kinseytä kohtaan.

Kinsey oli vaikuttanut myös oikeustieteeseen. Raportit selvittivät mitä ihmiset todella tekivät seksielämässään ja kuinka paljon siihen sisältyi niin kutsuttuja perversioita ja muita laittomuuksia. Kinsey osoitti kuinka äärimmäisen sekavia ja ristiriitaisia seksilait oikein olivatkaan ja millaisia epäoikeudenmukaisuuksia niistä seurasi. Bowmanin mukaan tutkimukset olivat jo vaikuttaneet seksirikosten käsittelyyn, lääketieteellisten konsulttien käyttöön, oikeuden päätöksien sisältöihin, koeajan käyttöön, olemassa olevien lakien tulkintaan ja uusien lakien tekoon.²⁵³

Vastavirrassa kritisoiin voimakkaasti vanhempia sodomialakeja ja uudempia seksuaalipsykopaattilakeja. Kummistakin oli aiheutunut homojen vainoamista ja noitajahtia. Lakien kieli oli epämääräistä ja niiden täytäntöönpano huolimaton. Psykopatia oli nyt

²⁵² F. G. E. (Franklin G. Ebaugh) ”Comment: the spectral epidemic of sex offender” (art.). *AJoP* February 1952, 629–630.

²⁵³ K. M. B. ”Comment: The Kinsey researches” (art.). *AJoP* February 1957, 755–756.

virallisesti rikos, vaikka tuntomerkit olivat epämääräisiä, hoidosta ei ollut varmuutta ja osa psykiatreista ei edes halunnut ottaa heitä mielisairaloihin. Vastavirta ei kuitenkaan yksiselitteisesti seisonut homoseksuaalisuutta normalisoivan diskurssin takana. Joskus siinä lievennettiin näkökantoja homoseksuaalien normaaliudesta ”melkein keskimääräistä miestä” -kaltaisilla fraaseilla.

Seksuaalipsykopaattilakeihin asennoiduttiin monimutkaisesti. Lakeja puoltavat kannat pitivät niitä hyvänä asiana, koska niiden avulla homoseksuaaleja ei lähetetty sinne missä heitä ei voitu ”auttaa.” Heille homot eivät olleet rikollisia, vaan edelleen sairaita. Toiset psykiatrit näkivät lakien olevan hyvin epäoikeudenmukaisia ja vaarallisiakin. Bowman ja kumppanit pystyivät Kinseyn tukemina osoittamaan lakien epäkohdat ja siitä johtuneet epätasa-arvoisuudet.

Kinsey-raportit olivat selvästi vaikuttaneet vastavirran kantaan homoseksuaaleja koskeviin lakeihin. Erityisesti Karl Bowman oli vaikuttanut raporttien tuloksista. Hänen mukaansa raportit osoittivat seksuaalipsykopaattilakien ja sodomialakien olevan tehottomia, epäoikeudenmukaisia ja tekosiveitä. Manfred Guttmacher piti Kinseytä sen luokan asiantuntijana, että hän halusi Kinseyn kommentin laeista artikkelinsa. Vastavirta pystyi raporttien kautta tieteellisesti perustelevaan kantojaan. Aikaisemmin homoseksuaalisuutta normalisoiva näkökanta oli hajanaisempi. Nyt Kinsey-raporttien kautta heille löytyi yhteinen perusta ja nimittäjä.

Mielestäni Kinsey-Raportit vahvistivat sekä vastavirran että vastavirran kantoja. *American Journal of Psychiatry*ssä raportit olivat vaikuttaneet enemmän vastavirran patologisointia purkaneeseen diskurssiin. Kinseyn kanssa samoilla linjoilla olleet saivat raporteista vahvaa tilastollista tukea kannoilleen homoseksuaalisuudesta kaikkialle olevana normaalina toimintana. Vastustajat toisaalta näkivät nyt perverssejä homoja kaikkialla ja he pystyivät osoittamaan homoseksuaalisuuden ”ongelman” levinneen laajalle.

Yhteenveto

Yhdysvallat alkoi 1800-luvun loppupuolella teollistua ja urbanisoitua kiihtyvään tahtiin. Muutokset laittoivat liikkeelle suuria ihmismassoja ja heistä syntyi uusia urbaaneja yhteisöjä. Tiiviissä kaupunkielämässä kaikenlaiset vähemmistöt löysivät kaltaisiaan paljon helpommin kuin aikaisemmin agraarisessa yhteiskunnassa oli ollut mahdollista. Myös homoseksuaalit löysivät kaltaisiaan ja heistä muodostui 1900-luvulle tultaessa uusia alakulttuureja kaupunkeihin. Tämä herätti huolta yhteiskunnan moraalinvartijoissa. Heidän mielestään homoseksuaalisuutta tuotti ja ylläpiti tiivis kaupunkielämä. Homoseksuaalisuutta ja muita perversioita vastaan alettiin taistella erilaisilla sosiaalisen puhtauden kampanjoilla. Näissä kampanjoissa oli mukana myös lääkäreitä. Kampanjoissa ei ensin ollut mukana tieteellisyyttä, vaan homoseksuaalisuus oli vielä pääasiallisesti synti.

1800-luvulla homoseksuaalisuuden syntyisyyden rinnalle tuli sitä tieteen kautta patologisoiva narratiivi. Ensin homoseksuaalisuus yhdistettiin ihmisen synnynnäiseen rappiollisuuteen, jota tuottivat yhteiskuntaluokkien ja rotujen sekoittuminen. 1900-luvun taitteessa progressivismin aikakaudella homoseksuaalisuuden ongelmaan haettiin entistä enemmän ratkaisuja lääketieteen ja lainsäädännön kautta. Euroopassa psykiatrit ja seksologit olivat pyrkineet muuttamaan homoseksuaaleja rankaisevia lakeja, Yhdysvalloissa suuntaus oli päinvastainen. Sigmund Freudin kehittämästä psykoanalyysistä tuli dominoiva homoseksuaalisuutta selittävä ja patologisoiva suuntaus Yhdysvalloissa. Psykoanalyysin teorian ihmisen synnynnäisestä biseksuaalisuudesta, latentista homoseksuaalisuudesta ja yleistämällä patologisuuden koskemaan kaikkia ihmisiä pakotti psykiatreja määrittelemään normaalin ja epänormaalin rajoja. Homosta tuli psykopaatti psykiatreille, kun psykopaatin määritelmä alkoi lähestyä liikaa ”normaalin” henkilön määritelmää.

Jaoin *American Journal of Psychiatry*ssä esiintyneet homoseksuaalisuutta käsittelevät artikkelit valtavirtaan ja vastavirtaan. Valtavirtaan kuuluneet artikkelit patologisoivat homoseksuaalisuutta ja vastavirran artikkelit pyrkivät muuttamaan tätä patologisoivaa asennetta. Ennen Kinseyn raportteja psykoanalyysiin liittyneet artikkelit eivät olleet retoriikaltaan niin rajua kuin tutkimuskirjallisuuden esimerkit olivat, mutta muuten ne olivat sisällöltään hyvin epämääräisiä. Homoseksuaalisuus yhdistettiin hyvin erilaisiin mielisairauksiin ja sitä yritettiin hoitaa insuliini- ja sähköshokkiterapian kaltaisilla hoitokeinoilla. Artikkeleissa esiintynyt homo oli stereotyyppisen naisellinen mies, johon äiti oli ollut liian vaikutusvaltainen. Armeijaan liittyneissä artikkeleissa oli huolestuttu homojen vaikutuksesta sotilaiden moraaliin ja yhteishenkeen. Koska homot vaaransivat kunnollisten

heterojen moraalin, heidät piti tunnistaa ja erottaa palveluksesta. Lesbot olivat stereotyyppisesti joko aggressiivisia ja maskuliinisia seksin etsijöitä tai kylmäkiskoisia miehiä vältteleviä yksineläjiä.

Vastavirrassa yritettiin purkaa näitä kaikkia käsityksiä. Yleisesti ottaen vastavirrassa homoja pidettiin heteroista poikkeamattomina ja harmittomina yksilöinä, joilla ei erityisemmin esiintynyt mielisairauksia. Tosin vastavirrankaan artikkelit eivät olleet yksiselitteisen normalisoivia, esimerkiksi joissakin artikkeleissa esiintyi stereotyyppi homojen naisellisuudesta.

Kinseyn raporttien julkaisun aikaan 1950-luvun taitteessa Yhdysvaltoja hallitsi vainoharhainen ilmapää. Antikommunistiseen paranoiaan oli sekoittunut myös huolta homoseksuaalisuuden vaarallisuudesta. Vuosina 1948 ja 1953 julkaistuista Kinseyn raporteista tuli yllättäen myyntimenestyksiä. Raportit oli tehty kyselomakkeiden sijaan haastatteleamalla henkilöitä. Raporttien tulokset olivat yllättäviä kaikille: patologisena ja rikollisena pidetty seksuaalinen käytös olikin paljon yleisempää kuin oli yleisesti ajateltu. Esimerkiksi noin 37 prosentilla miehistä oli ollut ainakin yksi orgasmiin johtanut homoseksuaalinen kokemus elämän aikana. Kinseyn lähestymistapa homoseksuaalisuuteen oli normalisoida homoseksuaalinen käytös tieteellisen ymmärryksen kautta ilman moralisointia. Hän oli hyvin kriittinen ”normaalin” ja ”epänormaalin” kaltaisia arvottavia kategorioita kohtaan.

Raportteja kohtaan esitetty kritiikki oli suurimmaksi osaksi hyvin rajua ja moralisoivaa. Raporttien ajateltiin halventavan ihmisten seksuaalisuutta yhdistämälle se elämelliseen haluun. Toisaalla etenkin psykoanalyttisesti koulutetut psykiatrit kyseenalaistivat Kinseyn löydöt homoseksuaalisuuden yleisyydestä. Mukana oli paljon moraalista närkästystä. Raporttien ajateltiin vaarallisesti depatologisoivan sairaita henkilöitä. Raporttien tuloksia käytettiin myös homoseksuaaleja vastaan. Tulokset homouden yleisyydestä nostattivat pelkoa homojen tunnistamattomuudesta ja toiminnan laajuudesta. Osa psykiatreista pyrki taistelemaan näitä pelkoja vastaan.

*American Journal of Psychiatry*ssä vastavirran artikkeleissa Kinseyn tutkimustuloksia joko yritettiin kumota, tai ne jätettiin huomiotta kokonaan. Muuten homoista esitettiin edelleen samanlaisia stereotypioita kuin ennenkin, mutta tällaisia artikkeleita esiintyi vähemmän. Enemmän vastavirrassa keskityttiin homojen hoitoon etenkin psykoterapian kautta. Psykoterapiassa homoja yritettiin ohjata kohti heteroseksuaalisuutta tai vähintään

katkaisemaan homoseksuaaliset kontaktit hyvin kyseenalaisin keinoin syyllistämällä heitä käytöksestään. Osassa artikkeleissa homoseksuaalisuus sekoittui pedofiliaan. Lesboutta käsiteltiin erittäin vähän miesten homoseksuaalisuuteen verrattuna.

Vastavirran artikkeleissa näkyi selvästi Kinseyn tutkimusten vaikutus. Etenkin sodomialakeja ja seksuaalipsykopaattilakeja koskevissa artikkeleissa Kinseyn asenne innoitti psykiatreja taistelemaan patologia- ja rikosnarratiiveja vastaan ja raporttien tutkimustulokset antoivat tieteellisen pohjan, minkä kautta homoseksuaalisuuden normalisointia voitiin perustella. Johtopäätökseni on, että Kinseyn raportit vaikuttivat psykiatrian homoseksuaalisuuden patologisointiin normalisoimalla homoseksuaalisuutta ja antamalla työkaluja taistella patologisointia vastaan. Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tutkia kuinka paljon raportit vaikuttivat vielä American Psychiatric Associationin päätökseen poistaa homoseksuaalisuuden sairausluokittelu vuonna 1973.

Lähdeluettelo

I Lähteet

American Journal of Psychiatry 1939-1960. American Psychiatric Association, Arlington.

Diagnostic and statistical manual: mental disorders, 1952. American Psychiatric Association, Washington.

Kinsey, Alfred et al. 1948: *Sexual behavior in the human male*. W. B. Saunders, Philadelphia.

Kinsey, Alfred et al. 1953: *Sexual behavior in the human female*. W. B. Saunders, Philadelphia.

II Hakuteokset

Barnard, Alan & Spencer, Jonathan 1996: *Encyclopedia of social and cultural anthropology*. Routledge, London.

Shorter, Edward 2005: *A historical dictionary of psychiatry*. Oxford University Press, New York.

III Tutkimuskirjallisuus

Bancroft, John 2012: ”*Alfred C. Kinsey and the politics of sex research*”, s. 1-39. Annual Review of Sex Research, November 2012. Routledge, London.

Bullough, Vern L. 1994: *Science in the bedroom: a history of sex research*. BasicBooks, New York.

Chiang, Howard 2008: ”*Effecting science, affecting medicine: homosexuality, the Kinsey reports, and the contested boundaries of psychopathology in the United States, 1948-1965*”, s. 300-318. Journal of the History of the Behavioral Sciences, Fall 2008. Wiley Periodicals Inc., Hoboken.

Chrysanthi, Leon S. 2011: *Sex fiends, perverts and pedophiles: understanding sex crime policy in America*. New York University Press, New York.

Conrad, Peter & Schneider Joseph W. 1992: *Deviance and medicalization: from badness to sickness*. Laajennettu painos. Temple University Press, Philadelphia.

Croft-Cooke, Rupert 1972: *The unrecorded life of Oscar Wilde*. WH Allen, London.

D’Emilio, John 1993: ”*Capitalism and gay identity*”. The lesbian and gay studies reader, s. 467-476. Toimittaneet Henry Abelove, Michèle Aina Barale, David M. Halperin. Routledge Inc., New York.

- D'Emilio, John 1998: *Sexual politics, sexual communities: the making of a homosexual minority in the United States, 1940–1970*. Toinen painos. The University of Chicago Press, Chicago.
- Eaklor, Vicki 2008: *Queer America: A GLBT history of the 20th century*. Greenwood Press, Westport.
- Faderman, Lillian 1981: *Surpassing the love of men: romantic friendship and love between women from the renaissance to the present*. Junction Books Ltd, London.
- Freud, Anna 1969: *Minän suojautumiskeinot*. Suomentanut Kai Kaila. Weilin+Göös, Helsinki.
- Herzog, Dagmar 2006: ”The reception of the Kinsey reports in Europe”, s. 39-48. Science & Culture, March 2006. Springer US, New York.
- Hirsjärvi, Sirkka et al. 1982: *Kasvatustieteen käsitteistö*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
- Hoover, Herbert 1952: *The memoirs of Herbert Hoover: The great depression 1929–1941*. Macmillan, New York.
- Hegarty, Peter 2013: *Gentlemen's disagreement: Alfred Kinsey, Lewis Terman, and the sexual politics of smart men*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Hyrkkänen, Markku 2002: *Aatehistorian mieli*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Jenkins, Philip 1998: *Moral panic: changing concepts of the child molester in modern America*. Vail-Ballou Press, Binghampton.
- Johnson, Paul 1997: *A history of the American people*. HarperCollins Publishers Inc., New York.
- Journal of Bisexuality, December 2008. Routledge, London.
- Levine, Paul & Papasotiriou, Harry 2005: *America since 1945: the American moment*. Palgrave Macmillan, New York.
- Lewes, Kenneth 2009: *Psychoanalysis and male homosexuality*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham.
- Lieberman, Leonard et al. 1995: ”An interview with Ashley Montagu” s. 835-844. Current Anthropology, December 1995. The University of Chicago Press, Chicago.

Lunbeck, Elisabeth 1994: *The psychiatric persuasion: Knowledge, gender and power in modern America*. Princeton University Press, Princeton.

Minton, Henry L. 2002: *Departing from deviance: a history of homosexual rights and emancipatory science in America*. The University of Chicago Press, Chicago.

Morris, Penelope 2013: “‘Let’s not talk about Italian sex’: the reception of the Kinsey reports in Italy”, s. 17-32. *Journal of Modern Italian Studies*. January 2013. Routledge, London.

Pomeroy, Wardell B. 1972: *Dr. Kinsey and the institute for sex research*. Harper & Row, New York.

Reumann, Miriam G. 2005: *American sexual character: Sex, gender, and national identity in the Kinsey reports*. University of California Press, Los Angeles.

Rosario, Vernon A. 2002: *Homosexuality and science: a guide to the debates*. ABC-CLIO, Santa Barbara.

Shorter, Edward 1997: *Psykiatrian historia*. Suomentanut Eila Salomaa. John Wiley & Sons Inc., Hoboken.

Smith, Merrill D. 1998: *Sex and sexuality in early America*. New York University Press, New York.

Stålström, Olli 1997: *Homoseksuaalisuuden sairausleiman loppu*. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Terry, Jennifer 1999: *An American obsession: science, medicine and homosexuality in modern society*. The University of Chicago Press, Chicago.

Young, William H. 2004: *The 1950s – American popular culture through history*. Greenwood Press, Westport.

IV Elektroniset lähteet

National Conference of State Legislatures, elektr. dok:

<http://www.ncsl.org/research/human-services/same-sex-marriage-laws.aspx>, muokattu 20.11.2014.

Psychiatry Online, elektr. dok:

<http://ajp.psychiatryonline.org/about>, luettu 18.11.2014.

Terveysportti, elektr. dok:

http://www.terveysportti.fi/dtk/oppi/koti?p_artikkeli=inf04489&p_selaus=16083, luettu 2.9.2014.

United States Naval Institute: Key Dates in U. S. Policy on Gay Men and Women in Military Service, elektr. dok:

<http://www.usni.org/news-and-features/dont-ask-dont-tell/timeline>, luettu 14.10 2014.

United States Supreme Court, elektr. dok:

<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/570/12-307/>, luettu 27.11.2014.